

OTDK-dolgozat

2025

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

**A kihívásoktól a lehetőségekig: Nógrád vármegye társadalmi-gazdasági
helyzetértékelése és versenyképességének felmérése**
**From challenges to opportunities: assessment of the socio-economic
situation and competitiveness of Nógrád county**

Velenczei Lilla

Konzulens: Dr. Gyurkó Ádám

Kézirat lezárásának dátuma: 2024.04.29.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
1.1. Témaválasztás aktualitása/motiváltsága.....	1
1.2. Kutatási célok, hipotézisek.....	2
1.3. Alkalmazott módszerek.....	3
1.4. Célterület bemutatása	5
1.4.1 Elhelyezkedés.....	5
1.4.2 Nógrád vármegye természeti adottságai	7
2. Szakirodalmi feldolgozás.....	9
2.1. A regionális különbségekről általánosságban	9
2.2. Regionális különbségek Magyarországon.....	10
2.3. A regionális versenyképesség gazdasági kapcsolatai.....	14
2.4. A gazdasági fejlettség és a társadalmi jólét kapcsolata.....	18
3. Saját kutatás	21
3.1. Szekunder módszertan.....	21
3.1.1. Nógrád vármegye lakónépességi adatainak elemzése.....	22
3.1.2. A roma kisebbség helyzetének feltérképezése, Nógrád vármegyében.....	27
3.1.3. Munkaerőpiaci tendenciák vizsgálata, Nógrád vármegyében.....	29
3.1.4. Nógrád vármegye vállalkozói helyzetértékelése.....	36
3.1.5. Nógrád vármegye turisztikai helyzetértékelése.....	38
3.1.6. Versenyképességi elemzés, saját kidolgozott módszertan alapján.....	43
3.2. Primer módszertan.....	48
3.2.1. Demográfiai adatok elemzése	49
3.2.2. Nógrád vármegye gazdasági és társadalmi értékelése	52
3.2.3. Nógrád vármegye munkaerőpiacának elemzése	58
3.2.4. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata, Nógrád vármegyében.....	61
3.2.5. Nógrád vármegye turisztikai helyzetének elemzése	65
4. Összegzés.....	71

Irodalomjegyzék.....	75
Melléletek.....	84
1.számú melléklet -kérdőív.....	84
2.számú melléklet-nyilatkozatok	98

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Az egy főre jutó GDP, a magyarországi vármegyékben, 2021-ben	12
2. táblázat: A legjelentősebb Nógrád vármegyei cégek, gazdasági mutatói, a legfrissebb (2021/2022) adatokra vonatkozóan	32
3. táblázat: Teljes munkaidőben alkalmazásban állók nettó átlagkeresete (Ft/fő/hó), Nógrád vármegyében, 2021-ben, viszonyítva az országos és régiós átlagkeresethez.....	35
4. táblázat: A Duál-mutató számításának részadatai, vállalkozás-sűrűsége vonatkozóan, Nógrád vármegyében, a 2022-es évben	37
5. táblázat: Nógrád vármegye idegenforgalmi mutatóinak alakulása 2018 és 2022 között, viszonyítva az országos átlaghoz képest (az országos átlagban, Budapest nem szerepel)	39
6. táblázat: A Top10 (vendégéjszakák alapján) Nógrád vármegyei település külföldi vendégeinek és vendégéjszakáinak száma a kereskedelmi szálláshelyeken, 2021-ben.....	41
7. táblázat: Versenyképességi elemzés mutatószámrendszere és a használatos számítási módok	44
8. táblázat: A kérdőív kitöltőim nem, korosztály, illetve lakóhely szerinti megoszlása (%) ...	50
9. táblázat: A kérdőív kitöltők legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása (%)	51
10. táblázat: A legfontosabb fejlesztési területek rangsorolása, a helyi lakosság véleménye alapján (1.=legfontosabb fejlesztendő terület)	56
11. táblázat: A leglátogatottabb turisztikai attrakciók, Nógrád vármegyében	68

Ábrajegyzék

1. ábra: Nógrád vármegye közigazgatási elhelyezkedése	6
2. ábra: Nógrád vármegye domborzati térképe	7
3. ábra: A magyarországi statisztikai régiók közötti, bruttó hazai termék (GDP) megoszlásának aránya (millió forintban kifejezve), 2023-ban.....	11
4. ábra: A regionális versenyképesség Lengyel-féle piramismodellje	15
5. ábra: Human Development Index (HDI) alakulása, a 2021-es évben.....	19
6. ábra: Nógrád vármegye lakónépességének alakulása, 2011 és 2022 között, viszonyítva a többi Észak-Magyarországi vármegyéhez	22
7. ábra: Az élveszületések és a halálozás számának (fő) alakulása, 2018 és 2022 között, Nógrád vármegyében, viszonyítva az országos és régiós átlaghoz.....	23
8. ábra: Nógrád vármegye belföldi vándorlási különbözetének alakulása, 2018 és 2022 között	24
9. ábra: Korosztály szerinti megoszlás (%) Nógrád vármegyében, a 2022-es évben	25
10. ábra: Iskolai végzettség szerinti megoszlás (%), Nógrád vármegyében, 2022-ben	26
11. ábra: Az ezer főre jutó roma lakónépesség száma, a vármegyékben, 2022-ben	27
12. ábra: A roma lakosság aránya a Nógrád vármegyei településeken, 2022-ben.....	28
13. ábra: Magyarország vármegyéinek munkanélküliségi rátája (%), 2022-ben	29
14. ábra: Nógrád vármegye járásainak munkanélküliségi rátája (%), 2022-ben	30
15. ábra: A nógrádi foglalkoztatottak, nemzetgazdasági ágazatok szerint, 2022-ben	31
16. ábra: Teljes munkaidőben alkalmazásban állók nettó átlagkeresete, a munkáltató székhelye szerint, 2021-ben (Ft/fő/hó).....	34
17. ábra: Az ezer főre jutó regisztrált vállalkozások száma, járásonként, 2022-ben	36
18. ábra: Egy működő kereskedelmi szálláshely egységre jutó vendégéjszakák száma (db), vármegyénként, 2022-ben	38
19. ábra: Minden vármegye top1 települése, a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma (db) alapján, 2021-ben	42
20. ábra: Versenyképességi térkép, a szerző által kidolgozott módszertan alapján	46
21. ábra: Nógrád vármegye versenyképességi értékei, az általam kialakított módszertan alapján	47
22. ábra: Egy vármegye negatív megítélésének tényezői, 1-től 5-ig terjedő skálán (1=egyáltalán nem befolyásol, 5=nagymértékben befolyásol), n=254	52

23. ábra: Nógrád vármegyei kitöltők, közvetett lakóhelyének fejlettség szerinti értékelése, 1-4-ig terjedő skálán (1=nagyon elmaradott, 4=nagyon fejlett), n=203	53
24. ábra: A helyi lakosság, mennyire él szívesen Nógrád vármegyében, korosztályok szerint (1=nagyon szívesen, 5=egyáltalán nem szívesen), n=202	54
25. ábra: A Nógrád vármegyében élő kérdőív kitöltők szerinti, vármegye sorrend, az alapján, hogy mely vármegyékben élnének szívesen, n=203	55
26. ábra: Nógrád vármegye gazdasági felemelkedésének lehetősége, n=254.....	57
27. ábra: A Nógrád vármegyében, illetve a más vármegyében élő kitöltőim megoszlása (%), az alapján, hogy melyik gazdasági ágazatban dolgoznak, n=254.....	58
28. ábra: A Nógrád vármegyében dolgozók, 1 főre jutó havi átlag nettó jövedelme, n=203 ..	59
29. ábra: Más vármegyékben dolgozók, 1 főre jutó havi átlag nettó jövedelme, n=51	60
30. ábra: A Nógrád vármegyei kitöltőim mennyire vállalkoznának szívesen, saját vármegyéjükben, n=203	62
31. ábra: Nógrád vármegyei kitöltőim (fő) vállalkozói hajlama, korosztályokra bontva, n=63	63
32. ábra: Vállalkozás indítási hajlandóság megoszlása (%) Nógrád vármegyében, gazdasági ágazatokra bontva, n=57	64
33. ábra: A más térségekben élők, jártak-e már turisztikai célzattal a célterületen, n=51	66
34. ábra: A Nógrád vármegyei kitöltőim megoszlása (%), az alapján, hogy milyen gyakorisággal kirándulnak, turisztikai célzattal, célterületemen, n=203	67

1. Bevezetés

1.1. Témaválasztás aktualitása/motiváltsága

A választásom azért esett ezen témára, hiszen mindig is foglalkoztatott, hogy az egyes régiók közötti különbségek, milyen hatással lehetnek például egy vármegye gazdasági és társadalmi helyzetére. Kutatásomban vizsgálati területként az Észak-Magyarország régióban található, Nógrád vármegyét határoztam meg. Nógrád vármegyei lakosként, érdekesnek tartom megvizsgálni, hogy a regionális különbségekből fakadó eltérés, milyen hatással lehet a vármegye gazdasági fejlettségére, illetve társadalmi tényezőire.

Szakértők szerint, a területi különbségek kialakulásának legfőbb oka, hogy a gazdasági és társadalmi folyamatok térben és időben folyamatosan újra és újra átrendeződnek. Ezáltal érdekes lehet megvizsgálni, hogy korunk globalizációs hullámának hatására, hogyan alakulnak a térségek közötti különbségek, fokozódnak-e vagy enyhülnek. (Káposzta, 2014; Kovács-Mezei 2016; Ritter 2008; Kónya 2019) Nyilvánvalóan elmondhatjuk, hogy lesznek olyan térségek, melyek a globalizációhoz hatékonyan tudnak alkalmazkodni, őket centrum térségeknek nevezzük, ellenben lesznek olyanok is, melyek kevésbé alkalmazkodnak jól a globalizációs folyamatokhoz, őket pedig perifériáknak nevezzük. (Koncz et al. 2018; Benedek, 2016) A centrumról elmondható, hogy olyan társadalmi-gazdasági formációt jelent, amely fejlettségét tekintve, a kor élvonalában foglal helyet. (Tóth, 2016; Tóth, 2018) Ellenben, a perifériákra viszont jellemző a centrumtól való függés, illetve a kapcsolatok hiánya és az elszigeteltség. (Pénzes, 2014; Tóth-Nagy, 2016)

Mindezek alapján, ha Nógrád vármegye jelenlegi helyzetét tekintjük, egy elmaradott perifériáról beszélhetünk. Véleményem szerint, fontos lehet megvizsgálni, hogy a vármegye elmaradottsága, milyen hatással lehet az egyes gazdasági és társadalmi indikátorokra (pl. népességi, munkaerőpiaci, vállalkozói mutatók), melyek nagy szerepet játszhatnak az egyes gazdasági ágazatok negatív irányú változásában, illetve nagy befolyással lehetnek az ott élő társadalom életkörülményeire is. (Horkai et al. 2013; Simon, 2017; Pénzes, 2011)

Saját nézőpontom szerint, az elmaradottságnak köszönhetően, Nógrád vármegye társadalmi megítélése az utóbbi időben eléggé negatív hangvételű lett. Ugyanakkor, úgy gondolom, hogy bár Nógrád vármegye jelenlegi helyzete nem a legfényesebb, azonban a másik oldalról nézve, a vármegyében vannak olyan gazdasági ágazatok is, melyek kiemelkedő teljesítményt érhetnek el a jövőben, az elmaradottság ellenére is. Ilyen lehet, például a turisztikai ágazat, hiszen Nógrád vármegye természeti adottságainak, kulturális örökségeinek köszönhetően, jelentős

turisztikai vonzerővel bírhat, ami által a jövőben képes lehet, turisztikai szempontból felzárkózni a többi vármegyéhez. (Dávid et al., 2009; Északkelet-Magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna, 2020; Magnus et al., 2022)

Mindezek mentém, kutatásomban kétféle szemszögből szeretném megvizsgálni a vármegye helyzetét. Egyrészt felzárkózási lehetőségeket, alternatívákat keresve, az elmaradottságból való kitöréshez. Másrészt pedig, versenyképességi elemzés által, szeretném megtalálni azokat a tényezőket, amelyek a vármegye erősségeit adhatják, illetve amely tényezőkre egyfajta „fejlesztési mintaként” nézhetünk, az elmaradottságból való, kilábalási lehetőségek megfogalmazása során.

1.2. Kutatási célok, hipotézisek

Kutatásom nagy átfogó célja megvizsgálni, hogy Nógrád vármegye elmaradottsága, milyen hatással lehet a vármegye gazdasági és társadalmi életére, illetve milyen kilábalási lehetőségei lehetnek a vármegyének, az elmaradottságból.

Emellett, kutatási céljaim között szerepel a vármegye gazdasági és társadalmi elemzése, amely által világosabb képet kaphatok a vármegye aktuális helyzetéről. Ezen cél által, szeretném megvizsgálni, hogy a társadalom, miben és mely területeken látja a vármegye erősségeit és gyengeségeit, illetve fejlesztési és felzárkózási esélyeit. Ezzel összefüggésben pedig, szeretném feltárni a vármegye versenyképességi helyzetét is, az országos átlaghoz való viszonyítással.

Az átfogó célkitűzés megválaszolásához az alábbi kutatási kérdések kerültek azonosításra.

- Milyen hatással lehet a vármegye elmaradottsága a gazdasági és társadalmi indikátorokra?
(gazdasági szférán belül: munkanélküliség, regisztrált vállalkozások száma, jövedelmi viszonyok, turisztikai potenciál, társadalmi szférán belül: a népesség fogyása, iskolázottság, elvándorlási arány, etnikai kisebbségek aránya)
- Mennyire elégedett Nógrád vármegye társadalma, saját lakóhelyének fejlettségével?
- Milyen hatásai lehetnek a turisztikai célú fejlesztéseknek, a vármegye gazdaságára?
- Milyen a vármegye versenyképességi helyzete, viszonyítva a többi vármegyéhez képest?
- Mely tényezők lehetnek, a vármegye erősségei és gyengeségei?

- Milyen kilábalási lehetőségei lehetnek Nógrád vármegyének, az elmaradottságból?

Az alapkérdések és a szakirodalmi feldolgozás alapján a következő hipotézisek kerültek meghatározásra.

H1: Nógrád vármegye lakosságában a 18 és 25 év közötti korosztály, a munkalehetőségek minőségében érzékeli a legnagyobb elmaradottságot a vármegyét tekintve, az országos átlaghoz képest.

H2: 2018 és 2022 között, Nógrád vármegye területén negatív irányú eltérés figyelhető meg az országos átlaghoz képest, az idegenforgalmi mutatókban.

(Idegenforgalmi mutatók alatt, a vendégek, illetve a vendégéjszakák számát értem, a kereskedelmi szálláshelyeken) A várt eredményhez valószínűleg nagymértékben hozzájárulhattak, a covid világjárvány következtében bevezetett, jogi szankciók.

H3: Nógrád vármegye a társadalmi-gazdasági mutatókban elért, versenyképességi rangsorban, az utolsó helyen szerepel, az összes vármegye közül.

H4: A vállalkozói hajlam, Nógrád vármegyében a középkorú (37-60 évesek) korosztályban a legkiemelkedőbb.

H5: A gazdaságilag jelentősebb Nógrád vármegyei cégek, nagyobb arányban támaszkodnak idegen tőkére, mint saját tőkére.

H6: Nógrád vármegye lakossága leginkább Budapestet preferálná, mint választható lakóhely.

A valószínűsíthető eredményt indokolhatja, a főváros közelsége a vármegyéhez, illetve a prosperáló helyzete.

Az eredmények mentén várhatóan kirajzolódnak majd, Nógrád vármegye elmaradottságának lehetséges okai. Ráadásul, megtudhatjuk, hogy mik lehetnek a vármegye versenyképességi erősségei, melyek által akár a felzárkózás is elindulhat majd, az országos átlaghoz képest.

1.3. Alkalmazott módszerek

Az alkalmazott módszerek között, elsőként, kutatási céljaim érdekében szekunder adatelemzést végeztem. Ennek tükrében, a Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisából származó adatok segítségével mutattam be Nógrád vármegye gazdasági és társadalmi helyzetét. A társadalmi mutatók között szerepeltek, különféle népességi adatok, mint például

iskolázottsági, vándorlási, illetve kisebbségi adatok. Ezt követően, a gazdasági témájú mutatók kaptak szerepet, mint a munkaerőpiaci, vállalkozói és a jövedelmi helyzetet mérő indikátorok. Továbbá, az említett témán belül, a fejlett és fejletlen térségek közötti különbségek számszerűsítése érdekében, Duál-mutatót is alkalmaztam. Ugyanakkor, pár jelentősebb nógrádi cég, beszámolóelemzését is elvégeztem, fokozott figyelmet fordítva a forrás felhasználásukra. A szekunder adatelemzésem második felében, a turisztikai irányultságú mutatókra helyeződött a hangsúly. A turisztikai témán belül, megvizsgáltam az idegenforgalmi mutatók alakulását, mint például a vendégek és a vendégéjszakák számát a kereskedelmi szálláshelyeken. Továbbá, adott kontextusban, kutatási céljaim érdekében arra is kerestem a választ, hogy melyek lehetnek Nógrád vármegye legfontosabb turisztikai desztinációi és attrakciói.

Végezetül, szekunder adatelemzésemet egy saját magam által összeállított, kilenc mutatóból álló, versenyképességi elemzéssel zártam. Az elemzésem módszertanát, a HDI mutatóhoz hasonlóan alakítottam ki, tehát különböző indexek segítségével kaptam meg a vármegyék gazdasági és társadalmi indikátorainak eredményeit, majd ezek átlagolásával minden vármegyére kaptam egy versenyképességi értékét. Összességében elmondható, hogy a versenyképességi módszertanomban szereplő mutatóeszközök, elég sokrétűek voltak. A használt indikátoraim között szerepelt fejlettségi szintet, növekedést mérő mutató, továbbá megjelentek népességi adatokhoz, oktatáshoz, munkaerőpiachoz, vállalkozásokhoz, lakásügyhöz, szabadidőhöz, egészséghez, valamint környezettudatossághoz kapcsolódó mutató is. A vizsgálati eredményeim mentén, a gazdasági és a társadalmi szempontok együttes figyelembevételével, kirajzolódott Nógrád vármegye versenyképességi helyzete, viszonyítva a többi vármegyéhez képest. (Chikán et al. 2018; Bakács, 2003) Ráadásul, versenyképességi módszertanom segítségével azonosíthatóvá váltak, az elmaradottságért leginkább felelős területek, Nógrád vármegyében, illetve a másik oldalról nézve, kiderült az is, hogy mely ágazatok, területek lehetnek célterületem erősségei a jövőben.

A szekunder adatelemzés után, primer kutatásom következett. Saját kutatásom eszközeként, egy online kitöltésű kérdőívet alkalmaztam, melyet két közösségi média területen tettem közzé, mégpedig a Facebookon és az Instagrammon, 2023. május 9.-én. Kérdőívemet ezen közösségi platformok segítségével, 2023. július 24.-én, 254 darab kitöltéssel sikerült lezárnom. A kutatásomhoz használt kérdőívemmel a fő célom az volt, hogy átfogóbb képet kapjak arról, hogy Nógrád vármegye társadalma, illetve a más vármegyékben élők, hogyan ítélik meg, célterületem jelenlegi gazdasági és társadalmi helyzetét. Ebből adódik, hogy a kérdőívem mintájában, mind a Nógrád vármegyében, mind pedig a más térségekben élők is, egyaránt helyet kaptak. A kérdőív felépítését tekintve, az elején, a demográfiai azonosító kérdések

találhatóak, amelyek tekintetében, a kérdőív további részében más-más kérdéseket kaptak, a Nógrád-vármegyében, és a más térségekben élő kitöltőim. Ezt követően, kutatási kérdőívemet a kérdések témája alapján, négy fejezetre bontottam, melyek a következők: a vármegye átfogó gazdasági és társadalmi megítélése, a vármegye turisztikai helyzetértékelése, a vármegye munkaerőpiacának jellemzése, illetve a vármegyében való vállalkozói hajlandóság vizsgálata. Az említett fejezetek struktúrájában egyaránt alkalmaztam zárt és nyitott kérdéseket is. A kérdőívem zárt kérdései között megtalálhatóak a dichotóm és polichotóm kérdések is, valamint használtam rangsorolást, szándékskálát, minősítő, illetve likert skálát is. Továbbá, elmondható, hogy a kérdőívemben egy nyitott kérdés is kapott szerepet, melyre átfogó egyszavas válaszokat vártam.

Végezetül, összegezve kutatási kérdőívemet, elmondható, hogy az eredmények tekintetében, születtek várható dolgok és meglepetések is, melyek a primer módszertani résznél kerülnek részletesebb ismertetésre.

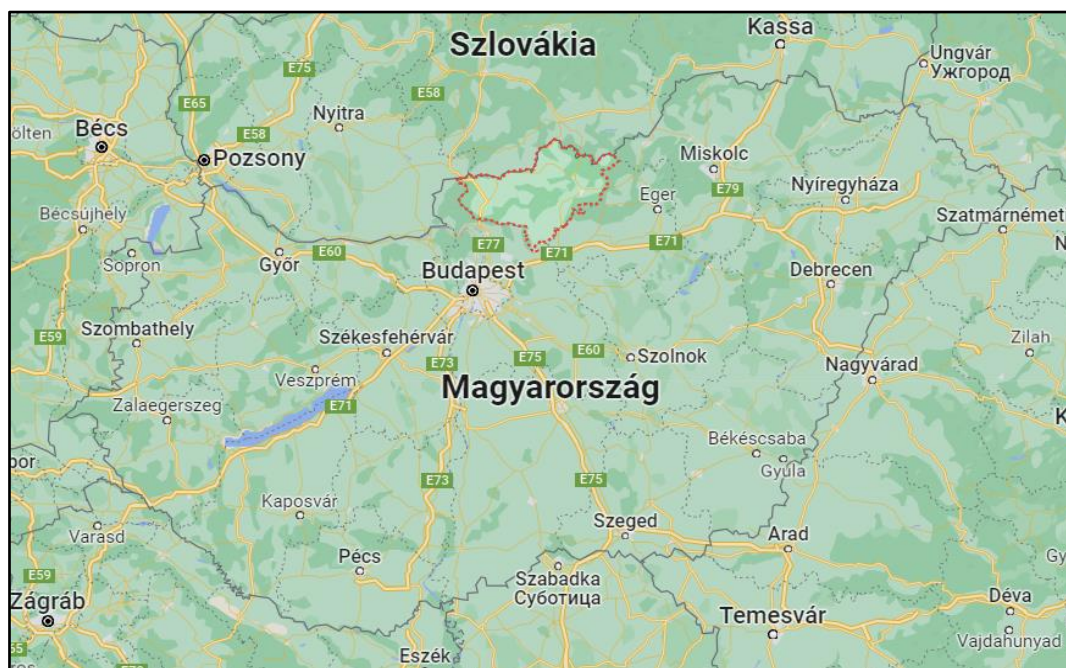
1.4. Célderület bemutatása

A bevezetés ezen részében, szeretném bemutatni a kutatásomban megjelölt célderületet, amely nem más, mint Nógrád vármegye. Szakdolgozatomban a térséget három szemszögből kívánom elemezni. Egyrészt, sor kerül, a vármegye természeti, domborzati adottságainak bemutatására. Másrészt, ezt követően, a saját kutatási részemben, szekunder adatok segítségével, a társadalmi tényezők bemutatásával szeretném folytatni, ideértve például a különböző népességi, iskolázottsági, illetve kisebbségi adatokat. Legutolsó sorban pedig, a vármegye jelenlegi gazdasági helyzetére szeretnék kitérni, különböző munkaerőpiaci, vállalati, illetve ágazati gazdaságstatisztikai adatok által.

1.4.1 Elhelyezkedés

Nógrád vármegye területe 2 544,46 km², mellyel összességében, területileg az ország második legkisebb vármegyéjének számít, a Központi Statisztikai Hivatal 2022-es adatai alapján. Nógrád vármegye elhelyezkedésével kapcsolatosan elmondható, Magyarország északi részén, az Észak–Magyarország régióban helyezkedik el. A vármegyét északról Szlovákia, keletről Borsod-Abaúj Zemplén vármegye, dél-keletről Heves vármegye, délnyugat felől pedig Pest vármegye határolja, melyet a következőkben az 1. ábra fog szemléltetni.

1. ábra: Nógrád vármegye közigazgatási elhelyezkedése

Forrás: Google térképek

A vármegyét tekintve, elmondható, hogy hat darab járásra bonthatjuk, melyek a következők: Salgótarjáni, Balassagyarmati, Szécsényi Bátorfyerenyei, Pásztói és Rétsági járás. A Központi Statisztikai Hivatal 2022-es évi adatai alapján, a lakónépesség számát tekintve, a Salgótarjáni járás van az élen, hiszen a Nógrád vármegyei lakónépesség több, mint $\frac{1}{4}$ -e (55 569 fő) ebben a járásban él. Emellett, ebben a járásban található a vármegye megyeszékhelye is, amely nem más, mint Salgótarján. A következő járás csökkenő sorrendben a Balassagyarmati járás, mely 36 346 fővel, közel 20%-ot birtokol a lakónépességből. Az imént említett járásban, kiemelendő Balassagyarmat városa, amelyet gyakran a „Palócország fővárosának” is hívnak, hiszen jelentős oktatási, gazdasági, kereskedelmi, kulturális, egészségügyi és közigazgatási központként funkcionál, a vármegyében. (Balassagyarmat Hivatalos Weboldala, 2023). A Balassagyarmati járást a Pásztói járás követi, 29 204 fős lakónépességszámmal. Ezen járással kapcsolatosan elmondható, hogy jelentős természeti értékeinek, illetve a Mátra közelségének köszönhetően, magas turisztikai potenciállal bírhat. A lakónépesség szerinti, sorrendben a Pásztói járást, a Rétsági járás követi, 24 315 fővel, ami kevesebb, mint 14%-os részesedést jelent az össznépességből. Azt mondhatjuk, hogy a gazdasági fejlettség szempontjából, a Rétsági és a Balassagyarmati járás van az élen a vármegyében, melyhez hozzájárulhat az is, hogy a Rétsági járás van a legközelebb a fővároshoz, a járások közül. A Rétsági járás után, a Bátorfyerenyei járás következik a sorrendben, 19 119 fős népességszámmal. Az említett járás,

magas roma lakónépség arányának köszönhetően, rossz infrastrukturális helyzettel jellemezhető. A sorrend végén, 17 485 fővel, a legkisebb lakónépségű járás, a Szécsényi járás, amely jelentős palóc falvainak köszönhetően, a hagyományőrzésről híres. A Szécsényi járás valamennyi településén a mai napig megtalálhatóak a régi építésű házak, hagyományos népviseletek, palóc ételek, illetve ünnepi hagyományok, mint például a „Hollókői Húsvéti Fesztivál”, amely mondhatni egyedülálló húsvéti rendezvényt kínál, Magyarországon.

1.4.2 Nógrád vármegye természeti adottságai

Nógrád vármegyét tekintve, azt mondhatjuk, hogy festői szépségű tájai, dombjai, illetve környezeti értékei által, különleges és egyedülálló természeti adottságokkal rendelkezik. A vármegye területe jellemzően dombsági és középhegységi táj, melyet egyaránt szabdalnak völgsíkok és medencék is. Emellett, kiemelendően fontos, hogy a vármegye területén három nagy hegység kapcsolódik egymáshoz, köztük nyugaton a Börzsöny, keleten a Mátra, illetve a vármegye középső részén húzódó, Cserhát. Ellenben, ezen felül, északon található, az önállóan kezelendő Karancs-Medves hegység is. (Nógrád Vármegye Önkormányzatának Oldala, 2015)

2. ábra: Nógrád vármegye domborzati térképe

Forrás: Terkepek.net Hivatalos oldala, (2023) <http://magyarorszag.terkepek.net/nograd/>

Ugyanakkor, ha megnézzük az előző domborzati térképet (2.ábra), azonosíthatóak a vármegye legnagyobb folyói is, melyek között az Ipoly, a Zagyva és a Galga szerepel. (Térport, 2022)

Továbbá, látható az ábrán a vármegye jellegzetes kiemelkedése is, amely nem más, mint a Nógrád és a Pest vármegye határán azonosítható, 939 méter magas Csóványos. (Térport, 2022) Ráadásul, Nógrád vármegyét tekintve, elmondható, hogy Magyarország vármegyéi közül célterületemen a legmagasabb az erdős területek aránya, hiszen teljes területének 40%-át erdő borítja. A vármegye uralkodó természetes növénytakaróját a cseres-kocsánytalan tölgyesek alkotják, ellenben megtalálhatóak még a vármegyében a gyertyános, és mészkérülő tölgyesek, égeresek, valamint a magasabb szinteken bükkösökkel is találkozhatunk. A növényvilág után, áttérve az állatvilágra, a vármegye legfőbb állatfajai közé sorolhatóak a szarvasok, őzek és a vaddisznók, illetve a ragadozók közül, megemlíthetjük a rókat, illetve a borzot is. (Nógrád megye területfejlesztési koncepciója, 2020)

A célterület társadalmi és gazdasági bemutatására, a saját kutatási részben kerül sor, melynek indoka, hogy ezen adatok vizsgálatához a Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisából származó, szekunder adatokat vettem igénybe, melyek feldolgozásával különféle diagrammokat és táblázatokat hoztam létre, ezzel szemléltetve Nógrád vármegye gazdasági és társadalmi helyzetét.

2. Szakirodalmi feldolgozás

2.1. A regionális különbségekről általánosságban

A latin eredetű régió szó a 19. században, jól lehatárolható területként, térségként, téregységként, tájként, nagytájként, vidékként, övezetként, körzetként, illetve tartományként volt értelmezhető. Mindezek által, azt mondhatjuk, hogy a régió fogalma szerteágazó lehet, hiszen jelölhet gazdasági, közigazgatási, történelmi, etnikai-nyelvi, statisztikai, de akár geopolitikai vagy ökológiai szempontból is összetartozó területet. (Nemes Nagy, 2017; Süli-Zakar, 2003) A 20. században fellendülő, matematikai és fizikai modelleket alkalmazó, térszerkezet-kutatások hatására került előtérbe az a nézőpont, mely szerint a regionális tereket a települések közötti belső térkapcsolatok alakítják ki, szervezik bonyolult rendszerré. (Pál et al., 2010; Nemes Nagy, 2007)

Ebből adódik, hogy a múltban, illetve napjainkban is, jelentős regionális különbségek figyelhetők meg a világban, beleértve az Európai Unió tagországait is. Ezen fejlettségből fakadó különbségek megjelenhetnek az országhatárokon belül, illetve kívül is. Emellett, a regionális különbségek megfigyelhetők a városi és a vidéki területek között is. Kiemelendően fontos, hogy a területi különbségek kialakulásában, számos tényező játszhat szerepet. Egyrészt, a gazdasági és társadalmi folyamatok térben és időben folyamatosan újra és újra átrendeződnek, amely hatására fokozódhatnak a területi különbségek is. (Káposzta, 2014; Dövényi, 2016) Másrészt befolyásoló hatása lehet még, például az adott régió földrajzi elhelyezkedésének, illetve a gazdasági és fejlesztési központokkal való kapcsolatainak is, hiszen a fejlődési potenciállal rendelkező régiók jövedelemtermelő képessége is nagyobb lehet. (Halmai, 2018; Kovács et al., 2013) Továbbá, megemlítendő még, mint befolyásoló tényező, az adott régió gazdasági szerkezete is, hiszen az, hogy milyen belső piaccal rendelkeznek, illetve milyen és mennyi foglalkozási lehetőségeket kínálnak, szintén hatással lehet a jövedelmek alakulására. Itt fontos lehet, azt is megemlíteni, hogy az éles versenyben, azok a régiók tudják megfelelően megállni a helyüket, amelyeket diverzifikált gazdasági szerkezet jellemez, hiszen a fokozódó verseny megkövetelheti az erőforrások átcsoportosítását, illetve a nyitást is a nyereséges gazdasági ágazatok felé. (Palánkai et al., 2016) Mindezen tényezők mellett, a regionális különbségek kialakulásában, a vizsgálandó régió népességének nagysága és az összetétele, valamint az infrastrukturális felszereltsége (közlekedési kapcsolatok, infokommunikációs rendszerek) is hatalmas szerepet játszik. (Blahó et al, 2021) Ezen felül, azt

mondhatjuk, hogy a korábbi időszakhoz képest megjelent, újszerű jelenségek, mint például az innováció, a transznacionális vállalatok, a nemzetközi verseny, a multinacionális cégek és az infokommunikációs technológiák térhódítása, mind-mind jelentősen módosítják az egyes országok térszerkezetét. (Egri, 2022; Dömötör et al., 2016; Sándor et al., 2023)

A gazdasági és társadalmi folyamatok átrendeződésén kívül, korunk globalizációs törekvései felelnek leginkább a területi különbségek kialakulásáért. Azt mondhatjuk, hogy a globalizációnak hatalmas szerepe van az egyes országok között, illetve az országokon belül kialakult társadalmi egyenlőtlenségekben. (Bernek, 2018) Ezek a területi különbségek, fakadhatnak a gazdasági fejlettségből, a gazdasági és külkereskedelmi struktúrából, az infrastrukturális ellátottságból, illetve az oktatási és egészségügyi rendszer színvonalából is. Ráadásul, azt mondhatjuk, hogy a globalizáció hatására a centrum és a periféria, valamint az Észak és Dél erőviszonyai is jelentősen átrendeződnek. (Végi, 2021) A centrum és a periféria közötti különbségek enyhítése céljából, fontos lehet a központi és a periférikus fekvésű régiók közötti kapcsolatok intenzitásának javítása. Ilyen javító eszközök lehetnek, például a közlekedési beruházások, az új információfeldolgozási technikák alkalmazása, a kommunikációs eszközök alkalmazásának felgyorsítása és modernizációja, amelyek akár a személyes kapcsolatokat is helyettesíthetik, illetve nagy szerepet játszhatnak, a periférikus régióknak a gazdasági központokkal történő összekapcsolásában. (Kengyel, 2016)

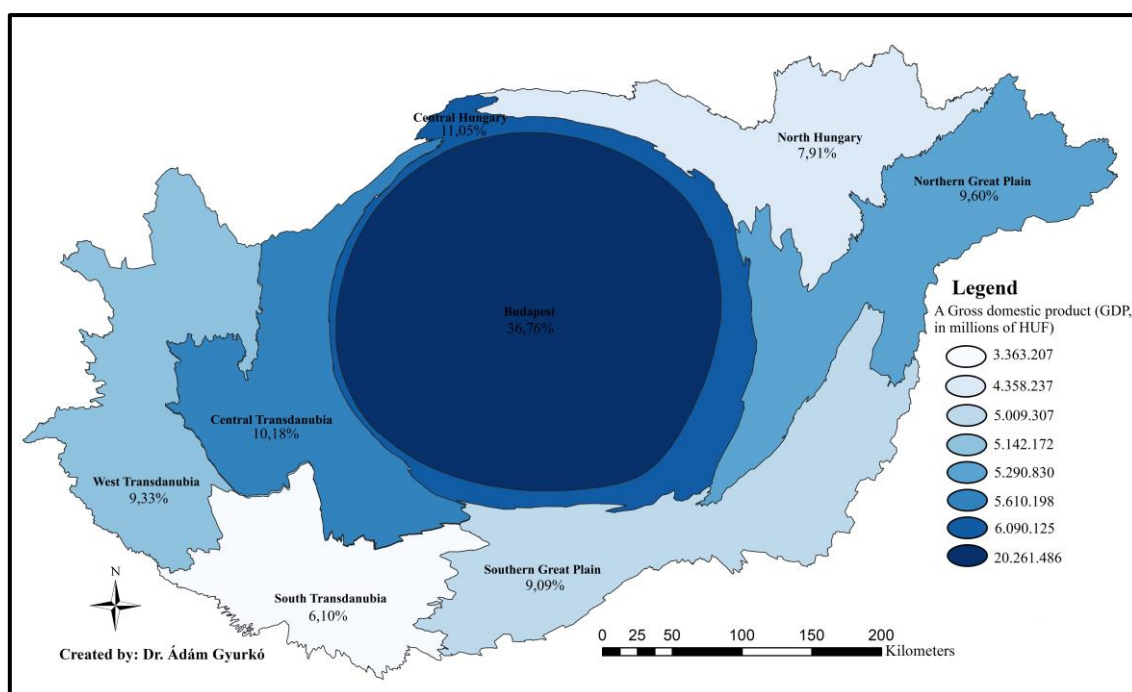
Mindezeket összegezve, napjaink egyik legfontosabb kihívásává vált, annak felismerése, hogy hogyan lehet versenyezni a globális világban. (Lukovics, 2017) Kognitív téren, azt mondhatjuk, hogy azok a térségek és régiók, melyek képesek a globalizációs folyamatokat hatékonyan integrálni és alkalmazkodni az új kihívásokhoz, ők lesznek a globalizáció nyertesei. Ellenben a másik oldalon pedig, a lemaradók, globalizációs folyamatok vesztesei helyezkednek el. (Palánkai et al., 2016; Mészáros, 2017)

2.2. Regionális különbségek Magyarországon

Hazánkban a rendszerváltozás, majd pedig az Európai Unióhoz történő csatlakozást követően, jelentős területi fejlettségbeli különbségek alakultak ki. (Komarek, 2019) Az Európai Unióhoz történő csatlakozás során, Magyarország területén létre kellett hozni úgynevezett területi-közigazgatási szinteket, amelyek tervezési és statisztikai régiókat jelölnek. Ezen régiók kialakítása, a NUTS-2 rendszernek megfelelően történt, amely alapján 8 darab régiót különböztetünk meg Magyarországon, melyek közé Budapest, Pest, illetve a Nyugat-

Dunántúl, a Közép-Dunántúl, a Dél-Dunántúl, az Észak-Magyarország, a Dél-Alföld és az Észak-Alföld régió tartozik. (Nemzeti Köznevelési Portál, 2021) Ezzel összefüggésben, azt mondhatjuk, hogy az imént említett régiók között is jelentős fejlettségbeli különbségek figyelhetők meg, melyet jól szemléltethet a következő aránytérkép, amely a magyarországi statisztikai régiók közötti, bruttó hazai termék (GDP) megoszlásának arányát mutatja, millió forintban kifejezve.

3. ábra: A magyarországi statisztikai régiók közötti, bruttó hazai termék (GDP) megoszlásának aránya (millió forintban kifejezve), 2023-ban

Forrás: Dr. Gyurkó Ádám (2023)

A 3. ábrán látható, hogy a Közép-Magyarország, azon belül pedig, Budapest gazdasága egy teljesen más színvonalat képvisel Magyarországon, viszonyítva a többi régióhoz képest. Ez a magas színvonal, egyrésztől származhat a főváros dinamikus fejlődéséből, másrésztől pedig a leszakadó térségek lassú növekedéséből is. (Komarek, 2019) A térképen látható, hogy Közép-Magyarországot az élenjáró bolyban a Közép-Dunántúl, illetve az Észak-Alföld és a Nyugat-Dunántúl követi, a GDP régiók közti, megoszlása alapján. A Közép és a Nyugat-Dunántúl talán annak is köszönheti ezt az előkelő helyet, hogy Magyarország ipari termelésének jelentős részét, ezen két régió, illetve Közép-Magyarország fedi le. Ugyanakkor, a térkép (3.ábra) alapján látható, hogy utolsó előtti helyen a célterületem régiója, az Észak-Magyarország végzett, 7,91%-os részesedéssel. Az Észak-Magyarország régió elmaradása fakadhat,

egyrésről a kisvárosok hiányos üzleti környezetéből, illetve alacsony népességmegtartó képességéből. A hiányos üzleti környezet fakadhat, a kissé kiforratlan vállalkozói infrastruktúrából, illetve az alacsony színvonalú vállalkozásösztönző szolgáltatásokból, hiszen mindezek akadályai lehetnek a munkahelyteremtésnek és a helyi vállalkozások fejlődésének. Emellett, szintén a térség elmaradottságát indokolhatja, a magas munkanélküliségi ráta is, amely hatással lehet a gazdasági és társadalmi környezetre is. (A Magyar Köztársaság Kormánya, 2012; Káposzta-Nagy, 2022; Bracalente-Perugini, 2010)

Ezzel szemben, a térkép alapján, az utolsó helyen, a Dél-Dunántúl régió végzett, kevesebb, mint 6,5%-os GDP részesedéssel. A régió elmaradásához hozzájárulhat, egyrésről a térség különleges településszerkezete, hiszen mindent összevetve azt mondhatjuk, hogy a Dél-Dunántúl régióban többségben vannak az apró, gazdaságilag nem túl aktív falvak. (Molnár et al. 2023) Ráadásul, a térség nem megfelelő munkaerőpiaci lehetőségei is, okozhatnak gazdasági szempontból nehézségeket, az említett régió számára. (Máté et al, 2017)

Mindezek után, érdemes megjegyezni, hogy a területi fejlettség különbségeit számos statisztikai mutató segítségével elemezhetjük, azonban, a leggyakrabban használt mutatószámnak, mégis az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) mutatkozik. (Zapreskó, 2023) Ebből adódóan, nézzük meg, hogy ezen mutató alapján, milyen rangsorban helyezkednek el Magyarország vármegyéi.

1. táblázat: Az egy főre jutó GDP, a magyarországi vármegyékben, 2021-ben

No.	Vármegye	Egy főre jutó bruttó hazai termék, ezer Ft	No.	Vármegye	Egy főre jutó bruttó hazai termék, ezer Ft
1.	Budapest	11 812	11.	Borsod-Abaúj-Zemplén	4 256
2.	Győr-Moson-Sopron	6 031	12.	Zala	4 094
3.	Fejér	6 020	13.	Heves	4 091
4.	Komárom-Esztergom	5 333	14.	Hajdú-Bihar	4 040
5.	Pest	4 623	15.	Baranya	3 970
6.	Vas	4 619	16.	Jász-Nagykun-Szolnok	3 884
7.	Bács-Kiskun	4 399	17.	Somogy	3 496
8.	Veszprém	4 393	18.	Békés	3 337
9.	Csongrád-Csanád	4 390	19.	Szabolcs-Szatmár-Bereg	3 252
10.	Tolna	4 256	20.	Nógrád	2 617

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal Honlapja alapján, saját szerkesztés

Összességében, az 1. táblázat alapján is, szintén kirajzolódnak az élenjáró térségek, melyek között a Közép-Magyarországon található, Budapest, illetve a Nyugat és a Közép-Dunántúli vármegyék szerepelnek. Ugyanakkor, a vármegyék rangsorában, látható, hogy célterületem, Nógrád vármegye, az utolsó helyen helyezkedik el, amellyel szintén beigazolódik a vármegye jelentős elmaradottsága, a régiós és országos átlaghoz képest.

Mind a régiós, mind pedig a vármegyés értékeket tekintve, fontos lehet megnézni, hogy mennyiben térnek el ezek az európai integrációs átlagtól. Napjaink szakirodalmi szerint, azt mondhatjuk, hogy Magyarországot tekintve, Közép-Magyarországon kívül, minden régió elmarad az uniós átlagtól. (G7 Honlapja, 2023) Annál fogva, hogy az egyes területek fejlettsége közötti különbségek komoly politikai feszültségek forrásává válhatnak, illetve fenyegethetőek lehetnek az Unió működőképességére is, az EU lényeges célkitűzésévé vált a gazdasági és szociális kohézió erősítése. (Dobó-Pintér, 2022) Az imént említett célt, az EU közösség regionális politikája, illetve az Európai Regionális Fejlesztési Alap szolgálja. (Kozma, 2003) Ezenkívül, szintén az elmaradott régiók felzárkóztatását szolgálják, az egyre inkább összehangolt Strukturális Alapok és az 1992-ben létrehozott Kohéziós Alap, amelyből a csatlakozott, volt szocialista országok (köztük Magyarország is) részesednek. (Blahó et al, 2021; Tattay, 2019) A Strukturális Alapokból nyújtott támogatások három területre koncentrálnak, egyrészt az emberi erőforrás fejlesztésére, másrészt a vállalkozások segítésére, illetve az alapinfrastruktúra kiépítésének előmozdítására. (Palánkai et al., 2016) Végül sorban, a strukturális politika egyik legfontosabb stratégiai céljai közé sorolható a konvergencia régiók felszámolása és fejlesztése. Mindezen cél által, a strukturális alapból nyújtott támogatásokat, azon konvergencia régiók kapják meg, amelyeknek a GDP/fő alapján mért, gazdasági fejlettsége elmarad, az uniós átlag 75%-ától. (G7 Honlapja, 2023; Bauer-Berács, 2017; Kertész, 2014) Mind az kiderült, a támogatás, mint regionális politikai eszköz célja, elsősorban a területi különbségek mérséklése és kiegyenlítése, hogy az elmaradó térségek is felzárkózzanak a fejlettebb régiókhoz. (Faragó, 2016; Áldorfai-Nagy, 2018; Nemzeti Köznevelési Portál, 2021) Ellenben, jelenleg, még az ilyen fajta nettó kohéziós támogatások ellenére sem, sikerült kilépni ezen magyarországi régióknak az elmaradottságból, melynek háttérben valószínűleg a nem megfelelő felhasználás állhat. (Sági, 2015; Éltető-Szijártó N., 2018; G7 Honlapja, 2023)

Összességében, azonban azt mondhatjuk, hogy egy régió gazdasági helyzetét a bruttó hazai termék mellett, még számos tényező befolyásolhatja. Ide sorolhatjuk, például a munkaerő minőségét is, hiszen a képzett, innovációra hajlandó munkaerő jelenléte, ösztönözheti a kvalifikált vállalatok betelepülését, amely által fejlődésnek indulhat az adott térség is. Az

elmaradott térségek fejlesztéséhez elengedhetetlen lenne az oktatásra, kutatásra fordított összegek növelése is. Ehhez kapcsolódóan, szintén fontos lenne a tudás és az innovációnak a növelése, hiszen korunk digitalizációs törekvéseihez elengedhetetlen a rugalmas alkalmazkodás. (Vajsz-Pummer, 2006; Ritter et al. 2013; Maucorps, 2023) Adott kontextusban, fontos lehet kiemelni, hogy a digitalizáció jelentősen megváltoztatta a gazdasági működés sebességét. Az internet és a digitális eszközök alkalmazása, a gazdasági működés motorjává vált. A jelenkor legismertebb digitalizációs eszközei között szerepelnek, például az internet, a big data, a robotika, a 3D nyomtatás, a fejlett gyártás és a mesterséges intelligencia. Ezen digitalizációs eszközök használatához, elengedhetetlen a megfelelő emberi képesség is. Ellenben, szakirodalmak szerint, az EU lakosságának 47%-a nem rendelkezik megfelelő digitális képességekkel, ellenben a jövő munkahelyeinek 90%-a igényel majd, valamilyen szintű digitális készséget. (Afonasova et al., 2019; Van Bon, 2021)

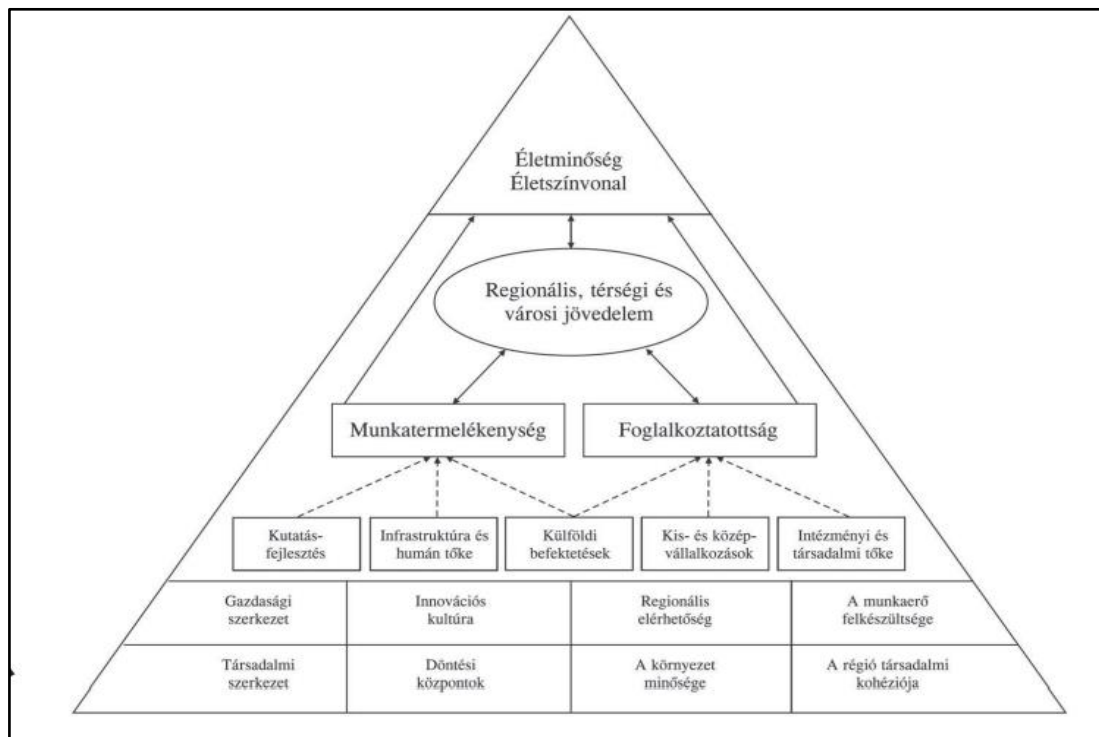
2.3. A regionális versenyképesség gazdasági kapcsolatai

Napjaink regionális politikájának egyik legnagyobb kihívása, a globális versenyben való helytállás. (Fenyővári-Lukovics, 2008) Szakértők szerint, *„a globális gazdaságban való helytállás bűvös szava a legszélesebb értelemben vett versenyképesség, mégpedig a globális piacokon való versenyképesség.”* (Palánkai et al., 2016, 210.o.)

A verseny fogalmát, sokféleképpen értelmezhetjük, kutatók szerint, *„a verseny széles értelemben véve mindig másokkal való versengést, rivalizálást jelent a szűkös erőforrásokért, avagy a szűkös fogyasztási javakért.”* (Lengyel, 2003, 7.o.) Ezek által, azt mondhatjuk, hogy a gazdasági versenynek három formája figyelhető meg. Egyrészről beszélhetünk, a munkavállalók (egyének) versenyéről, amely fő célja a munkahelyek megszerzése. Továbbá, beszélhetünk a vállalatok között lévő, piaci versenyről, amely a piaci részesedésért, profitért zajlik. A harmadik típusa pedig a versenynek, a területi egységek (országok, régiók, városok) versenyét foglalja magába, melynek legfőbb célja az ott élők jólétének, életszínvonalának javítása. (Lengyel, 2006; Ron et al., 2006) Mindezek által, a versenyképesség fogalma a legtöbb esetben, vállalatoknál az üzleti sikeresség, az országok esetében pedig, a gazdasági növekedés szinonimájaként fordul elő. (Lengyel, 2000; Matiscsákné, 2016) Ennek a felfogásnak köszönhetően, mára már a területi versenyben való helytállást kifejező regionális versenyképesség fogalma, a regionális tudomány egyik központi fogalmává vált. (Fenyővári-Lukovics, 2008) Na de, mit is jelent pontosan a regionális versenyképesség? Az OECD (1997)

definíciója alapján, a régiók versenyképessége, olyan képességeket jelent, amely által az adott régió képes lehet, olyan javak és szolgáltatások előállítására, amelyek a hazai és a nemzetközi piacokon is értékesíthetők, miközben az állampolgárok növekvő és hosszú távon fenntartható életszínvonalat érnek el. A másik megközelítés szerint, a regionális versenyképesség egymáshoz szorosan kapcsolódó, jól mérhető közgazdasági kategóriák együttesét jelenti. (Rőfi, 2006) Ilyen egymáshoz kapcsolódó kategória lehet, például a regionális GDP egy lakosra jutó nagysága, az adott régió munkatermelékenysége, foglalkoztatottsági rátája, illetve a régió „nyitottsága”, ideértve exportját, importját, illetve a turizmusból eredő bevételét. (Fehér, 2012) Napjainkban, azonban, azt mondhatjuk, hogy a regionális versenyképesség fogalma magába foglalja a gazdasági növekedés szükségessége mellett, a társadalmi jólét és az életszínvonal növekedését is, ezáltal biztosítva az adott területi egységnek a globális versenyben való helytállását. (Tánczos, 2011; Robert et al., 2013) Mindezen tények által, a regionális versenyképességre számos tényező lehet befolyással, amit a következőkben, a Lengyel-féle piramismodell segítségével szeretnék bemutatni. (Lengyel, 2000)

4. ábra: A regionális versenyképesség Lengyel-féle piramismodellje

Forrás: Csath Magdolna (2021): Versenyképességi mozaik. Budapest, Akadémiai Kiadó

A 4.ábra alapján látható, hogy a piramis talpazatát a hosszú távú fejlődéshez elengedhetetlen gazdasági, társadalmi és környezeti faktorok adják, melyek meghatározzák, egy adott térség

sikerességét. Ilyen tényező lehet például, az adott régió gazdasági, társadalmi szerkezete, melyek tekintetében elmondható, hogy egy sikeres térségben a foglalkoztatottak a gazdasági szolgáltatásokban és/vagy a feldolgozóiparban koncentrálnak, illetve tudásigényes gazdasági tevékenységeket folytatnak. Ezekhez a faktorokhoz kapcsolódva, kiemelendő még a munkaerő felkészültsége is, hiszen a sikeres térségekben relatíve magas a kvalifikált munkaerő aránya. A következő sikerességi faktor, az innovációs kultúra, ami akkor teljesül, ha az adott térségben sok szabadalom születik, illetve hatékony az innováció terjedése. Ugyanakkor, emellett szintén egy régió sikerességét határozza meg, az adott térség megközelíthetősége, közlekedési kapcsolatai, illetve földrajzi fekvése, mint regionális elérhetőségi faktorok. Továbbá, megemlítendő még a környezet minősége is, hiszen a sikeres régiók elengedhetetlen feltétele, az egészséges, biztonságos természeti környezet léte. Emellett, további sikerességi szempont lehet, a döntési központok jelenléte is, hiszen, fontos, hogy egy sikeres térségben legyenek önálló, döntési kompetenciával rendelkező vállalatok. Végezetül pedig, kapcsolódva szakdolgozatom témájához, az egyik legfontosabb sikerességi faktor, a társadalmi kohézió lehet, amely szerint, a sikeres térségekben képesek kezelni a gazdasági szerkezetváltás, a gyors növekedés, illetve a régió belüli területi és települési egyenlőtlenségek miatt fellépő gondokat. (Csath, 2021; Tánczos, 2011) Folytatva a piramismodell struktúráját, a piramis középső részén, azon alaptényezők találhatók, melyek a gazdaságfejlesztéshez feltétlenül szükségesek lehetnek, illetve amelyekből épülhetnek a versenyképesség kategóriái. Ezen alaptényezők közé sorolhatóak, például a kutatás-fejlesztés, az infrastruktúra és humán tőke, a külföldi befektetések, az intézményi és működőtőke, valamint a kis és középvállalkozások is. Az alapkategóriák lehetnek, a már előbbiekben is említett, egymáshoz szorosan kapcsolódó munkatermelékenység és foglalkoztatottság, amelyek a regionális, térségi és városi jövedelmekért felelnek. Érdemes megjegyezni, hogy ezen jövedelmek által, lehet képes az adott régió, a piramis csúcsán elhelyezkedő, végső cél, mint a régió életszínvonalának és életminőségének javítására. (Csath, 2021; Bujdosó et al., 2007)

Ezt követően, a szakirodalmi feldolgozásom ezen részében szeretnék bemutatni pár versenyképességi mutatószámot. Az első indikátor, amit szeretnék bemutatni a Regionális Versenyképességi Index (RCI), amit az Európai Bizottság dolgozott ki. (Annoni-Dijkstra, 2013) Az említett mutató azt tükrözi, hogy egy-egy régió mennyire képes vonzó és fenntartható környezetet biztosítani a társadalom és a vállalkozások számára, hogy ott éljenek és ott működjenek. (Országgyűlési Hivatal, 2020) Az RCI összetettségét mutatja, hogy három alindexből áll. Az első alindex olyan aspektusokat foglal magába, amelyek mindenképpen szükségesek egy gazdaság működéséhez. Ilyen lehet például a képzetlen és képzett munkaerő,

az infrastrukturális ellátottság, a kormányzat, a közszolgáltatások és az egészségügy minősége. A második pillér a hatékonysággal kapcsolatos mutatókat tömöríti össze, például ilyen lehet a felsőoktatás helyzete, az élethosszig tartó tanulás, a munkaerőpiac hatékonysága és a piac mérete. Az utolsó index pedig az innovációra ható jellemzőket tartalmazza, mint például a technológiai felkészültség, a szolgáltató szektorban dolgozók hányada és maga az innovációs képesség. (EGOV Hírlevél, 2013)

Az RCI mellett, kiemelendő még a Világgazdasági Fórum által kidolgozott Globális Versenyképességi Index (GCI), amely mutató 12 pillérből tevődik össze. Ilyen pillér lehet például az intézményi ellátottság, az infrastruktúra, a makrogazdasági környezet, az egészségügy és alapfokú oktatás, a magasabb fokú szakoktatás, az árupiaci hatékonyság, a munkaerőpiaci hatékonyság, a pénzpiac fejlettsége, a technológiai felkészültség, a piacméret, valamint ide sorolható az üzleti élet kifinomultsága és az innováció is. (Budai, 2017)

Mindezek mellett, megemlítendő még, az MNB Versenyképességi Indexe is, melynek eredményeit minden évben a versenyképességi jelentés tartalmazza. Az említett mutató szintén több területet átfogóan vizsgálja a versenyképességet. Ilyen terület lehet, például a háztartási megtakarítások aktivizálása, a kkv stratégia, a külgazdaság és gazdaságszerkezet, a munkaerőpiac, a területi és társadalmi felzárkózás, a családbarát program, az egészséges társadalom, a tudásalapú társadalom, a kutatás-fejlesztés és innováció, az állami hatékonyság a modern infrastruktúra, illetve a versenyképes energiafelhasználás és a zöld gazdaság. (Magyar Nemzeti Bank, 2022)

A következőkben, nézzük meg, hogy Magyarországnak, milyen a versenyképességi helyzete, a többi országhoz képest. A versenyképességi adatok feltárásához, az IMD World Competitiveness Yearbook 2022-es összefoglalóját vettem alapul. Az IMD saját versenyképességi rangsorának összeállításához, különféle statisztikai adatokat, kérdőíves felméréseket, illetve háttérinformációkat használ. Elmondható, továbbá, hogy az általuk használt mutatók, 63%-a gazdasági vagy gazdasághoz kötődő, 30%-a humán-társadalmi, és a maradék 7%-a pedig, környezeti fenntarthatósági jellegű mutató. (Leadership, 2020) Az IMD rangsora alapján azonosítható, hogy Magyarország a 2022-es évben az országok rangsorában a 63 országból a 39.helyen végzett. Az elmúlt évek, IMD statisztikái alapján, látható, hogy míg a korábbi 47., illetve 42. helyezéshez képest, Magyarország előrelépést produkált a rangsorban, a 2022-es évben. Ugyanezen statisztika alapján, a legversenyképesebb országok sorrendben: Dánia, Svájc, Szingapúr, Svédország és Hong Kong volt. Ellenben, Magyarországhoz közel azonos versenyképességgel rendelkezik, például India, Szlovénia, Ciprus és meglepő módon Olaszország is. (IMD World Competitiveness Yearbook, 2022)

Ugyanakkor, ha áttérünk a magyarországi régiók helyzetére, azt mondhatjuk, hogy nem túl fényes Magyarország versenyképességi helyzete. Az Eurostat adatait megfigyelve, elmondható, hogy az egy főre jutó GDP alapján, egyedül Budapest haladja meg az Európai Unió átlagot. Ellenben, már Közép és Nyugat-Dunántúl is jóval az EU-s átlag alatt teljesített, habár a többi régiótól még így is jobb értékeket képviselve. A magyarországi statisztikai régiók közül, a versenyképességi rangsorban a legrosszabb helyeken, az Észak-Magyarország és az Észak-Alföld régió szerepel, jóval elmaradva az Európai Unió átlagtól. (Eurostat, 2019)

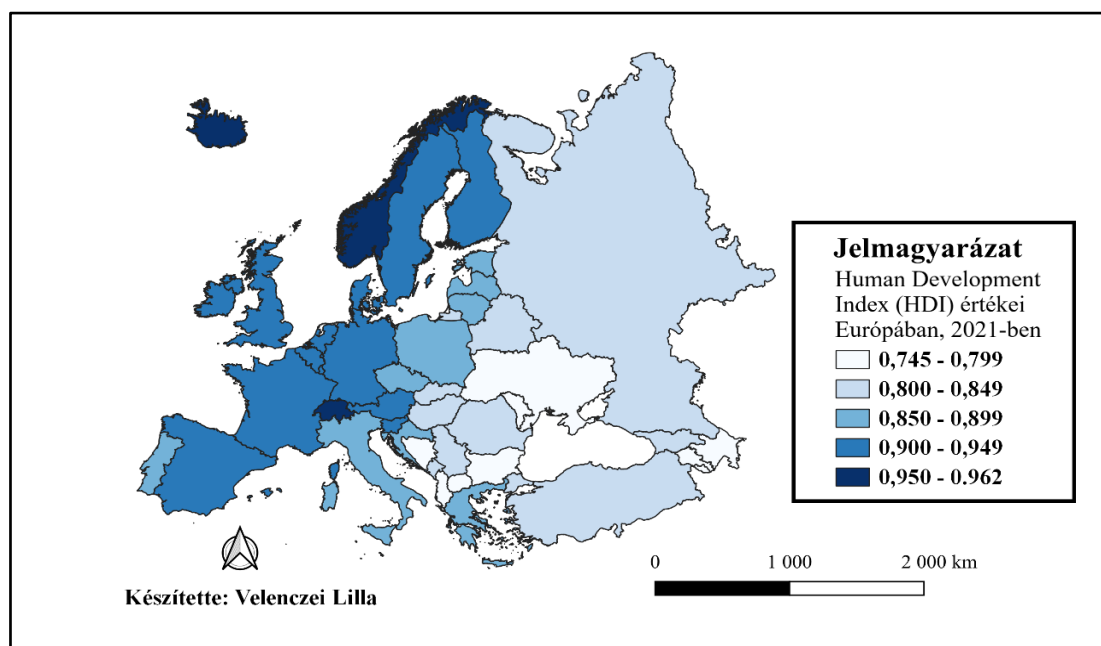
2.4. A gazdasági fejlettség és a társadalmi jólét kapcsolata

Szakértők szerint, a gazdaságot sohasem lehet önállóan értelmezni, hanem mindig a társadalommal és környezettel együtt, mint kölcsönösen összekapcsolódó tényezőket kell elemezni. Ugyanakkor, azt mondhatjuk, hogy ezen három tényező (gazdaság, társadalom, környezet) közötti viszony, időben és térben is elég változatos lehet. (Mellár, 2017; Mizik, 2018) Mindezek alapján, nyilvánvaló, hogy egy ország, régió, térség színvonalát számos különböző mutatószámmal leírhatjuk. Ellenben, kétségtelenül, ha a gazdasági fejlettséget szeretnénk mérni, azt mondhatjuk, hogy az országok, régiók gazdasági fejlettségének bemutatására, legtöbb esetben az egy főre jutó GDP vagy GNI mutatót használják. (Andor, 2018; Nemzeti Köznevelési Portál, 2021) A GDP alatt, egy adott területen, adott időszakban, általában egy év alatt, előállított javak összeségének, folyóáron számított értékét értjük, pénzben kifejezve. Az egy főre vetített GDP által, lehetséges az egyes országok, régiók gazdasági fejlettségének, adott időszakban való összehasonlítása. (Martos-Kopp, 2011; Iammarino et al., 2018) Ellenben, a GNI mutató, a GDP-t korrigálja a rezidens és nem rezidens szektorok közötti tulajdonosi jövedelem átutalásaival és a szintén az elsődleges jövedelmek között elszámolt, folyó transzferekkel. A GNI-vel kapcsolatosan, elmondható, hogy szorosan összefügghet az életminőség más, nem makrogazdasági jellegű indikátoraival is, mint az iskolázottsági aránnyal és a születéskor várható élettartammal. (Balogh et al., 2018) Mindezek által, a gazdasági fejlődés hajtóerői között lehetnek exogén és endogén elemek is. Külső (exogén) hajtóerő lehet például a külföldi beruházás, a technológiatranszfer, illetve a magasan képzett szakemberek letelepedése is, melyek mind-mind segíthetik a fejlődést. Ellenben, a belső (endogén) hajtóerők az erős gazdasági alapoknak köszönhetően, spontán módon alakulnak ki. Ezt az erős gazdasági alapot, az adott piacokon helytálló, régióhoz kötődő, versenyképes vállalatok és munkavállalók teremthetik meg. (Palánkai et al., 2016)

Mindezeket összegezve, azt mondhatjuk, hogy a fejlődés egy összetett fogalom, ezért nehéz ezen két (GDP, GNI) indikátor segítségével meghatározni. Ennek a ténynek az eredményeként, a kutatók, az elmúlt években több fejlettségi mérőszámot is kidolgoztak, amelyek a társadalom jólétének több összetevőjére is tekintettel vannak. A legismertebb közülük, az emberi fejlettségi mutató, mint Human Development Index, melyet az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja 1990-ben dolgozott ki. A mutató fő célja, hogy a GDP által nem mért fontos értékek alapján, rangsorolhatóvá tegye az egyes gazdaságokat. (Nemzeti Köznevelési Portál, 2021; Szlávik, 2019) A HDI kiszámításához, az egy főre jutó vásárlóerő paritáson számított GDP mellett, a születéskor várható élettartamot és az iskolázottság szintjét kell figyelembe venni. Az iskolázottsági szinten belül, 2/3-os arányban szerepel a felnőtt lakosságon belüli olvasni tudók aránya, 1/3-os súllyal pedig, az iskolában eltöltött átlagos évek száma. (Csuvár et al., 2019)

Mindezek alapján, nézzük meg, hogy milyen értékeket képvisel a HDI mutató, Európa országaiban, a 2021-es évben.

5. ábra: Human Development Index (HDI) alakulása, a 2021-es évben

Forrás: World Population Review 2021-es adatai alapján, saját szerkesztés

Az 5. ábra alapján elmondható, hogy 2021-ben a legfejlettebb európai ország Svájc volt, 0,962-es humán fejlettségi mutatóval. Őt követi sorrendben, Norvégia és Izland. A 2021-es HDI alapján, az országok között, Magyarország a középmezőnyben helyezkedik el, 0,846-os mutatóval. Az 5. ábra alapján, látható, hogy Európában vannak azért olyan országok is, melyek rosszabbul teljesítettek, mint Magyarország, a HDI mutatóban. Ilyen országok lehetnek, 0,8

alatti értékekkel, például Albánia, Bulgária, Bosznia Hercegovina, Ukrajna, Macedónia, Moldova, Örményország és Azerbajdzsán is. (World Population Review, 2023)

Visszatérve, Magyarország helyzetére, ha megnézzük a régiók helyzetét, azt mondhatjuk, hogy a Közép-Magyarország régió 0,922-es HDI-vel, jóval az országos átlag felett teljesített, a 2021-es évben. Őt követi sorrendben a Nyugat-Dunántúl régió 0,857-es értékkel, amely még szintén egy kicsivel az országos átlag feletti. A Nyugat-Dunántúlt, a Dél-Alföld, Közép-Dunántúl, Dél-Dunántúl és az Észak-Alföld követi, majd az utolsó helyen a célterületem (Nógrád vármegye) statisztikai régiója, az Észak-Magyarország található, 0,811-es értéket képviselve. (Global Data Lab, 2021) Ezen értékeket látva, észrevehető, hogy a területi, regionális különbségek nem csak a makró mutatók (GNI, GDP), hanem egy társadalmi fejlettségi mutató alapján is, mint például a Human Development Index, megfigyelhetők.

A HDI mellett, még számos olyan mutató lehet, amely a gazdasági fejlődést, ezáltal a társadalmi jólétet is befolyásolhatja. Például, ide sorolhatóak, a különböző gazdasági mutatók is, mint a K+F ráfordítások aránya a GDP százalékában, avagy a különféle infrastrukturális mutatók is, mint a vezetékek nélküli internet előfizetések aránya. Ráadásul, különféle társadalmi mutatószámok is segíthetik a fejlődés mérését, például ilyen lehet a természetes szaporodás/fogyás, az öregedési index, a foglalkoztatottsági ráta korosztályok szerint, a szegénységi arány, az ezer főre jutó új lakások száma, a turisztikai beruházások aránya vagy akár a bűncselekmények száma is. Továbbá, nem elhanyagolhatóak, a környezeti mutatószámok sem, mint például az üvegházhatású gázok kibocsátása vagy a természeti erőforrások változása. (Bod, 2020; Központi Statisztikai Hivatal, 2019)

Jelen szakirodalmi részben, megállapítást nyert az a szakértői gondolat, amely alapján az egyéni és a társadalmi jólét növekedése inkább feltétele a gazdasági fejlődésnek, mint következménye. Kiemelendően fontos emellett, hogy a gazdasági fejlődésre hatással van a társadalmi jólét, hiszen minél jobban él egy társadalom, annál nagyobb lesz a jövedelemtermelő képessége is. Ellenben, ez a megállapítás fordítva is megállja a helyét, hiszen a gazdasági fejlődés is befolyásolhatja a társadalmi jólétet, mivel minél jobb egy régió gazdasági megítélése, annál jobb lesz a munkaerőpiaca is, amely hatással lehet a társadalom jólétére is. (Martos-Kopp, 2011)

3. Saját kutatás

Saját elemzésemben, szekunder és primer módszertan segítségével is vizsgáltam kutatási kérdéseimet, illetve hipotéziseimet. Szekunder adatelemzésem során, Nógrád vármegye gazdasági és társadalmi helyzetének bemutatására, a Központi Statisztikai Hivatal weboldaláról származó adatokat használtam. Ugyanakkor, a legjelentősebb nógrádi cégek beszámolóinak vizsgálata céljából, az éves beszámolókat tartalmazó, Elektronikus Beszámoló Portált is igénybe vettem, mint adatforrás. Mindezen adatok feldolgozásával, fény derült a vármegye gyengeségeire, melyek nagymértékben hozzájárulhatnak a vármegye elmaradottságához, illetve másrészt az is kiderült, hogy mely tényezők adhatják a vármegye versenyképességének az erősségeit, melyek a jövőben jelentősen befolyásolhatják Nógrád vármegye felzárkózását, az országos átlaghoz képest.

Szekunder adatelemzésem után, primer módszertanként, egy online kérdőíves felmérést használtam. A kérdőív tekintetében elmondható, hogy összesen 254 darab kitöltésszámmal bír. Továbbá, a felmérés nagy átfogó célja egyrészt az volt, hogy igazoljam a szekunder adatbázisaim során felmerült, kutatási kérdéseket. Másrészt pedig, primer kutatásom által, szerettem volna világosabb képet kapni arról, hogy a Nógrád vármegyében, illetve a más vármegyékben élő társadalom, hogyan ítéli meg célterületem jelenlegi gazdasági és társadalmi helyzetét, valamint hogyan és miben látja a vármegye felzárkózási esélyeit és lehetőségeit.

3.1. Szekunder módszertan

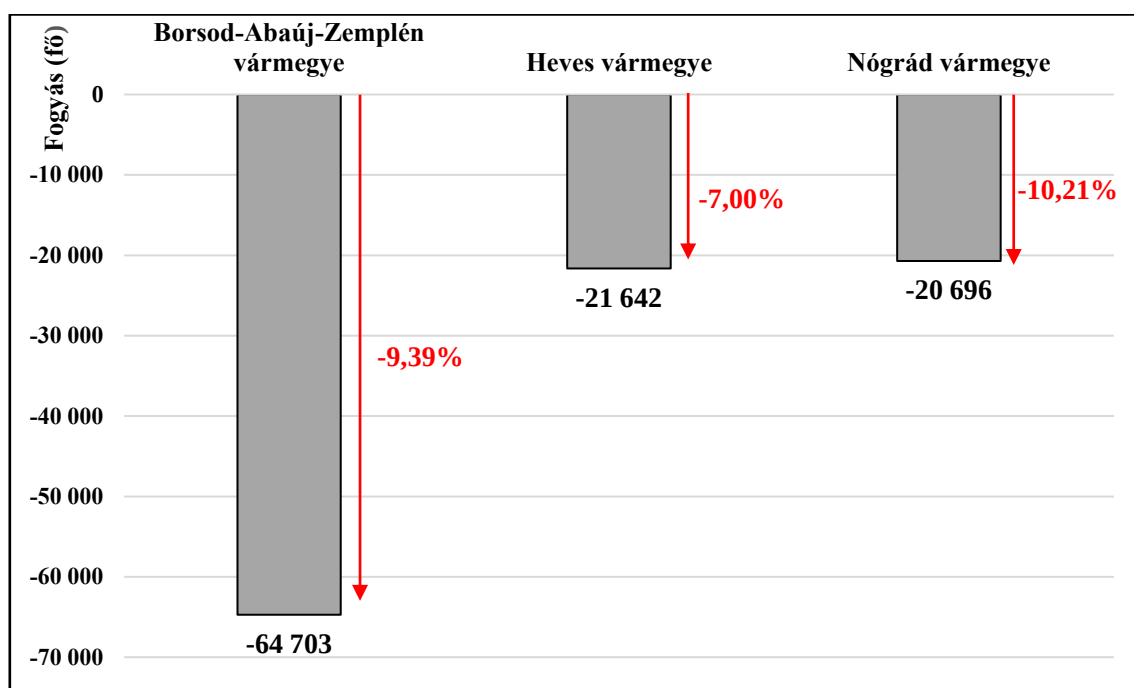
Elsőként, szekunder adatbázisok igénybevételével, elemeztem célterületem társadalmi és gazdasági helyzetét. Vizsgálataimban, forrásként a Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisából származó adatokat használtam. Ezen adatok között szerepeltek, különféle népességi indikátorok, mint például az iskolázottság, a vándorlási különbözet, illetve a kisebbségi arány. Ezen felül, alkalmaztam különböző gazdasági mutatókat is, mint például ide sorolhatóak a munkaerőpiaci és vállalkozói indikátorok, melyek elemzéséhez Duál-mutatót is igénybe vettem. Ráadásul, pár jelentősebb nógrádi cég éves beszámolóját is elemeztem, fokozott figyelmet fordítva a forrásfelhasználásukra. Ellenben, a szekunder adatelemzésem második felében, a turisztikai irányultságú mutatók kaptak szerepet. Adott kontextusban, megvizsgáltam az idegenforgalmi mutatók alakulását is, mint a például a vendégéjszakák, illetve a vendégek számát a kereskedelmi szálláshelyeken.

Végezetül, adatelemzésemet egy saját magam által összeállított, kilenc tagú mutatószámrendszerből álló, versenyképességi elemzéssel zártam, amely, mint a régiók egyik alapvető teljesítménymércéje, a gazdasági és a társadalmi szempontok együttes figyelembevételével valósult meg.

3.1.1. Nógrád vármegye lakónépességi adatainak elemzése

A vármegye lakónépesség számát tekintve, 182 038 főről beszélhetünk, amellyel Nógrád vármegye a legkisebb népességű magyarországi vármegyének tekinthető. (KSH, 2022-es adatai alapján) A következőkben, oszlopdiagram segítségével azt szeretném szemléltetni, hogy hogyan is alakult a lakónépesség száma, az elmúlt két népszámlálási év, 2011 és 2022 között, viszonyítva a többi Észak-Magyarországi vármegyéhez.

6. ábra: Nógrád vármegye lakónépességének alakulása, 2011 és 2022 között, viszonyítva a többi Észak-Magyarországi vármegyéhez

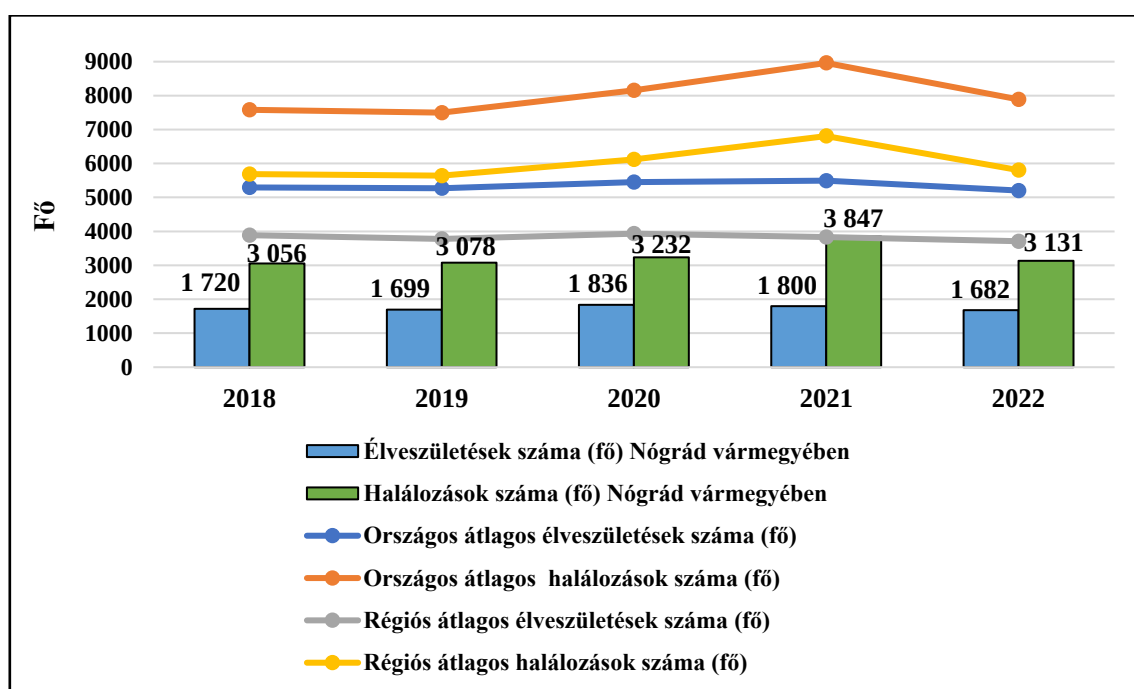

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisa alapján, saját szerkesztés

A 6. ábra alapján megállapítható, hogy a megjelölt két népszámlálási év között, minden Észak-Magyarországi vármegyében, köztük Nógrádban is, jelentős népesség csökkenés történt. Az ábrán szereplő értékek tekintetében, elmondható, hogy a népszámlálási adatok által, a tényleges, valós népességfogyást mutatják. Folytatva az ábra elemzését, elmondható, hogy míg

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye lakónépessége, közel 65 000 fővel csökkent, addig Heves és Nógrád vármegye lakónépességének csökkenése, 20 000 és 22 000 fő közötti volt, ezen 11 éves intervallumban. Ellenben, a lakónépességhez viszonyított százalékos csökkenés alapján, Nógrád vármegye népessége csökkent a legnagyobb mértékben, 10,21%-kal, amelyhez számos tényező hozzájárulhatott. Ilyen tényező lehet például, a természetes fogyás, hiszen, ha megnézzük az érintett időszakban a születések és halálozások számát, azt mondhatjuk, hogy a halálozások száma, minden évben jelentős mértékben meghaladta a születések számát.

7. ábra: Az élveszületések és a halálozás számának (fő) alakulása, 2018 és 2022 között, Nógrád vármegyében, viszonyítva az országos és régiós átlaghoz

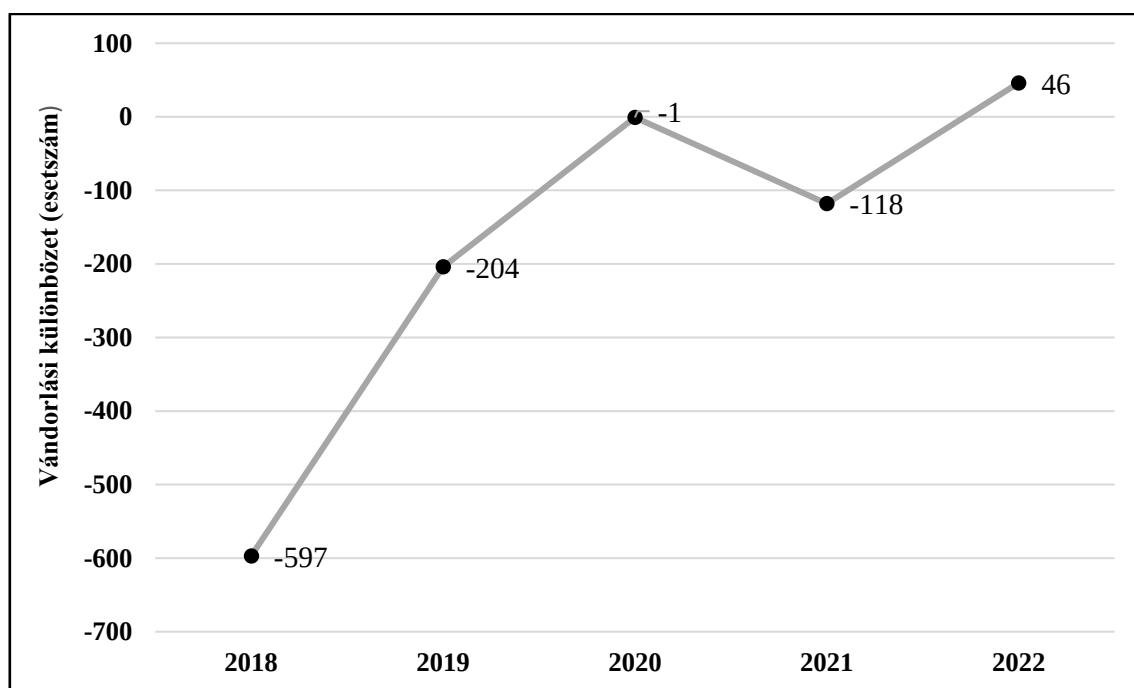
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján, saját szerkesztés

A 7.ábra alapján, elmondható, hogy ezen 5 éves intervallumban, minden évben több, mint 1,5-szer több, halálozás történt, mint élveszületés, Nógrád vármegyében. A legnagyobb eltérés, a 2021-es évben volt azonosítható, a Nógrád vármegyei értékek tekintetében, amikor is több, mint kétszer több halálozás volt azonosítható, mint élveszületés. Ellenben, az országos és a régiós átlag tekintetében is, ez az év (2021) mutatja a legnagyobb eltérést, az említett két indikátor között. Véleményem szerint, ehhez nagymértékben hozzájárulhatott, a 2019-ben kibontakozó és 2020-ban világjárvánnyá duzzadó covid pandémia, melynek hatásai következtében, sajnálatos módon jelentősen megnőtt az azonosítható halálozások száma. Elmondható azonban, hogy a járványügyi helyzet tetőpontja, valószínűleg a 2021-es évre volt tehető, amikor is kiugró

növekedés történt a halálozások számában, mind a nógrádi, mind pedig az országos és régiós adatokat nézve, viszonyítva a többi évhez képest.

Egy másik megközelítés szerint, a lakónépesség csökkenése szempontjából, a természetes fogyás mellett, kiemelkedően fontosnak tartom megvizsgálni a belföldi vándorlási különbözet alakulását is, Nógrád vármegyében.

8. ábra: Nógrád vármegye belföldi vándorlási különbözetének alakulása, 2018 és 2022 között

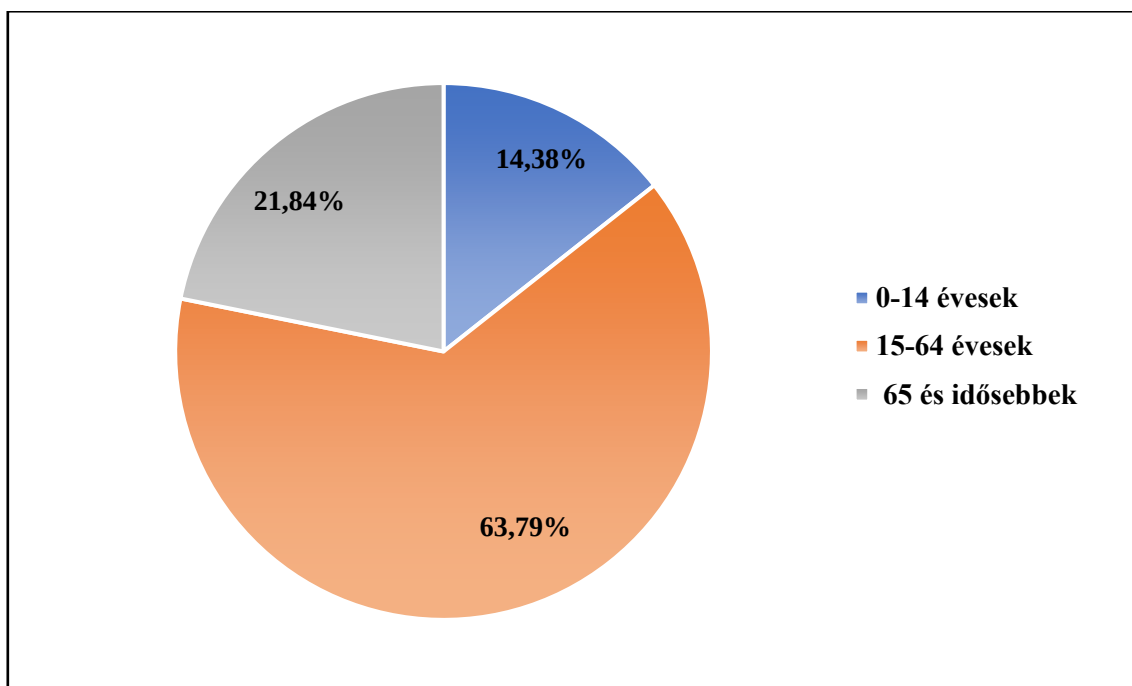
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisa alapján, saját szerkesztés

A 8. ábra adatai alapján jól látható, hogy a legnagyobb mértékű különbség az elvándorlás és az odavándorlás száma között, 2018-ban mutatható ki, amikor több, mint 10%-kal több volt az elvándorlás, mint az odavándorlás. A 2018-as évben bekövetkezett nagymértékű elvándorláshoz hozzájárulhattak a térség kedvezőtlen gazdasági és társadalmi adottságai, melynek következtében sokan döntöttek a vármegye elhagyása mellett. Ellenben, az ábrát tekintve megállapítható, hogy a 2019-es és a 2020-as években folyamatosan csökkent a vándorlási különbözet, a vármegyében. Véleményem szerint, ez a csökkenés nagymértékben köszönhető, a Covid világjárvány okozta bizonytalanságnak, hiszen a járványügyi korlátozások, intézkedések jelentősen mértékben megnehezítették a külföldi vándorlás mellett, a belföldi vándorlásokat is. (Tri, 2020; Strielkowski, 2020) A 8. ábra alapján látható az is, hogy a 2022-es évben, már pozitív vándorlási különbözet volt azonosítható, ami azt jelenti, hogy az

odavándorlások száma meghaladta az elvándorlások számát, Nógrád vármegyében. Nézőpontom szerint, ezen eredményhez hozzájárulhatott, a Covid világjárvány korlátozó intézkedésinek feloldása, ami által lehetőség nyílt újra a nemzetközi és nemzeti vándorlásokra. Továbbá, a 2022-es év eredményéhez hozzájárulhatott az is, hogy a járvány lecsengése után, az emberek szemszögéből felértékelődött a biztonság szerepe, ezáltal nyugodtabb, kevésbé zsúfolt lakókörnyezetre vágytak, ahol a higiéniai feltételek jobban megvalósíthatóak, mindezek által Nógrád vármegyére is gyakran eshetett a választásuk. (Michalkó, 2020) A másik oldalról nézve, ezen eredményeket befolyásolhatta, a 2022-ben kirobbant orosz-ukrán háború is, aminek következtében, ismét csökkenhetett a társadalom utazási kedve, ami az elvándorlási számokra is jelentős hatással lehetett.

Ezek után, érdekesnek tartom megnézni, Nógrád vármegye népességének, korosztály szerinti megoszlását.

9. ábra: Korosztály szerinti megoszlás (%) Nógrád vármegyében, a 2022-es évben

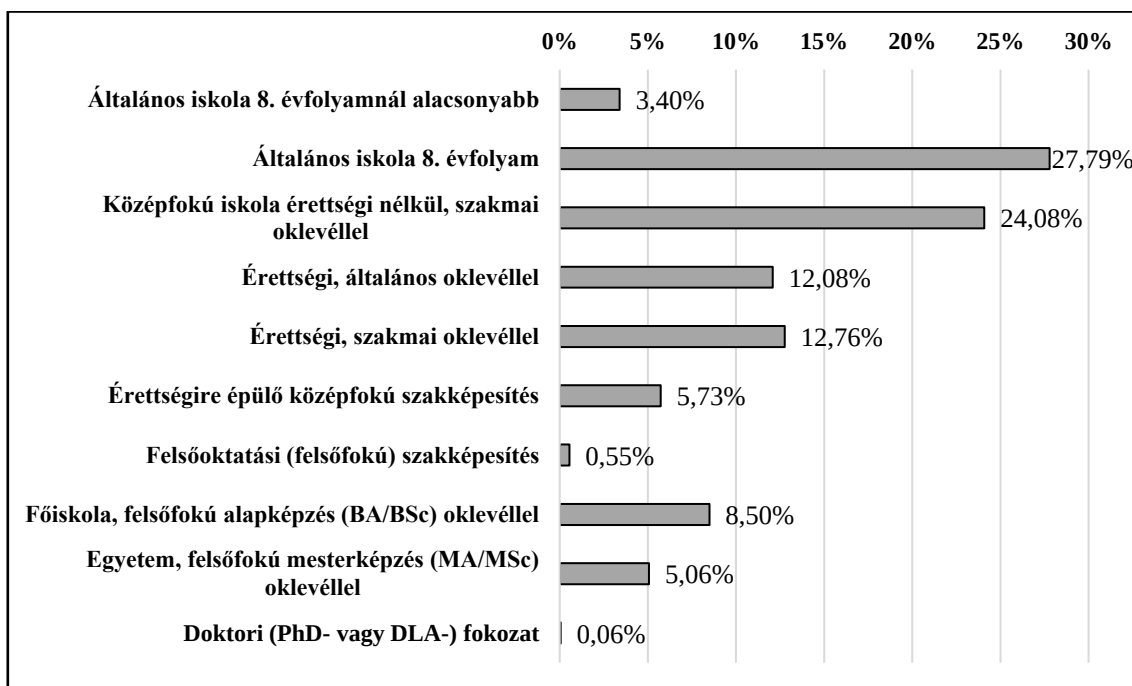
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján, saját szerkesztés

Az 9.ábra adatai alapján azonosítható, hogy a korosztályban a legnagyobb arányt az aktív korosztály (15-64 évesek) teszi ki, közel 64%-os megoszlással. Emellett, a lakónépesség közel 22%-át pedig, a 65 és idősebb korosztály jelenti, ellenben a 0 és 14 év közötti korosztály csak 14,38%-ot birtokol, a vármegye össznépesség szerinti megoszlásából. Mindezen tények által, okkal mondható, hogy Nógrád vármegyének előregedő a társadalma, hiszen 7,46%-kal több a

65 és annál idősebb korosztály aránya, mint a fiatal (0-14 évesek) korosztály aránya, a térségben.

A korosztály szerinti megoszlása után, fontosnak tartom megnézni, hogy milyen a vármegye iskolai végzettség szerinti megoszlása.

10. ábra: Iskolai végzettség szerinti megoszlás (%), Nógrád vármegyében, 2022-ben

Forrás: 2022-es népszámlálás adatai alapján, saját szerkesztés

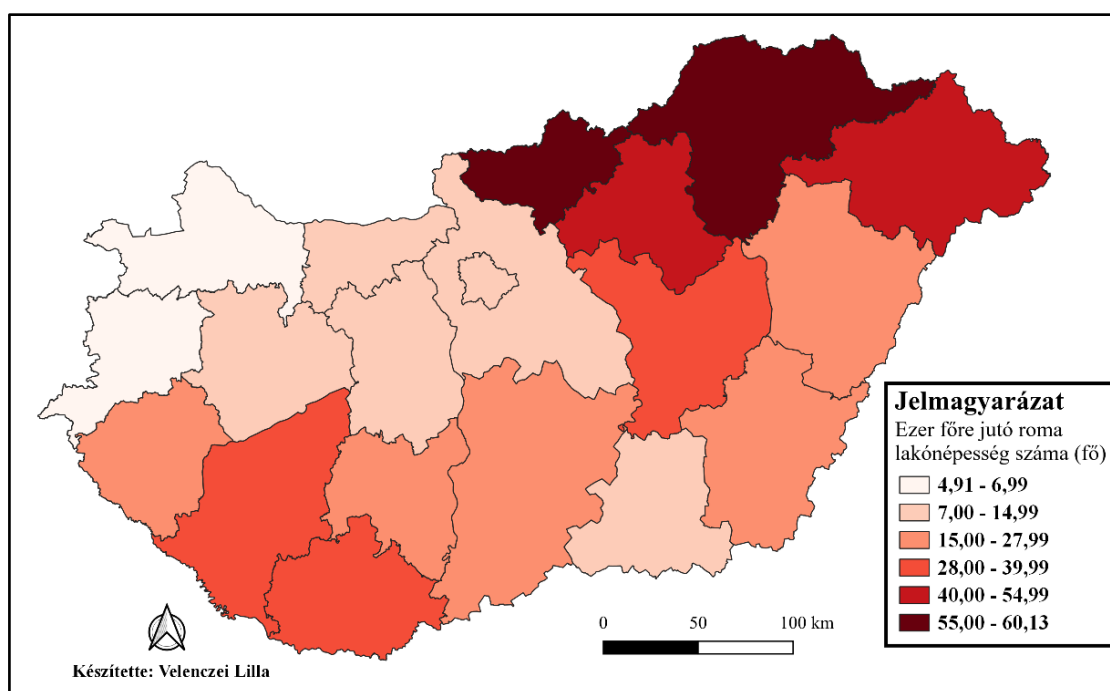
A 10.ábra alapján, látható, hogy a népesség legnagyobb részének (27,79%) a legmagasabb iskolai végzettsége általános iskola 8. osztály volt. Emellett, látható, hogy a lakosság 3,4%-a még csak általános iskolai végzettséggel sem rendelkezett. Az említett értékeket befolyásolhatta, a vármegye népességének összetétele. Kétségtelenül, a roma népesség által nagy számban lakott, apró falvak rossz iskolázottsági helyzete, jelentős mértékben hozzájárulhatott az előbb felsorolt tendenciákhoz. Ráadásul, célterületem szegénységi mutatói is, jelentősen befolyásolhatták az eredményeket, hiszen a szegénység leküzdése végett, sokan a munkát részesítik előnyben, az iskolai végzettség megszerzésével szemben. Ellenben, az ábrán látható az is, hogy a főiskolai, illetve az egyetemi (BA/BSc) végzettséggel rendelkezők aránya mindösszesen 8,5%-ot, az MA/MSc oklevéllel rendelkezők aránya pedig, csak 5,06%-ot tesz ki, a végzettség szerinti megoszlásban. Ezen eredményhez hozzájárulhatott, az is, hogy Nógrád vármegye területén hiányoznak a felsőoktatási intézmények, ezáltal, aki alapképzésben

vagy mesterképzésben szeretne részt venni, valószínűleg ingáznia kell más vármegyébe, ezzel fokozva a regionális problémákat, Nógrád vármegyében. (Bujdosó et al. 2016)

3.1.2. A roma kisebbség helyzetének feltérképezése, Nógrád vármegyében

Véleményem szerint, Nógrád vármegye társadalmi helyzetével kapcsolatosan, sok mindenkinek eszébe juthat a roma kisebbség fokozott jelenléte. Az imént említett tényt indokolhatja, hogy Nógrád vármegye területén, számos olyan apró falu, község található, melyen a roma népesség dominál. Mindezek által, fejezetemben szeretném feltárni a Nógrád vármegyei cigányság helyzetét, melynek első lépéseként nézzük meg, hogy hogyan alakult, a 2022-es népszámlálási adatok alapján, az ezer főre jutó roma lakónépesség száma, a vármegyékben.

11. ábra: Az ezer főre jutó roma lakónépesség száma, a vármegyékben, 2022-ben

Forrás: a 2022-es népszámlálási adatok alapján, saját szerkesztés

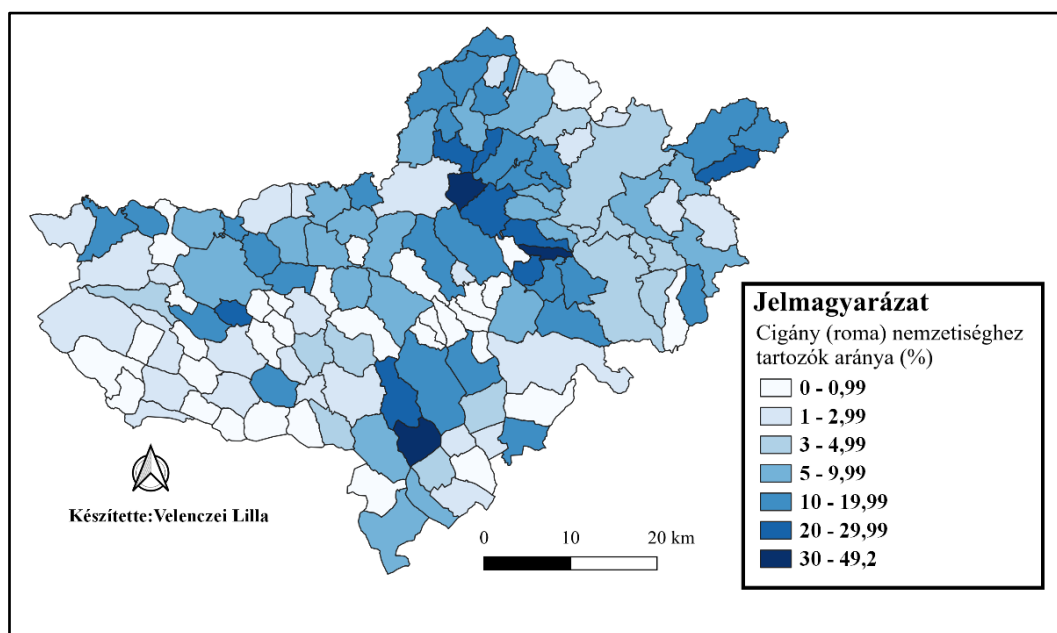
A 11.ábra alapján, jól látható, hogy a roma népesség fokozott jelenléte Magyarországon, leginkább az Észak-keleti és Dél-nyugati területeken jellemző. Mindezen tények által, azt mondhatjuk, hogy a cigányság jelentős része a határmenti, periférikus vidékeken telepszik le. Továbbá, a cigányság elhelyezkedésének másik sajátossága, hogy inkább a kisebb településeken, községekben koncentrálódnak, amely jelentős területi hátrányt is jelenthet az adott térrésznek, hiszen az egyes térségekben élő roma lakónépesség életét, rendkívül rossz

lakhatási életkörülmények jellemzik. (Pénzes et al., 2018) A 11. ábra alapján jól azonosítható az is, hogy a vármegyék közül Borsod-Abaúj-Zemplén és Nógrád vármegye, a leginkább érintett a cigányság fokozottabb jelenlétében, ahol több mint 55 fő roma jut ezer fő lakónépességre. Ugyanakkor, Nógrád és Borsod vármegyén kívül, jelentős számú cigányság jellemzi még, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Heves vármegyét is. Mindezen adatok által, azt tudjuk mondani, hogy a régiók tekintetében, az Észak-Magyarország térségében a legnagyobb a roma lakónépesség aránya.

A másik oldalról közelítve, a térkép szerint (11.ábra), a legkevésbé érintett vármegyék, a cigányság tekintetében, Győr-Moson-Sopron, illetve Vas vármegye. Adott kontextusban, megerősítést nyert tehát az a tény, hogy a Dunántúli térségek kevésbé érintettek a roma lakónépesség által, mint az Alföldi és Észak-Magyarországi területek.

Visszatérve, Nógrád vármegyére, a következőkben nézzük meg a roma lakónépesség arányát, a vármegye településein, a 2022-es adatok alapján.

12. ábra: A roma lakosság aránya a Nógrád vármegyei településeken, 2022-ben

Forrás: A 2022-es népszámlálás adatai alapján, saját szerkesztés

A 12. ábra alapján látható, hogy a roma nemzetiséghez tartozók aránya, a vármegye középső részén, a Szécsényi és a Pásztói járásban a legmagasabb. Ezen két járásra jellemzőek az apró falvak, települések, melyek alacsony ingatlanárainak köszönhetően, a roma népesség kedvelt lakóhelyévé váltak. Azonban, látható a térképen, hogy a Bátonyterenyei és a Salgótarjáni járás települései is, jelentős mértékben érintettek, a roma lakónépesség által. Ellenben, míg a

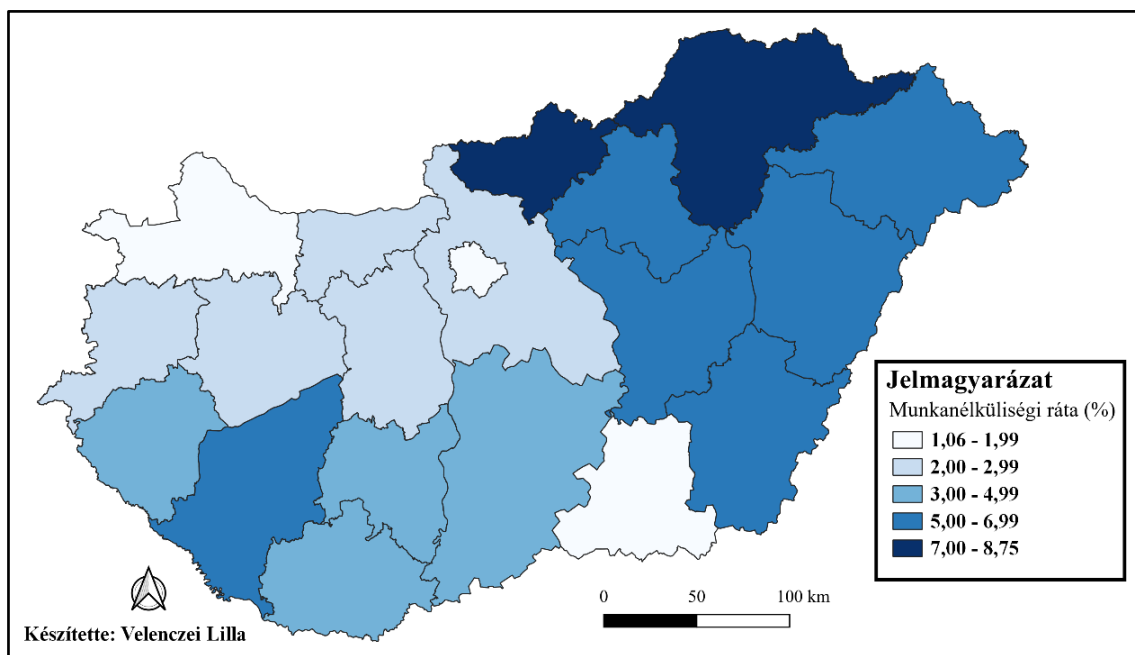
Balassagyarmati járás települései tekintetében, elmondható, hogy átlagosan 5-10 % közötti a cigány nemzetiséghez tartozók aránya, addig a Rétsági járáson többségben vannak, azok a települések, melyeken, egyáltalán nem, vagy csak alacsony arányban azonosítható roma nemzetiséghez tartozó személy. Ezek alapján, okkal mondható az a tény, hogy a Rétsági járás a legkevésbé érintett, a cigányság fokozott jelenlétében, a járások közül.

Összességében, Nógrád vármegye cigánysági helyzetét tekintve, megállapítható, hogy a térségben a roma népesség fokozott jelenléte a jellemző, amely gyakran társul a cigányság éles szegregációjával is. Ezen szegregációs folyamatok enyhítésére, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat koordinálásával, 2019-ben elindult egy „Felzárkózó települések” elnevezésű program. A program stratégiai célkitűzése, a problémás helyzetű települések és közösségek helyzetének javítása, amely nyilvánvalóan nem választható el a szociális és foglalkoztatási helyzet javításától sem. Napjainkban, elmondható, hogy a Magyar Máltai Szeretetszolgálat az említett program keretében, több Nógrád vármegyei településen is, segíti az ott élő roma népesség helyzetét. (Pénzes et al., 2022)

3.1.3. Munkaerőpiaci tendenciák vizsgálata, Nógrád vármegyében

A fejezetben, elsőként, nézzük meg, hogy hogyan alakult, a magyarországi vármegyék munkanélküliségi rátáját, a 2022-es évben.

13. ábra: Magyarország vármegyéinek munkanélküliségi rátája (%), 2022-ben

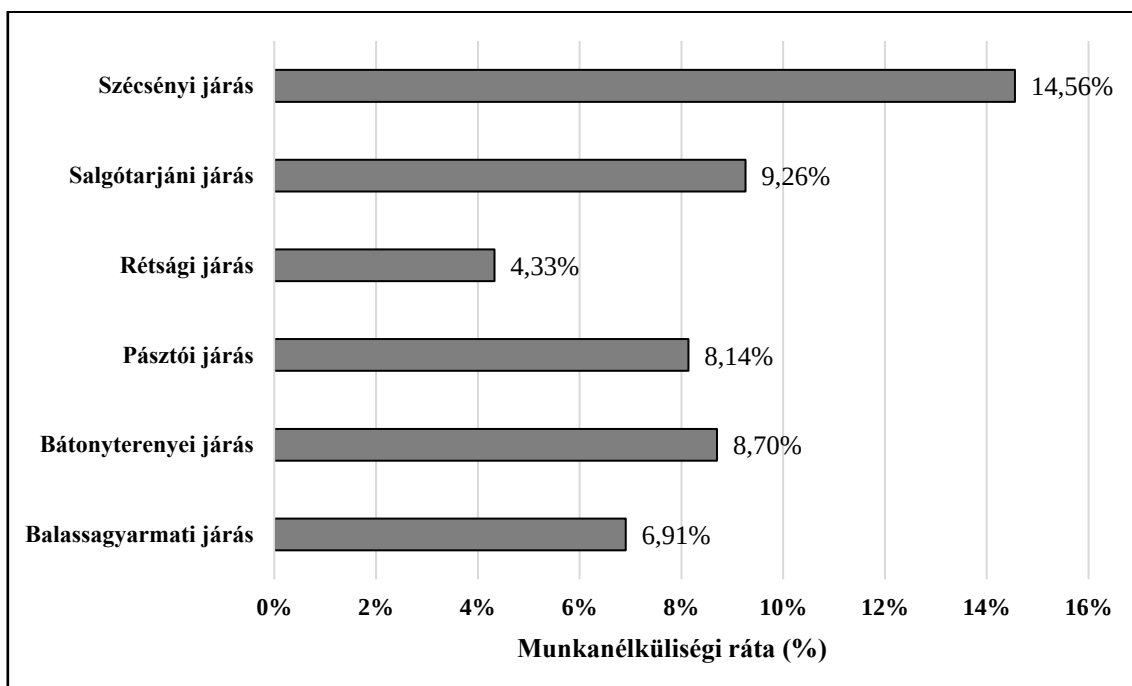

Forrás: Saját szerkesztés, a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján

A 13. ábra jól szemlélteti, hogy Nógrád vármegye munkanélkülisége rátája 7 és 8,75 százalék között van, ami a 4,24%-os országos átlagos munkanélküliségi rátától, több, mint 3%-kal magasabb. Ellenben, ha a régiós átlagot nézzük, azt mondhatjuk, hogy az Észak-Magyarország régión, 7,58%-os munkanélküliségi ráta azonosítható, mellyel az országos viszonylatban a legrosszabb értékeket érte el. A másik oldalról nézve, azonban az ábrán azonosítható az is, hogy ezen mutató tekintetében a legjobban Győr-Moson-Sopron, Budapest és Csongrád-Csanád vármegye teljesített, kevesebb mint 2%-os munkanélküliségi rátával. Ezek alapján, elmondható, hogy a Dunántúl és a Közép-Magyarország régiók, a munkanélküliség szempontjából, átlagosan jobban teljesítettek, mint az Alföld és Észak-Magyarország régiók. Ennek egyik lehetséges oka, lehet az is, hogy a Nyugat Magyarországon található vármegyék, fejlettségüknek köszönhetően, jelentős gazdasági központokkal rendelkeznek, melyek nagyszámú álláslehetőséget kínálnak a térségben élőknek.

A következőkben, oszlopdiagram segítségével, azt szeretném szemléltetni, hogy Nógrád vármegye egyes járásaiban, milyen értékeket képvisel a munkanélküliségi ráta.

14. ábra: Nógrád vármegye járásainak munkanélküliségi rátája (%), 2022-ben

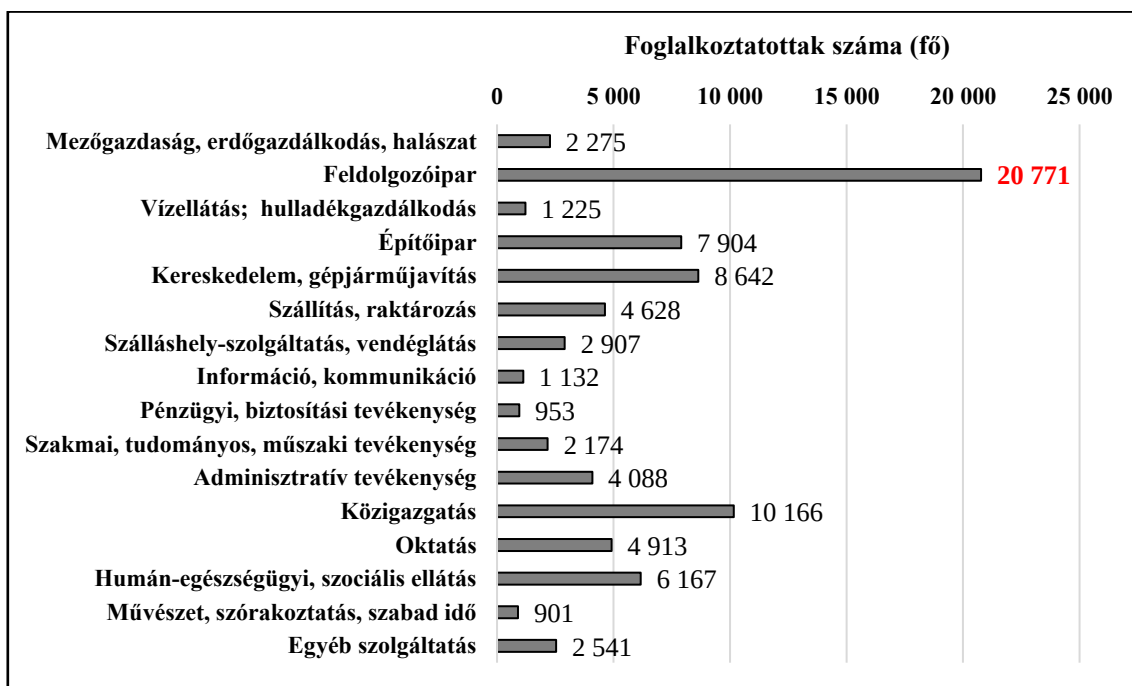
Forrás: Saját szerkesztés, a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján

A 14. ábra alapján, egyértelműen a Szécsényi járás bír a legnagyobb munkanélküliségi rátával, közel 15%-kal. Ezen eredményhez hozzájárulhat, hogy ebben a járásban jelentős számban találhatóak apró falvak, községek, melyek nem kínálnak nagyszámú

munkalehetőséget. Másrészt, a járás magas munkanélküliségének oka lehet az is, hogy a beruházások és az új munkahelyek teremtése terén csak nagyon alacsony szintet ér el. (Lőrinczné, 2020) A Salgótarjáni, Bátorfyerenyei és a Pásztói járással kapcsolatosan elmondható, hogy 8-10% közötti munkanélküliségi rátával bírnak. A Bátorfyerenyei járásra szintén a Szécsényi járáshoz hasonló kis települések a jellemzőek, talán ennek is köszönheti a magas munkanélküliséget a térség. Ugyanakkor, a Salgótarjáni járás magas munkanélküliségi rátája meglepő lehet, hiszen a megyeszékhelyen nagyszámú cég kínál álláslehetőségeket. Ilyen cégek lehetnek, például a Mitsuba Automotive Kft. vagy a Salgglass Üvegipari Zrt, melyek mind 300-500 közötti állományi létszámmal bírnak. (Házy, 2022) Ellenben, a Salgótarjáni járás magas munkanélküliségi értékéhez, talán a képzett munkaerő elvándorlása is hozzájárulhatott, ami, mint egy lefelé irányuló fejlődési spirál, növelheti a munkanélküliséget. (Bujdosó et al., 2016) A Pásztói járáson, még az előző járásokhoz hasonlóan, magas a munkanélküliségi ráta, viszont a Balassagyarmati és a Rétsági járásokon már jóval a nógrádi átlag alatt van ez az érték. A két járás tekintetében, elmondható, hogy területükön több jelentősebb cég kínál álláslehetőséget, talán ennek is köszönhetik az alacsony értékeket. Ilyen cégek lehetnek például a Mahle Compressors Hungary, a Magna Car., illetve a Nidec GPM és a Hi-Lex Hungary Kft.

Áttérve, Nógrád vármegye gazdasági szerkezetére, először is nézzük meg a foglalkoztatottak gazdasági ágazatok szerinti megoszlását, melyet a következő ábra szemléltet.

15. ábra: A nógrádi foglalkoztatottak, nemzetgazdasági ágazatok szerint, 2022-ben

Forrás: 2022-es népszámlálási adatok alapján, saját szerkesztés

A 15. ábra szemlélteti, hogy a célterületem lakónépességének elsőszámú foglalkoztatója a feldolgozóipar, amely több, mint kétszerese a többi ágazat által foglalkoztatottak létszámának. Az eredményt indokolhatja, hogy a vármegye területén jelentős feldolgozóipari üzemek találhatóak, melyek jelentős munkaerőállománnyal rendelkeznek. Adott kontextusban, elmondható, hogy a feldolgozóiparon belül elsősorban a gépiparnak, kohászatnak, vegyiparnak tulajdoníthatunk kiemelt jelentőséget, a vármegyében. (Északkelet-Magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna, 2020) Továbbá, a foglalkoztatotti létszámot tekintve, a feldolgozóiparon kívül, kiemelt ágazat lehet még a vármegyében, a közigazgatás, az építőipar, illetve a kereskedelem és gépjárműjavítás, 7 000-11 000 fős foglalkoztatotti állománnyal. Az előzőekben kiderült, hogy melyek a legkiemelkedőbb gazdasági ágazatok, Nógrád vármegyében, most pedig, nézzük meg, hogy melyek a legjelentősebb nógrádi cégek, illetve ezek milyen gazdasági mutatókkal bírnak, beszámolóik alapján.

2. táblázat: A legjelentősebb Nógrád vármegyei cégek, gazdasági mutatói, a legfrissebb (2021/2022) adatokra vonatkozóan

Mutatók	Mahle Compressors Hungary Kft.	Mitsuba Automotive Systems of Europe Kft.	Nidec GPM Hungary Kft.	Hi-Lex Hungary Kft.	Bablana Trade Kft.	Magna Car Top Systems Kft.
Árbevétel (Ezer forint)	42 150 870	49 800 667	52 323 382	54 939 228	22 259 518	28 853 926
Dolgozói létszám (fő)	648	348	187	377	34	229
Tárgyi eszközök aránya	52,65%	40,92%	99,94%	50,35%	12,86%	34,37%
Készletek aránya	41,35%	63,71%	32,92%	49,66%	59,39%	52,66%
Tőkeerősség	9,11%	43,66%	8,53%	17,93%	44,26%	51,68%
Tőkefeszültség	703,02%	117,32%	1047,33%	403,49%	120,77%	88,41%
Idegen tőke aránya (%)	64,01%	51,23%	89,36%	72,33%	53,45%	45,69%
Nettó forgótőke (Ezer forint)	-372 118	3 195 416	-34 426 990	-6 546 127	3 722 977	-299 258
Adósságállomány aránya	63,72%	0,00%	83,77%	39,35%	3,21%	0,00%
Hitelfedezettségi mutató	55,60%	31,04%	31,41%	29,58%	59,02%	61,59%
Exportálás jelentősége	99,09%	85,92%	49,30%	83,57%	0,13%	100,00%
Árbevétel arányos nyereség (ROS)	-33,53%	-11,56%	0,65%	-4,70%	9,74%	3,32%

Forrás: Elektronikus Beszámoló Portál (2023), <https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kezdolap>

A 2. táblázatban szereplő cégek, profiljaikat tekintve, sokszínűnek mondhatóak. A Mahle Compressors, illetve a Hi-Lex Hungary Kft. közúti jármű és járműmotor alkatrészeinek

gyártásával foglalkozik. A Mitsuba Kft. fő tevékenysége a járművillamossági és elektronikai készülékek gyártása, ellenben a Nidec GPM Hungary Kft. pedig, szivattyúk és kompresszorok gyártásával foglalkozik. Ugyanakkor, míg a Magna Car Kft. konfekcionált textiláru gyártásával foglalkozik, addig a Bablena Trade Kft. fő profilja, a fémáru, szerelvény, és fűtési berendezés értékesítése. A felsorolt cégek tekintetében, elmondható, hogy egy kivétellel (Mitsuba) mind Nyugat-Nógrádot erősítik. Az árbevételt nézve, látható, hogy a legmagasabb értékek a Nidec GPM, illetve a Hi-Lex Hungary Kft. esetében azonosíthatóak, melyeknek több, mint 50 milliárd az árbevétele. Ellenben, ha a foglalkoztatottak létszámát nézzük, már a Mahle, illetve a Mitsuba Kft. szerepel az élvonalon, több, mint 300 fős alkalmazotti állománnyal.

Ezt követően, áttérve, a gazdasági mutatókra, először is, a tárgyi eszközök arányát vizsgáltam az összes eszközön belül. Az eredményekből szépen kirajzolódott, hogy a felsorolt cégek nagyrésze termelő cég, hiszen jelentős tárgyi eszköz állománnyal bírnak. Habár, a Mitsuba és a Magna Car Kft. is, mint termelő cég van jelen Nógrád vármegyében, az alacsonyabb tárgyi eszköz állományuk valószínűleg arra utalhat, hogy a gyártási tevékenységük nem igényel sok műszaki berendezést. A 2.táblázat adatai alapján látható az is, hogy a Bablena Trade Kft. bír a legkisebb tárgyi eszköz állománnyal (12,86%), ami nem véletlen, hiszen ezen cég tekintetében már értékesítő cégről beszélhetünk, ezáltal nincs szüksége nagy tárgyi eszköz állományra. Ezt követően, ha a készletek arányát nézzük, látható, hogy a legjobban a Nidec GPM Hungary Kft. teljesített, 32,92%-os készletaránnyal, ami azt jelenti, hogy a felsorolt cégek közül, neki áll a legkevesebb pénze a készletekben, ami arra is utalhat, hogy ezen cégnél a legideálisabb a készletek forgási sebessége.

A továbbiakban, a cégek vagyoni helyzetének az elemzésére helyeződött a hangsúly. Ezzel összefüggésben, a tőkeerősségi, tőkefeszültségi mutatóval, illetve az idegen tőke arányával azt vizsgáltam, hogy az adott cégek milyen arányban támaszkodnak saját és idegen tőkére. A mutatók eredményeit nézve, a Magna Car Kft. kivételével, a felsorolt többi cégnél egyértelműen az idegen tőke dominál a forrásokon belül, ezáltal nem mondhatóak tőkeerős cégeknek. A vagyoni helyzet elemzését, a nettó forgótőke mutatóval folytattam, amely azt vizsgálja, hogy ha a forgóeszközökből rendezné a cég a rövid lejáratú kötelezettségeit, akkor mennyi szabad pénzeszköze maradna. A táblázatban látható, hogy csak a Mitsuba és a Bablena Trade Kft. rendelkezik szabad pénzeszközzel, melyből a jövőben akár beruházni is tudnak.

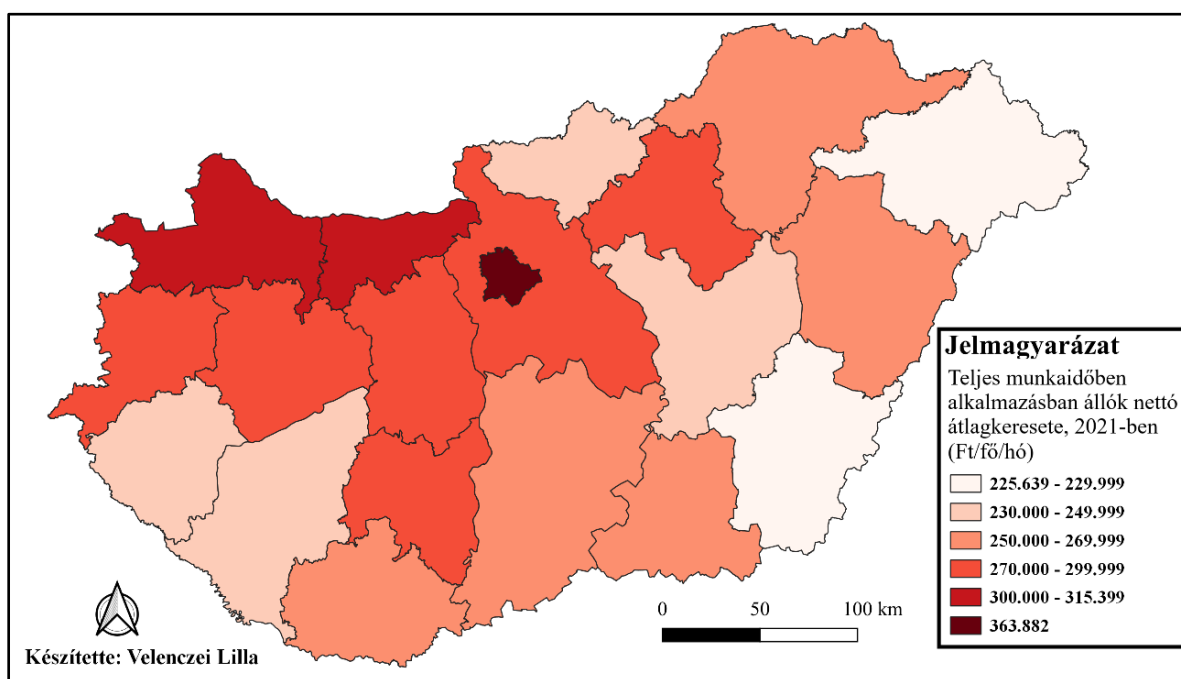
Mindezek után, a felsorolt cégek pénzügyi elemzése következett. Első lépésként, azt vizsgáltam, hogy milyen mértékű, a felsorolt cégek adóssága, a teljes vagyonukhoz viszonyítva. A legjobban a Mitsuba és a Magna Car Kft. teljesített, ahol az adósság (hosszú lejáratú kötelezettség) 0%-ot tesz ki a beszámolóknak. A pénzügyi helyzet elemzését, a hitelfedezettségi

mutatóval folytattam, amely azt mutatja meg, hogy a vevői követelésekből, ki tudják-e fizetni a cégek a rövid lejáratú kötelezettségeiket. A táblázat adatai alapján látható, hogy egyik cég sem képes a vevői követeléseiből rendezni a rövid lejáratú kötelezettségeit. Érdekesség lehet, az exportálás arányának is a megtekintése, hiszen az egyes cégek exportorientáltsága befolyással lehet az egész térség gazdasági szerkezetére is. (Molnár et al. 2018) Az eredményekből látható, hogy a Mahle, a Mitsuba, illetve a Magna Car Kft. tekintetében, alig vagy egyáltalán nincs belföldi értékesítés. Ellenben, míg a Nidec GPM Hungary Kft. már közel 50-50%-ban gyárt belföldi és külföldi piacra, addig a Bablena Trade Kft.-nél pedig, a belföldi értékesítés dominál, hiszen az export csak 13%-ot jelent, az értékesítés nettó árbevételében. Mindezeket összegezve, elmondható, hogy a legjelentősebb Nógrád vármegyei cégek tekintetében, az elsődleges piac a külföld, ezáltal a kereslet nagyrészt is külföld jelenti.

Lezárásképpen, a jövedelmezőséget vizsgáltam, az árbevétel arányos nyereség, más néven ROS mutatóval. A mutató értékeit nézve, látható, hogy a hat cég közül három, mégpedig a Mahle, Mitsuba és a Hi-Lex Hungary Kft. veszteséges volt, ami arra utalhat, hogy ezen cégek költsége meghaladja a bevételeiket. (Elektronikus Beszámoló Portál, 2023)

A legjelentősebb cégek elemzése után, azt vizsgáltam, hogy Nógrád vármegyében, hogyan alakulnak a nettó átlagkeresetek, viszonyítva az országos tendenciákhoz.

16. ábra: Teljes munkaidőben alkalmazásban állók nettó átlagkeresete, a munkáltató székhelye szerint, 2021-ben (Ft/fő/hó)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján, saját szerkesztés

A 16.ábra alapján látható, hogy a nettó átlagkereset szempontjából, nem Nógrád vármegye teljesített a legrosszabbul, a 2021-es évben. A legrosszabb nettó átlagkereset két alföldi vármegyében, még hozzá Szabolcs-Szatmár-Bereg, illetve Békés vármegyében volt azonosítható, ahol több mint 5%-kal kevesebb volt a nettó átlagkereset, mint Nógrádban. Ellenben, a legnagyobb érték, Budapesten volt realizálható, ahol 52,49%-kal magasabb volt, a teljes munkaidőben alkalmazásban állók nettó átlagkeresete, mint Nógrád vármegyében. Adott kontextusban, Budapestet a sorrendben, két gazdasági szempontból fejlettebb Dunántúli térség követi, mégpedig Győr-Moson-Sopron, illetve Komárom-Esztergom vármegye. Az előzőekben említett két vármegyén több, mint 25%-kal magasabb nettó átlagkereset volt azonosítható, mint Nógrád vármegyében. Ráadásul, kiemelendő még, hogy Tolna, Fejér, Veszprém, Vas, Heves, illetve Pest vármegyében is szintén, több, mint 14%-kal magasabb volt a nettó átlagkereset, mint célterületemen, a 2021-es évben. Mindezen eredményeket összegezve, elmondható, hogy az átlagjövedelem tekintetében, nem Nógrád vármegye teljesít a legrosszabbul, a vármegyék közül, ellenben a térségben realizálható átlagkereset még így is, jelentős mértékben elmarad, a gazdaságilag fejlettebb térségekben, realizálható átlagos jövedelemtől.

A leírtakat szemléltetve, nézzük meg, hogy hogyan néz ki az országos és a régiós nettó átlagkereset, a 2021-es évben, illetve ez mennyiben tér el a Nógrád vármegyében azonosítható, átlagos nettó jövedelemtől.

3. táblázat: Teljes munkaidőben alkalmazásban állók nettó átlagkeresete (Ft/fő/hó), Nógrád vármegyében, 2021-ben, viszonyítva az országos és régiós átlagkeresethez

Országos nettó átlagkereset	268 855 Ft/fő/hó
Régiós nettó átlagkereset	259 429 Ft/fő/hó
Nógrád vármegyei nettó átlagkereset	238 634 Ft/fő/hó
Relatív eltérés (a Nógrád vármegyei érték viszonyítása az országos átlagkeresethez)	-11,24%
Relatív eltérés (a Nógrád vármegyei érték viszonyítása a régiós átlagkeresethez)	-8,02%

Forrás: KSH adatai alapján, saját szerkesztés

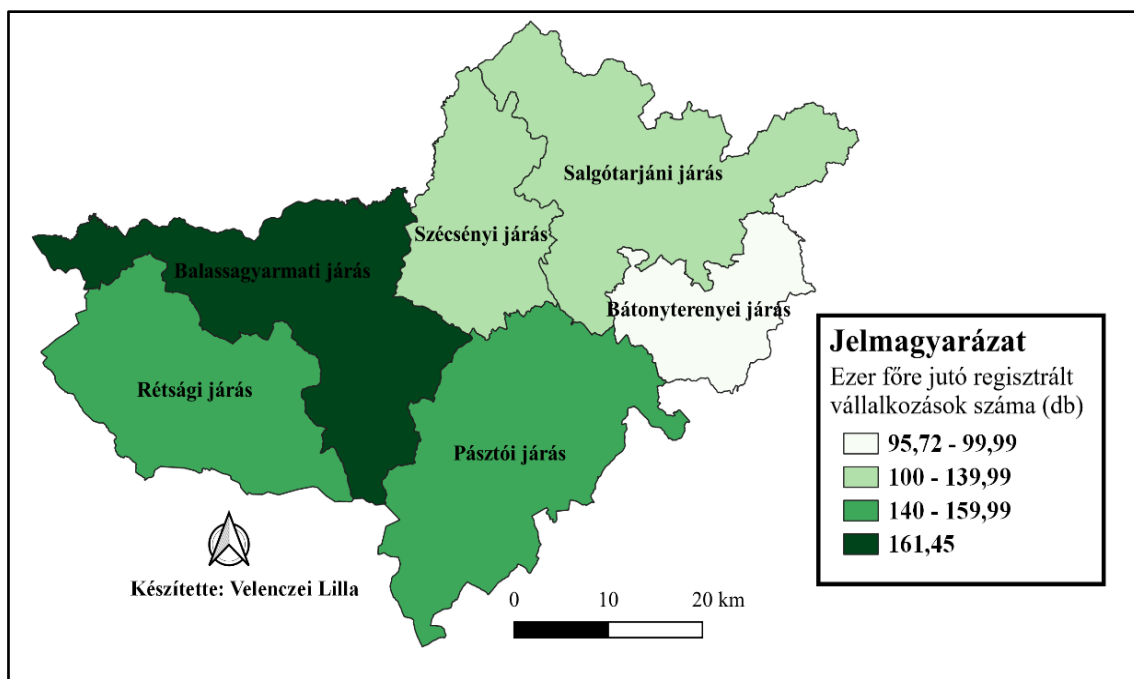
A 3. táblázat adatai alapján, elmondható, hogy a Nógrád vármegyében dolgozók havi nettó átlagkeresete, 11,24%-kal alacsonyabb, mint a Magyarországi nettó átlagkereset, 2021-ben.

Ellenben, ha a táblázatot nézzük, látható, hogy a Nógrád vármegyei nettó átlagkereset 8,02%-kal alacsonyabb, a régiós nettó átlagkeresettől is. Mindezen eredmények utalhatnak, a vármegye kedvezőtlen fizetési és munkaerőpiaci feltételeire is, melyek szintén a regionális versenyképességi helyzetét ronthatják a vármegyének. (Rechnitzer-Smahó, 2016)

3.1.4. Nógrád vármegye vállalkozói helyzetértékelése

A munkaerőpiaci elemzés után, áttérve, Nógrád vármegye vállalkozói helyzetére, elmondható, hogy Nógrád vármegye területén a 2022-es évben, 24 277 db vállalkozás volt regisztrálva, a Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisa alapján. Mindezen regisztrált vállalkozásszám, járások közötti megoszlását, a következő ábrán szeretném szemléltetni.

17. ábra: Az ezer főre jutó regisztrált vállalkozások száma, járásonként, 2022-ben

Forrás: Saját szerkesztés, a Központ Statisztikai Hivatal adatai alapján

A 17.ábrán látható, hogy a lakónépességhez viszonyítva, a legtöbb vállalkozás a Balassagyarmati járásban található. A Balassagyarmati járás magas vállalkozás számát indokolhatja, az alacsony munkanélküliségi ráta, amit az előzőekben a 14.ábra szemléltetett. Másrésről, ezen értékhez hozzájárulhatott, az is, hogy szakértők szerint, Balassagyarmaton és környékén kiemelkedően jó a vállalkozói kedv, ami a rugalmasabb munkaerőpiaci adottságokkal is magyarázható. A regisztrált vállalkozások számát tekintve, a Balassagyarmati

járást, a Rétsági és a Pásztói járás követi. Ezen két járás regisztrált vállalkozásainak számát, erősíthetik mind a munkaerőpiaci környezeti tényezők, mind pedig a munkaerőpiaci adottságok. (Házy, 2022) A Szécsényi és a Salgótarjáni járást tekintve, elmondható, hogy az ezer főre jutó regisztrált vállalkozások száma, 100-139 darab közé tehető. Kiemelendően fontos lehet, hogy annak ellenére, hogy a Szécsényi járáson lévő munkanélküliségi adatok magasan a legrosszabbak, a regisztrált vállalkozások számát tekintve, nem a legrosszabb adatokat mutatja. Az imént említett tényhez hozzájárulhat, hogy a Szécsényi járás jelentős kihasználatlan erőforrásai miatt, relatíve sokan döntenek a járásban való vállalkozás indítása mellett. Ugyanakkor, a Salgótarjáni járásban realizált rossz értéket, okozhatja az alacsony vállalkozói kedv, illetve a nagymértékű fiatal, vállalkozni hajlandó lakosság elvándorlása is. Ellenben, a legutolsó járás, az ezer főre jutó regisztrált vállalkozások számát tekintve, a Bátorfyerényei járás lett, melyhez a járáson lévő nagyarányú roma lakosság járulhat hozzá, akiknek a vállalkozói hajlandósága igen alacsony mértékű.

A járási adatok megismerése után, célterületemen településekre bontva vizsgáltam a vállalkozás-sűrűséget, majd a kapott eredményeket Duál-mutató segítségével elemeztem, ami által számszerűsíthetővé vált a különbség a fejlett és a fejletlen térségek között, a vármegyében.

4. táblázat: A Duál-mutató számításának részadatai, vállalkozás-sűrűsége vonatkozóan, Nógrád vármegyében, a 2022-es évben

	Átlagos vállalkozás-sűrűség	Duál-mutató
Összes település	0,1334	2,30
Átlag feletti települések	0,2221	
Átlag alatti települések	0,0964	

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisa alapján, saját szerkesztés

A 4.táblázat adatai alapján, látható, hogy a nagy vállalkozás-sűrűségű települések átlagos vállalkozás száma 2,3-szerese, az alacsony vállalkozás-sűrűségű településeknek, tehát ekkora a gazdaság teljesítőképességének különbsége, az egyes nógrádi térségek között. Mindezeket látva, azt mondhatjuk, hogy ezek a területi különbségek, egyrészt az eltérő intézményi és szabályozási környezetre, másrészt pedig az input-output struktúrában, illetve az emberi tőkében mutatkozó területi különbségekre vezethetőek vissza. (Varga, 2017) Továbbá, megemlítendő, hogy a kis népességszámú Nógrád vármegyei településeken, jelentős mértékben van jelen a szegénység is, ami által, nyilvánvalóan, a vállalkozásindítási hajlam is sokkal alacsonyabb lesz ezeken a településeken, mint a nagyobb, gazdasági szempontból is fontosabb

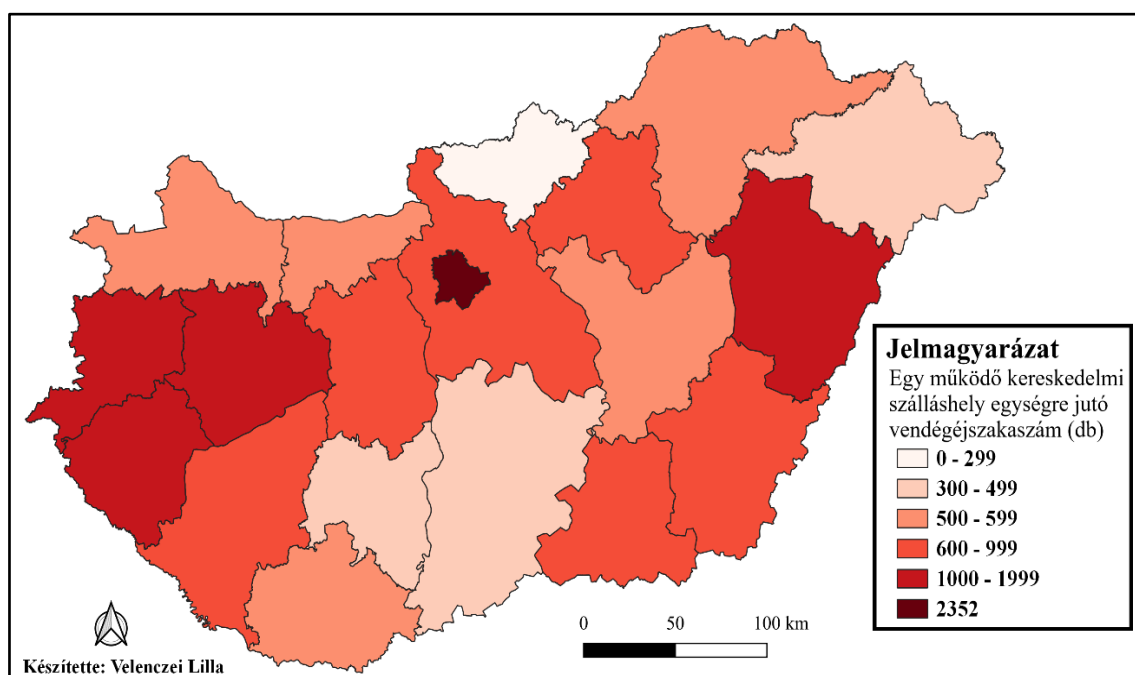
nógrádi településeken. Ugyanakkor, ha az országos adatokat nézzük, elmondható, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye kivételével, minden vármegye jobban teljesített, mint Nógrád, az ezer főre jutó regisztrált vállalkozások számában, amely szintén célterületem elmaradottságát jelezheti.

Mindezeket látva, véleményem szerint, fontos lenne a vállalkozásindítás ösztönzése, Nógrád vármegyében. Az említett célnak, elengedhetetlen részét képezné, a kisebb települések bevonása a vármegye gazdasági életébe, akár a helyi infrastruktúra fejlesztésével, vagy akár különféle gazdasági-társadalmi kapcsolatok kiépítésével. Ezen fejlesztések által, elérhető lenne a munkanélküliség csökkentése, illetve a vállalkozószellem növelése is a térségben, melyek mind-mind a fenntartható és dinamikus fejlődését szolgálnák a vármegyének. (Csath, 2017; Kengyel, 2016; Irimiás et al., 2019)

3.1.5. Nógrád vármegye turisztikai helyzetértékelése

A vármegye gazdasági szempontjából, fontosnak tartom bemutatni a folyamatosan javuló tendenciát mutató, turisztikai ágazatot is. Mindezek mentén, először is, nézzük meg, hogy magyarországi viszonylatban, hogyan teljesít Nógrád vármegye, a turisztikai adatai alapján.

18. ábra: Egy működő kereskedelmi szálláshely egységre jutó vendégéjszakák száma (db), vármegyénként, 2022-ben

Forrás: KSH adatai alapján, saját szerkesztés

A 18.ábra szemlélteti, hogy habár több turisztikai attrakció is található a Nógrád területén, ellenben a turisztikai adatokat tekintve, még jelentősen el van maradva, a többi vármegyéhez képest, 2022-ben. Az említett ábrán látható, hogy az egy működő kereskedelmi egységre jutó vendégéjszakaszám alapján is, mennyivel rosszabb értéket képvisel Nógrád vármegye, mint a többi térség. Ezt a tényt alapul véve, a kutatási kérdőívemben, turisztikai irányultságú kérdések segítségével, arra is kerestem a választ, hogy a társadalom, hogyan ítéli meg, Nógrád vármegye jelenlegi turisztikai helyzetét, illetve mi lehet az oka ennek a jelentős turisztikai lemaradásnak.

Adott kontextusban, nézzük meg, hogy hogyan alakultak Nógrád vármegye idegenforgalmi mutatói 2018 és 2022 között, az országos átlaghoz viszonyítva. Az országos átlag kiszámításához, a vármegyék idegenforgalmi mutatóit használtam, illetve Budapestet kihagytam a számításból, hiszen ezen térség, már egy teljesen más turisztikai színvonalat képvisel, a vármegyékhez képest. A releváns adatokat a következő táblázatban szeretném szemléltetni.

5. táblázat: Nógrád vármegye idegenforgalmi mutatóinak alakulása 2018 és 2022 között, viszonyítva az országos átlaghoz képest (az országos átlagban, Budapest nem szerepel)

Időszak	Terület	Vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken (fő)	Változás az előző évi adatokhoz képest a vendégek számában (%)	Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (db)	Változás az előző évi adatokhoz képest a vendégéjszakák számában (%)
2018	Nógrád vármegye	83 732	+12,97%	187 501	+15,08%
	Országos átlag	424 251	+5,91%	1 087 555	+4,91%
2019	Nógrád vármegye	83 978	+0,29%	179 585	-4,22%
	Országos átlag	437 051	+3,02%	1 096 521	+0,82%
2020	Nógrád vármegye	42 600	-49,27%	95 309	-46,93%
	Országos átlag	230 395	-47,28%	593 229	-45,90%
2021	Nógrád vármegye	43 488	+2,08%	104 094	+9,22%
	Országos átlag	256 032	+11,13%	670 965	+13,10%
2022	Nógrád vármegye	62 157	+42,93%	139 718	+34,22%
	Országos átlag	403 618	+57,64%	1 014 490	+51,20%

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján, saját szerkesztés

A 5.táblázat adatai alapján, jól látható, hogy Nógrád vármegye területén, az idegenforgalmi mutatókban negatív irányú eltérés figyelhető meg, az országos átlaghoz képest. Ezt indokolhatja, hogy a változás tekintetében, egyedül 2018-ban sikerült Nógrád vármegyének jobb értékeket elérni, mint az országos átlag, az előző évi adatokhoz képest. Emellett, a

táblázatot megfigyelve, látható, hogy a legnagyobb csökkenés mind, a vendégek, mind pedig a vendégéjszakák számában, 2019-ről 2020-ra figyelhető meg. Ezt a több, mint 45%-os csökkenést valószínűleg a Covid-világjárvány okozta, hiszen a járványügyi helyzet megfékezése érdekében, bevezetett korlátozó intézkedéseket, jelentős mértékben ellehetetlenítették, illetve korlátozták a belföldi és a nemzetközi utazásokat. (Palkovics, 2022; Michael et al., 2021) A járványügyi időszak alatt, az emberek inkább a természeti turizmust részesítették előnyben, kerültek a nagy tömegeket vonzó attrakciókat és desztinációkat. Ugyanakkor, ezen járványügyi időszak alatt, a turizmusbiztonság érdekében, előtérbe kerültek a virtuális utazások, valamint a saját településen megvalósuló turistáskodások is. (Michalkó, 2020; Michalkó 2022; Butcher, 2021) Továbbá, mivel a szabadidő eltöltésének a lehetőségei is jelentősen beszűkültek, az utazások hosszúságát tekintve, a turisták inkább az egynapos belföldi utazásokat preferálták, talán ebből is fakadhat ez a jelentős forgalmi csökkenés, a kereskedelmi szálláshelyeken, 2020-ra. (Fekete-János, 2022) Mindezek mellett, a nemzetközi utazásokra a legnagyobb hatást, a szintén Covid világjárvány miatt bekövetkezett, jelentős utasszállító repülőgépek törlése jelentette, amely jelentős kapacitás kiesést jelentett, a repülőgépiparnak is. (Gössling et al., 2020) Mindezen tényezők által, a 2020-as évben számos jelentős kereskedelmi szálláshely döntött az ideiglenes vagy a végső bezárás mellett, forgalmi csökkenésük következtében. (Kupi-Szemerédi, 2022; Árpási et al., 2021) Mindezen folyamatok által, a korlátozó intézkedések a gazdaságot is jelentősen érintették, hiszen a vendéglátóegységek bezárása következtében, sok ember elvesztette munkahelyét, ami által, a munkanélküliség is megnőtt, az egész országban. (Fekete-János, 2022) Azonban, a 5.táblázat adatai alapján, látható az is, hogy a járványügyi korlátozások feloldása következtében, a 2021-es évben már mind a Nógrádi, mind pedig az országos adatok növekedést mutatnak. Az említett táblázatban azonosítható az is, hogy 2022-ben, a 2021-es adatokhoz képest több, mint 30%-os növekedés volt a vendégek, illetve a vendégéjszakák számában, Nógrád vármegyében, és több mint, 50%-os emelkedés, az országos adatokat tekintve. Ezt a fokozatos növekedést igazolja, az a tény, hogy a járványügyi korlátozások megszűnése után, az emberek szépen lassan visszanyerik utazókedvüket, és újból előtérbe kerülnek a fesztivál, aktív, illetve a tömegturizmus nyújtotta szolgáltatások és programok. Ellenben, a 2023-as év újból hozhat majd meglepetéseket, hiszen a 2022-es évben kirobbant, orosz-ukrán háború, illetve az ennek köszönhetően kialakult energiaválság jelentősen megdrágíthatja a kereskedelmi szálláshelyek fenntartását, melynek következtében akár a végső bezárásra is kényszerülhetnek. Mindezeket látva, a turisztikai szálláshelyek, egyik legnagyobb kihívása a 2023-as évben, az energiaválságra történő gyors reakció lehet. Továbbá, ezenkívül, Nógrád vármegye turisztikai kihívása lehet még a jövőben,

a helyi desztinációk versenyképességének növelése is, amely által Nógrád a meglévő erőforrásait képes lehet hatékonyabban kihasználni. Ezen cél érdekében, fontos lenne, a turisztikai vállalkozások fejlesztése is, a térségben, hiszen ezen vállalkozások sikere, egyértelműen befolyásolhatja a desztinációk versenyképességét is. (Papp, 2012) Ugyanakkor, kihívás lehet még a vármegye számára, a kiaknázatlan turisztikai lehetőségeinek kihasználása, melyek potenciált jelenthetnek a jövő számára. A lehetőségek kihasználásával, a turisztikai szektor a hozzáadott értékének növelésével, jelentősen hozzájárulhat a gazdasági növekedéshez is. (Csugány-Tánczos, 2019)

Ezt követően, érdekes lehet megnézni, hogy a 2021-es évben, a vendégéjszakák számát tekintve, mely tíz település érte el a legnagyobb számokat, Nógrád vármegyében.

6. táblázat: A Top10 (vendégéjszakák alapján) Nógrád vármegyei település külföldi vendégeinek és vendégéjszakáinak száma a kereskedelmi szálláshelyeken, 2021-ben

No.	Település	Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (db)	Külföldi vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken (fő)
1.	Salgótarján	27 357	315
2.	Hollókő	18 237	470
3.	Bánk	10 664	537
4.	Csitár	5 844	195
5.	Balassagyarmat	4 498	492
6.	Alsópetény	4 079	85
7.	Legénd	2 815	142
8.	Bátonyterenye	2 430	62
9.	Diósjenő	2 277	4
10.	Terény	2 231	11

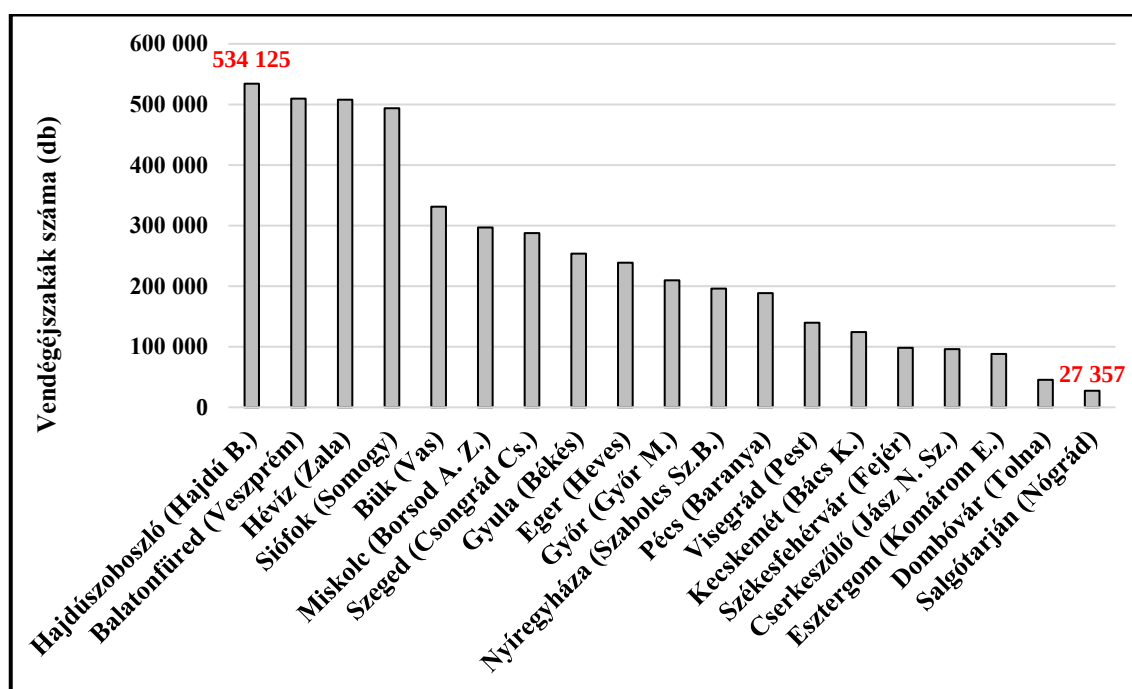
Forrás: Saját szerkesztés, a KSH adatai alapján

A 6.táblázat adatai alapján látható, hogy meglepő módon a 2021-es évben a legnagyobb vendégéjszakaszámot, Salgótarján érte el, megelőzve a világörökségi települést, Hollókőt. Mindezen ténynek, lehet az az oka, hogy a covid járványügyi intézkedések hatására, mind a 2020-as mind pedig a 2021-es évben elmaradt, a településen rendezett, híres hagyományos „Hollókői Húsvéti Fesztivál”, amely a korábbi években jelentős számú külföldi turistát vonzott a településre. Napjainkra, azonban elmondható, hogy Hollókő településének vendégéjszakaszáma, várhatóan jelentősen növekedhetett, hiszen a 2022-es évben, ismét megrendezésre került a népszerű és egyedülálló programot kínáló „Húsvéti Fesztivál”. Ezen

felül, a 2020-ban Hollókő és Felsőtold határán elkészült és átadott Kéz-kilátó, valószínűleg szintén tovább emelte a település turisztikai keresletét. Ugyanakkor, ha Salgótarjánt nézzük, elmondható, hogy a fölényéhez hozzájárulhattak a megyeszékhely térségében található turisztikai attrakciók. Ilyen attrakciók lehetnek, például a Salgó Vára, a Somoskő Vára, illetve a Nógrádi Vár, melyek a covid világjárvány ideje alatt is nyitva álltak a turisták számára. Hollókő települését, a vendégéjszaka szám tekintetében, Bánk települése követi. Ezen település vendégéjszaka számaért, a településen rendezett „Bánki-tó Fesztivál” felelhet, ami jelentős számú külföldi vendéget vonzhat a térségbe, hiszen a táblázatban látható, hogy ezen a településen volt a legtöbb külföldi vendég azonosítható, a kereskedelmi szálláshelyeken. A táblázat alapján, látható, hogy Bánk után, Csitár települése következik, a sorrendben, melyet a „legbátrabb városként” ismert, Balassagyarmat követ, amely szintén jelentős, közel 500 fős külföldi vendég számmal szerepel a táblázatban. Ezt követően, Alsópetény települése azonosítható a sorrendben, melynek legjelentősebb turisztikai attrakciója a festői szépségű, Prónay-Kastélya. Emellett, említésre méltó még, 3.000 darab alatti vendégéjszaka számmal, a természeti turizmusáról híres Legénd, Bátonyterenye, Diósjenő, illetve Terény települése.

A másik oldalról tekintve, nézzük meg, hogy a nógrádi vendégéjszaka adatok, milyen értékeket képviselnek, a többi vármegyéhez képest.

19. ábra: Minden vármegye top1 települése, a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszák száma (db) alapján, 2021-ben

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisa alapján, saját szerkesztés

A 19. ábra alapján tisztán látható, hogy az összes vármegyei desztinációt figyelembe véve, Nógrád vármegye képviseli a legrosszabb értéket, Salgótarján településével, 2021-ben. Emellett, az ábrán azonosítható az is, hogy a legnagyobb vendégéjszakaszámú (300.000 db feletti) települések tekintetében, fürdővárosokról beszélhetünk, mint például Hajdúszoboszló, Siófok, Balatonfüred, Hévíz és Bük települése. Az eredmény nem lehet véletlen, hiszen napjainkban a hazai regionális és megyei szintű turizmusfejlesztés egyik leggyakoribb prioritása a gyógy-és termálturizmus fejlesztése, mely gyakorlatilag minden régióban kiemelt turisztikai terméként funkcionál. (Gyurkó, 2020) Ennél fogva, véleményem szerint, egyrészt talán az is lehet Nógrád vármegye turisztikai hátránya, sok más vármegyével szemben, hogy nem rendelkezik egyetlen egy fürdővárossal sem, amelyek Magyarországon az egyik legnagyobb turisztikai vonzerővel bírnak. Ellenben, ha Salgótarjánt összehasonlítjuk az utolsó előtti helyezett, a Tolna vármegyében található, Dombóvár településével, érdekesség lehet, hogy habár területileg Salgótarján majdnem 20 km² nagyobb, mégis a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma alapján, 39,71%-kal elmarad, Dombóvár településétől.

Mindezek alapján, látható, hogy Nógrád vármegye, turisztikai szempontból is, mennyire elmaradott, a többi vármegyéhez képest. Habár arról nem tehet a vármegye, hogy adottságai nem teszik lehetővé a nagy turisztikai kereslettel bíró gyógyfürdők kiépítését, ellenben nézőpontom szerint, a vármegyének turisztikai erősségire kellene leginkább fókuszálnia, a felzárkózás szempontjából. Ilyen erősségei lehetnek a vármegyének, például a festői szépségű természeti környezete, a hegyvidéki és aktív turizmust erősítő hegyvonulatai, a hagyományőrzésről híres apró falvainak a turizmusa, illetve mindezek mellett nem szabad megfeledkezni a Nógrád vármegyei kulturális örökségekről sem, melyek mind-mind emelhetik a vármegye turisztikai színvonalát. Továbbá, nézőpontom szerint, ha Nógrád vármegye ténylegesen fel szeretne zárkózni turisztikai szempontból, a többi vármegyéhez képest, fontos lenne a turisztikai szuprastruktúra fejlesztése is, a térségben. Mindezen fejlesztések által, a vármegye képes lenne a jövőben növelni teljes szálláshely és vendéglátóipari kínálatát, valamint a turisták által igénybevehető szolgáltatások számát is. (Michalkó, 2016)

3.1.6. Versenyképességi elemzés, saját kidolgozott módszertan alapján

Szekunder adatelemzésem ezen részében, Nógrád vármegye versenyképességi helyzetét vizsgáltam, viszonyítva a többi vármegyéhez képest. Az elemzésem módszertanát egy általam felépített kilenc tagú mutatószámrendszer adta, melyben különféle gazdasági és társadalmi

mutatók kaptak szerepet. A módszertant, az Emberi Fejlettség (HDI) mutatóhoz hasonlóan alakítottam ki, tehát különböző indexek beállításával kaptam meg az egyes vármegyék gazdasági és társadalmi indikátorainak eredményeit, majd ezek átlagolásával minden vármegyére kaptam egy versenyképességi értékét.

A következő táblázat segítségével, szeretném szemléltetni, az általam használt gazdasági-társadalmi mutatókat, illetve az esetükben használatos számolási mechanizmusokat.

7. táblázat: Versenyképességi elemzés mutatószámrendszere és a használatos számítási módok

Mutatószámok			Számítási mód
1.	Fejlettségi szint és növekedés	Egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson (pps)	$(\text{Egy főre jutó GDP}-10.000) / (53.000-10.000)$
2.	Népesség, család	Házasságkötések száma, ezer lakosra vetítve (db)	$((\text{Házasságkötések száma}-5) / (9-5)) * 0,5 + (\text{Fiatalok eltartottsági rátájának indexe} * 0,5)$
		Fiatalok eltartottsági rátája (%)	
3.	Oktatás	A 20 éves népességből a nappali oktatásban részt vevők aránya (%)	$(\text{a 20 éves népességből a nappali oktatásban részt vevők indexe} * 0,5) + (((\text{Tanulók száma}-8) / (11-8)) * 0,5)$
		Az egy pedagógusra jutó tanulók száma az alapfokú oktatásban (fő)	
4.	Munkaerőpiac	A 15–64 éves népesség foglalkoztatási rátája (%)	$(\text{Foglalkoztatási ráta index} * 0,33) + (((\text{Bruttó átlagkereset}-300.000) / (600.000-300.000)) * 0,67)$
		Teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete munkáltató székhelye szerint (Ft/fő/hó)	
5.	Vállalkozások demográfiája	Ezer főre jutó működő vállalkozások száma (db)	$(\text{Vállalkozások száma}-55) / (165-55)$
6.	Lakás	100 főre jutó lakások száma (db)	$(\text{Lakások száma}-25) / (60-25)$
7.	Szabadidő	A háztartások belföldi turisztikai aktivitása (%)	$(\text{Háztartások belföldi turisztikai aktivitásának indexe} * 0,5) + (((\text{internet-előfizetések száma}-240) / (490-240)) * 0,5)$
		Ezer főre jutó internet-előfizetések száma (db)	
8.	Egészség	A százezer lakosra jutó dolgozó orvosok száma (fő)	$(\text{Orvosok száma}-80) / (300-80)$
9.	Környezettudatosság	Egy főre jutó hasznosított települési hulladék (kg/fő)	$(\text{Települési hulladék}-35) / (265-35)$

Forrás: Saját módszertan és szerkesztés

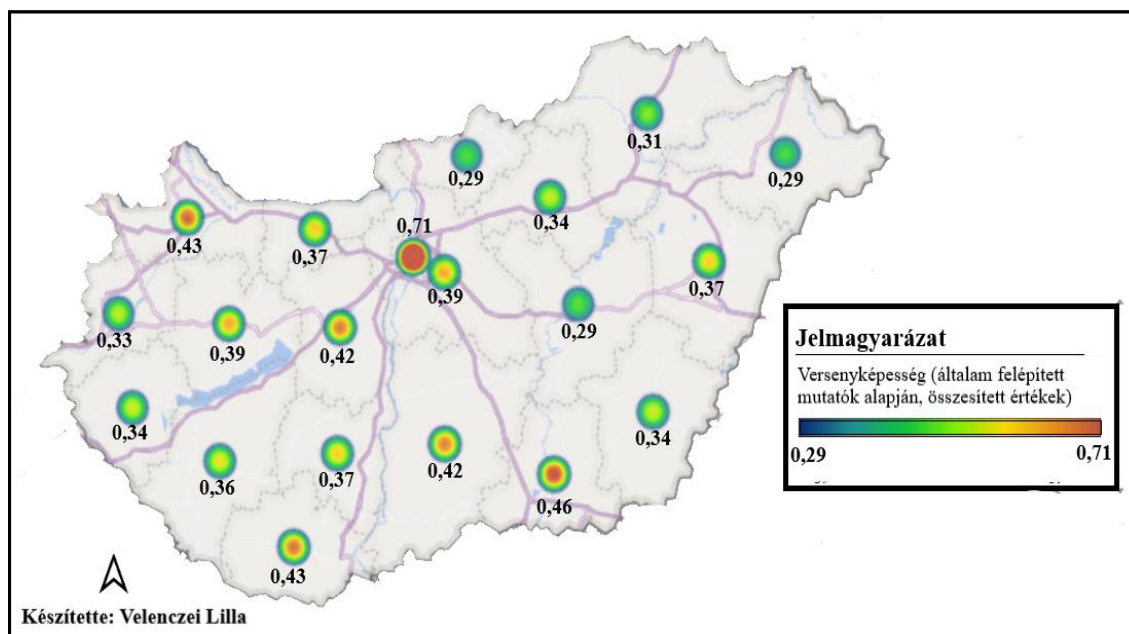
A 7.táblázat adatai alapján, látható, hogy az egyes mutatóknál kapott eredmények, nagyrészt, rögzített minimum és maximum pontok beállításával, illetve a hozzájuk való viszonyítással kaptam meg. A szélsőértékek beállítása, mint indexképző módszer, általánosságban segítette az egyes gazdasági és társadalmi mutatóim normalizálását. Összességében elmondható, hogy azon mutatók tekintetében alkalmaztam ezt a módszert, amelyek nem százalékos eredményeket jelentettek, például ilyen indikátorok lehetnek a lakosra és pedagógusra vetített adatok, illetve a bruttó átlagkereset is. Az említett eljárás lényegében, a normalizálás során, a rögzített minimum és maximum pontok beállításával, segítette az adatok átalakítását úgy, hogy azok azonos mértékben legyenek kifejezve, ezzel megkönnyítve az összehasonlíthatóságukat.

Ellenben, voltak azonban, olyan mutatók is, amelyeknél indexképző módszerként a 100-zal való osztást alkalmaztam, az eredmények kiszámolásához. Ilyen mutató volt például a fiatalok eltartottsági rátája, az aktív korosztály foglalkoztatási rátája, a háztartások turisztikai aktivitását, illetve a 20 éves népességből az oktatásban szereplők arányát mérő mutató. Mindezek alapján, tisztán látható, hogy ezt az indexképző módszert a százalékos értékekben kifejezett indikátoroknál alkalmaztam. Az előbb kifejtett számítási módszer lehetővé tette számomra, a különböző egységekben kifejezett értékek közötti, könnyebb és egyszerűbb összehasonlítást.

A módszertanom alapján, látható, hogy voltak olyan esetek is, amikor egy gazdasági és társadalmi mutatószámot, több indikátor segítségével kaptam meg. A több rétegből álló mutatószámok esetében, elmondható, hogy voltak olyan szituációk, amikor egy témán belüli mutatók fele-fele arányban képviselték az eredményt, ellenben volt egy olyan eset is, amikor az egyik mutató nagyobb, 2/3-os arányban szerepelt az eredményben. Az imént említett mutatón belüli nagyobb megoszlás, módszertanomban a munkaerőpiac esetében azonosítható, ahol a bruttó átlagkereset 2/3-os, az aktív népesség foglalkoztatási rátája pedig, 1/3-os arányban szerepel az eredményben. A bruttó átlagkereset, kategórián belüli nagyobb mértékű megoszlását indokolja, hogy ez a tényező nagymértékben befolyásolja az aktív népesség foglalkoztatási rátáját is. A tendenciát igazolhatja az a tény, hogy minél jobb fizetési feltételek kínál egy adott vármegye, annál több ember dönt a vármegyében való munkaerőpiaci elhelyezkedés mellett, ezzel növelve, foglalkoztatási rátáját is. Az imént kifejtett befolyásoló hatás által, nem véletlen, hogy a bruttó átlagkereset, nagyobb részesedést kapott a munkaerőpiaci mutatómban, mint az aktív népesség foglalkoztatási rátája.

Végezetül, minden vármegyére nézve kiszámoltam a különböző gazdasági és társadalmi mutatóknak az értékét, és az így kapott eredmények átlagolásával, megkaptam minden vármegyének a versenyképességi értékét, amelyet a következő ábra (20.ábra) fog szemléltetni.

20. ábra: Versenyképességi térkép, a szerző által kidolgozott módszertan alapján

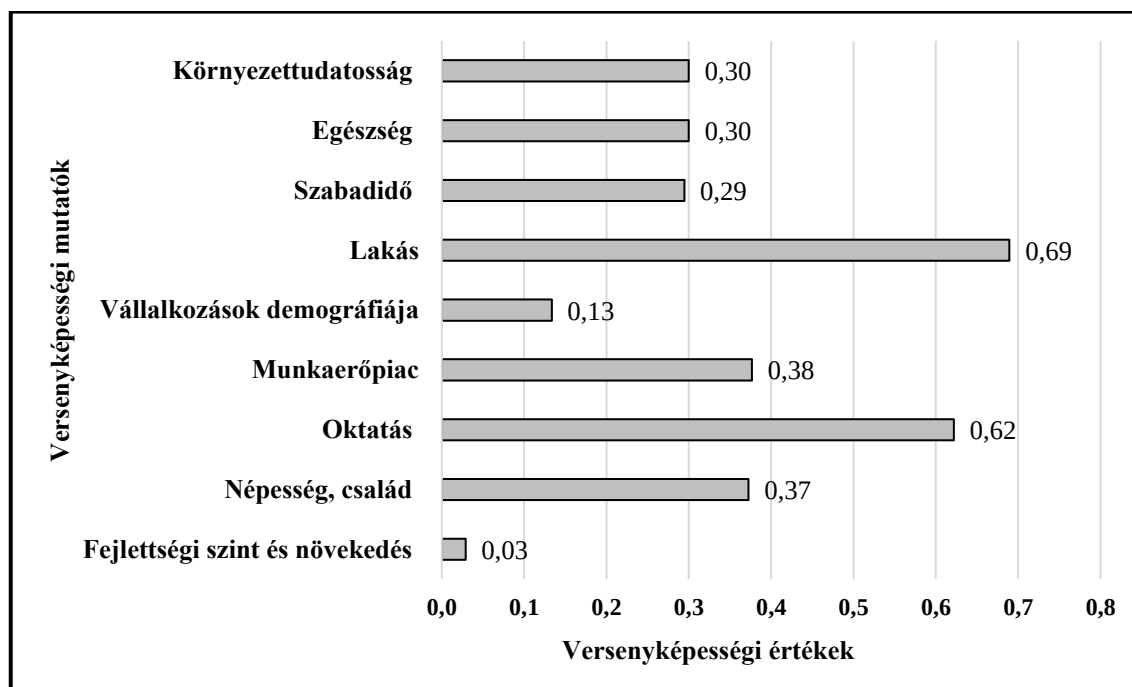
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal Adatbázisa alapján, saját szerkesztés

A 20. ábra alapján, itt is egyértelműen látható Budapest kimagasló fölénye, hiszen a főváros, majdnem kétszer olyan magas értéket képvisel, 0,71-es mutatóval, mint a rangsorban a második helyen végzett, Dél-Alföld régióban található, Csongrád-Csanád vármegye. Érdekesség lehet, az eredmények tekintetében, hogy a régiók közül, a legjobban Közép-Magyarország, illetve a Közép és a Dél-Dunántúl teljesített. Ezenkívül, magasabb értékeket képvisel még a Nyugat-Dunántúl térségben található, Győr-Ménfőcsanak vármegye, illetve a Dél-Alföldön található, Bács-Kiskun vármegye, magasabb, mint 0,4-es értékekkel. A másik oldalról nézve, meglepetés lehet, hogy az általam kialakított mutatók alapján létrejövő rangsorban, Nógrád vármegyéhez hasonló értékeket ért el még két vármegye, mégpedig Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok vármegye.

Az eredményeket összegezve, elmondható, hogy míg az előző fejezetekben kifejtett szekunder adatok alapján, azonosítható volt Nógrád vármegye egyedüli jelentős gazdasági, társadalmi elmaradottsága, addig ezen összetett mutató alapján, megállapítható, hogy több vármegye is felzárkóztatásra szorulna, a jelentősebb térségekhez.

Áttérve azonban, Nógrád vármegye helyzetére, kíváncsi voltam, arra, hogy az általam használt gazdasági és társadalmi mutatókban külön-külön milyen értékeket ért el célterületem. Mindezen eredmények alapján kiderülhet, hogy a felépített módszertanomban, mely területek lehetnek a vármegye gyengeségei, illetve mely területek lehetnek az úgynevezett „fejlesztési minták”, melyekben jó eredményeket lehet képes elérni a vármegye.

21. ábra: Nógrád vármegye versenyképességi értékei, az általam kialakított módszertan alapján

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján, saját számítás és szerkesztés

A 21. ábra alapján, látható, hogy Nógrád vármegye a legjobb értéket, az ezer főre jutó lakások számában érte el, 0,69-es mutatóval. Ezen magas mutatóhoz, hozzájárulhatott, hogy a vármegyében relatíve alacsony a lakónépességszám, ezáltal a természetes fogyás következtében, a lakónépességhez viszonyítva több eladó ingatlan azonosítható, a térségben. Ugyanakkor, az ezer főre jutó lakások számában elért, jó eredményhez hozzájárulhatott a nógrádi települések magas betelepítettsége is, amely által az alacsony népességszámhoz viszonyítva, sok lakás realizálható a vármegyében. Az imént említett mutató mellett, szintén magas, 0,62-es érték volt realizálható, az oktatási témában is. Az említett témán belül, két dolgot vizsgáltam, mégpedig az egy pedagógusra jutó tanulók számát, illetve a 20 éves népességből a nappali oktatásban részt vevők arányát. Elmondható, hogy ezen mutató tekintetében, Nógrád vármegye, Győr-Moson-Sopron vármegyéhez hasonló értéket ért el, és csupán egy vármegye, mégpedig Pest vármegye előzte meg. Mindezek alapján, okkal vethető fel az a kérdés, hogy vajon az oktatás, mennyire tekinthető fejlődő ágazatnak, Nógrád vármegye gazdaságában. Ezen kérdésre, a továbbiakban a primer kutatásom során is keresem a választ. Ellenben, ha a többi mutató értékeit tekintjük, eredményeim szerint, elmondható, hogy Nógrád vármegye három mutató alapján is az utolsó helyen végzett, a vármegyék rangsorában. Ezek a mutatók közé sorolható, az egy főre jutó GDP, amely a vármegyék fejlettségi szintjét mutatja.

Emellett, a vármegye utolsó helyen végzett még, az ezer főre jutó működő vállalkozások mutatójában is, amely a vármegye vállalkozói hajlandóságát is mutatja. Ezek mellett, szintén leghátul végzett Nógrád, a százezer lakosra jutó dolgozó orvosok számában is, amely a vármegye egészségügyi színvonalát is mutathatja. Továbbá, kognitív téren elmondható, hogy három mutató, mégpedig a népesség, a munkaerőpiac és a szabadidőt tekintetében, szintén az utolsó három hely valamelyikén végzett a térség, amely által, szintén jól tükröződik Nógrád vármegye gazdasági és társadalmi elmaradottsága. Végezetül, az utolsó mutató, ami alapján, még nem elemeztem Nógrád vármegye helyzetét, az nem más, mint a környezettudatosság. A 21. ábra alapján, elmondható, hogy Nógrád vármegye ezen mutató tekintetében, 0,3-es értéket ért el, mellyel a vármegyék között, a hátsó harmadban találta magát, hat vármegyét megelőzve, melyek a következők: Vas, Zala, Heves, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye.

Mindezen eredményeket összegezve, azonosíthatóak, hogy mely területek, illetve ágazatok felelhetnek a leginkább, Nógrád vármegye elmaradottságáért. A gazdasági és a társadalmi fejlődés szempontjából, kiemelkedően fontos lenne ezen területek felzárkóztatása, a többi vármegyéhez képest. Ezen célok érdekében, segítséget nyújthat a gazdasági és társadalmi kohéziós politika, amely egy adott társadalmi-gazdasági közösség gazdasági, társadalmi, közigazgatási vagy földrajzi szempontok, vagy azok kombinációja alapján beazonosítható egységeinek, olyan összehangolt fejlesztését jelenti, amelynek során a közösség egészének fejlődése, mint fő célkitűzés, a közösség átlagától elmaradó egységek (pl. vármegyék) előnyben részesített támogatását szem előtt tartva valósul meg. (Kende, 2016) Az elmaradottságért felelős területek és ágazatok mellett, kutatásom ezen része, jobban rávilágított arra is, hogy mely gazdasági és társadalmi területek lehetnek a „fejlesztési minták” melyekben a jövőben jó értékeket lehet képes elérni Nógrád vármegye, viszonyítva az országos átlagos adatokhoz képest. Mindezen célok tekintetében, véleményem szerint, kétségtelenül fontos lenne, ezen területekre és ágazatokra is fokozott figyelmet fordítani, hiszen ezen fejlődő ágazatok potenciálja motiváló hatású lehet, a többi elmaradottabb gazdasági és társadalmi ágazat számára, a fejlődéshez vezető úton.

3.2. Primer módszertan

Primer kutatásom fő eszköze, egy online kitöltésű kérdőív volt, amely egy kvantitatív kutatási módszernek felel meg. A kérdőívem nagy átfogó célja az volt, hogy világosabb képet kapjak

arról, hogy a társadalom, hogyan látja Nógrád vármegye gazdasági és társadalmi helyzetét. Továbbá, a másik oldalról nézve, kutatási célom érdekében, kíváncsi voltam arra is, hogy miben tér el a Nógrád vármegyei lakosok, illetve a más vármegyében élők véleménye, a célterület aktuális helyzetét illetően. Mindezek által, a kérdőívem mintájában, mind a Nógrád vármegyei lakosok, mind pedig a más térségekben élők is, helyet kaptak. Ugyanakkor, kutatási kérdőívemmel kapcsolatosan megemlítendő még, hogy a legnépszerűbb közösségi oldalakon, a Facebookon és Instragramon tettem közzé, 2023. május 9.-én. Összeségében, elmondható, hogy ezen módszer lényegében, kitöltőim jelentős része saját ismeretségi körömből származott. Végül, elmondható, hogy kérdőívemet 2023. július 24.-én zártam le, 254 darab kitöltésszámmal.

A kutatási kérdőívem struktúráját tekintve, az első fejezetben, az azonosító kérdések kaptak helyet, amelyek által különböző demográfiai jellemzőkre voltam kíváncsi, mint például a kitöltő neme, életkora, iskolai végzettsége, illetve lakóhelye, amely által, a kérdőív további részében specializált kérdéseket kaphattak a Nógrád vármegyében és a más vármegyében élők. A kérdőívem további felépítése során, elmondható, hogy egyaránt alkalmaztam zárt és nyitott kérdéseket is. A zárt kérdések között találhatóak dichotóm és polichotóm kérdéseket is, valamint rangsorolást, szándékskálát, minősítő skálát, illetve likert skálát is igénybe vettem, kérdőívem sikeressége érdekében. Ugyanakkor, a zárt kérdések mellett, nyitott kérdés is helyett kapott a kérdőívemben, melyre egyszavas válaszokat vártam.

A kérdőív kérdéseivel kapcsolatosan, elmondható, hogy elég sokszínűek és változatosak voltak, hiszen szerepeltek közöttük keresletre irányuló és társadalmi elégedettséget mérő kérdések, valamint munkaerőpiaccal, turisztikai észrevételekkel, illetve fejlesztési alternatívákkal kapcsolatos kérdések is.

A továbbiakban, a szakdolgozatomban ezen fejezetében, szeretném bemutatni kérdőívem felmérésem eredményeit, illetve az eredményekből levonható konklúziókat, a vármegyével kapcsolatosan.

3.2.1. Demográfiai adatok elemzése

A kérdőívem első részében, az azonosító demográfiai kérdések kaptak szerepet, amelyek segítségével, a kérdőívem további részében specializált kérdéseket kaphattak kitöltőim, a szerint, hogy melyik vármegyében élnek. Mindent összevetve, elmondható, hogy kérdőívemre összesen 254 darab kitöltés érkezett, melyek nemek, korosztály, illetve lakóhely szerinti megoszlását, a következő táblázatban szeretném szemléltetni.

8. táblázat: A kérdőív kitöltőim nem, korosztály, illetve lakóhely szerinti megoszlása (%)

Nemek szerinti megoszlása (%)		
	darabszám (fő)	megoszlás (%)
Nő	189	74,41%
Férfi	65	25,59%
Korosztály szerinti megoszlás (%)		
18 év alatti	1	0,39%
18-25 év	74	29,13%
26-36 év	41	16,14%
37-60 év	123	48,43%
60 év feletti	15	5,91%
Lakóhely szerinti megoszlás (%)		
Nógrád vármegyében élők	203	79,92%
Más vármegyében élők	51	20,08%

Forrás: Kérdőív alapján, saját szerkesztés

Az 8.táblázat alapján látható, hogy a kitöltőim közel $\frac{3}{4}$ -e nő volt, $\frac{1}{4}$ -e pedig férfi. Ez jól tükrözi, hogy Magyarország népességében is többségben vannak a nők, hiszen 8,59%-kal több nő él Magyarországon, mint férfi.

Ellenben, ha a korosztály szerinti megoszlást tekintjük, a táblázat alapján látható, hogy a kitöltőim majdnem fele, a 37-60 év közötti korosztályba tartozik. Továbbá, szintén magas értéket képvisel, 29,13%-kal a 18 és 25 év közötti korosztály. A harmadik legmagasabb értéket, pedig 16,14%-os részesedéssel, a 26 és 36 év közöttiek teszik ki. Mindezek tekintetében, érdekesség lehet majd a későbbiekben, hogy a munkára alkalmas korosztályok, hogyan látják jelenleg, célterületem (Nógrád vármegye) munkaerőpiaci helyzetét, illetve mit gondolnak, miben kellene leginkább fejlődnie térségünknek.

Ezt követően, kitöltőim lakóhely szerinti megoszlását elemeztem, amely alapján a továbbiakban más-más kérdéseket kaptak a Nógrád vármegyei lakosok, illetve a más vármegyékben élők is. A 8.táblázat alapján látható, hogy a kérdőívem mintájába többségben, 79,92%-kal Nógrád vármegyei lakosok kerültek, ellenben a más vármegyékben élők csak 20,08%-ot tesznek ki, a kérdőívem mintájában. A Nógrád vármegyei kitöltések főlényének, egyrészt lehet az az oka, hogy a megosztott közösségi oldalakon szerzett kitöltések, jelentős része saját ismeretségi körömből származik, amelyben jelentős létszámban szerepelnek Nógrád vármegyei lakosok. Összeségében, Nógrád vármegyén kívül, a legtöbb kitöltés Pest

vármegyéből érkezett, amely 9,06%-ot birtokol, a teljes kitöltésszámból. Emellett, elmondható, hogy majdnem minden vármegyéből érkezett pár darab kitöltés, amely tovább színezte kérdőívem válaszait.

A demográfiai adatok szempontjából, érdekes lehet megvizsgálni, hogy a Nógrád vármegyében, illetve más vármegyékben élőknek, mi a legmagasabb iskolai végzettsége, hiszen ezen adatok segítségével könnyen megállapítható lehet, hogy mennyire tanulékony és fejlett az adott térség társadalma.

9. táblázat: A kérdőív kitöltők legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása (%)

Legmagasabb iskolai végzettség	Nógrád vármegyében élők		Más vármegyében élők	
	Létszám	Megoszlás (%)	Létszám	Megoszlás (%)
Általános iskola	11	5,42%	2	3,92%
Szakiskolai végzettség	12	5,91%	1	1,96%
Érettségi	73	35,96%	18	35,29%
Felsőfokú szakképesítés	25	12,32%	8	15,69%
Főiskola/Egyetem	82	40,39%	22	43,14%
Összesen	203	100,00 %	51	100,00%

Forrás: Kérdőív alapján, saját szerkesztés

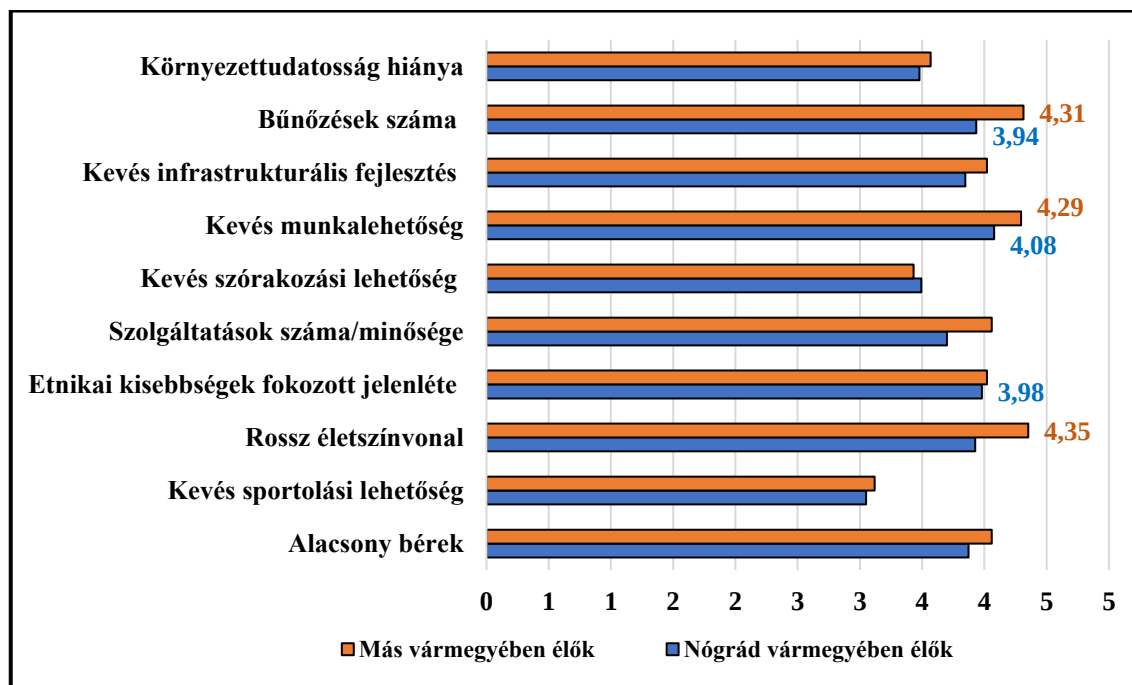
A 9.táblázat adatai alapján látható, hogy mind a Nógrád vármegyében mind pedig a más vármegyékben élő kitöltők, legnagyobb aránya „Főiskolai/Egyetemi” végzettséggel rendelkezik. Ellenben, ha megnézzük azok arányát, akiknek a legmagasabb iskolai végzettsége általános iskola, azt mondhatjuk, hogy egyértelműen Nógrád vármegyében azonosítható a magasabb érték. A nógrádi alacsonyabb iskolai végzettséghez, hozzájárulhat a vármegyében azonosítható magas szegénységi faktor, aminek köszönhetően, sokan az iskolát hátrahagyva, inkább a munkát részesítik előnyben, a magasabb végzettség megszerzésével szemben. A 9.táblázat adatai alapján, megfigyelhető az a tény is, hogy a Nógrád vármegyei lakosság körében a szakiskolai végzettség megszerzése jobban elterjedt, mint a más vármegyékben. Összeségében, elmondható, hogy Nógrád vármegyében sokan döntenek különböző szakmák megszerzése mellett, amelyhez számos szakiskola nyújt oktatást, a célterületemen. Egy pár ilyen iskolát megemlítve, például ide sorolható a balassagyarmati Mikszáth Kálmán Technikuma és Szakképző Iskola, vagy a szécsényi Liptay Béla Mezőgazdasági Szakképző Iskola, továbbá ide sorolható még a salgótarjáni Táncsics Mihály Közgazdasági, Ügyviteli, Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola is.

3.2.2. Nógrád vármegye gazdasági és társadalmi értékelése

Kérdőívem ezen részében, arra voltam kíváncsi, hogy a Nógrád vármegyében, illetve a más vármegyékben élők, hogyan látják jelenleg célterületem helyzetét, megegyezik-e a véleményük az egyes témákban, avagy netán eltér.

Első lépésként, arra kerestem a választ, hogy a társadalom szemszögéből nézve, mik lehetnek azok a befolyásoló tényezők, melyek alapján negatívan ítélnék meg egy adott vármegyét.

**22. ábra: Egy vármegye negatív megítélésének tényezői, 1-től 5-ig terjedő skálán
(1=egyáltalán nem befolyásol, 5=nagymértékben befolyásol), n=254**

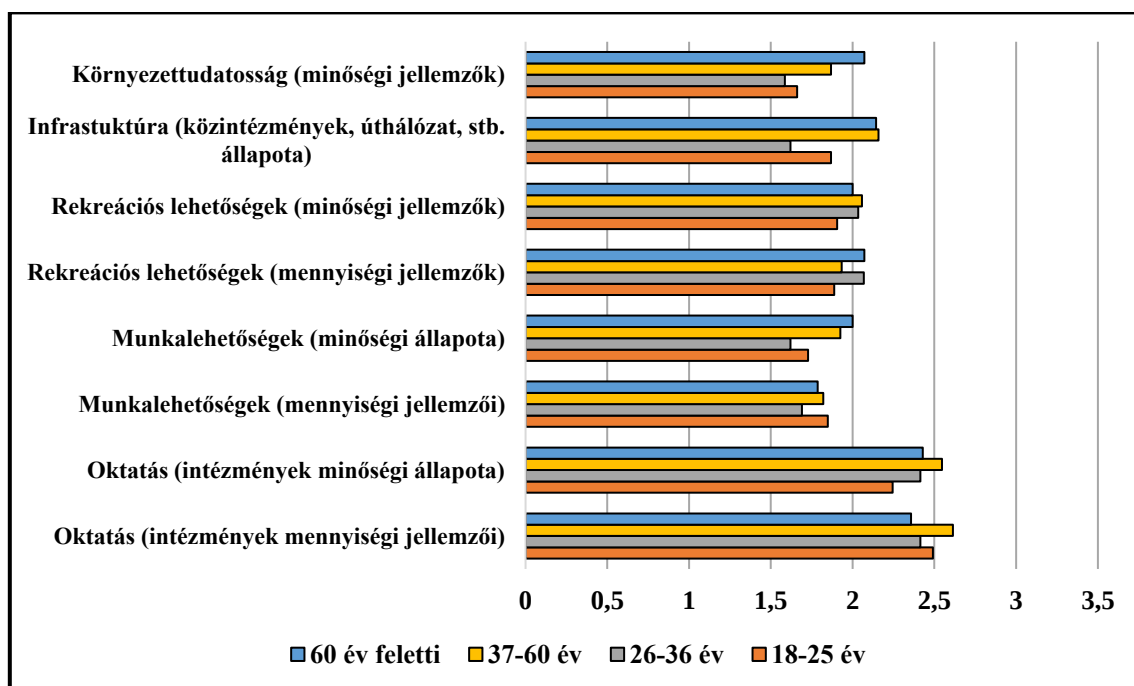
Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatai alapján

A 22.ábra alapján látható, hogy a Nógrád vármegyében élők szemszögéből, a három legfontosabb tényező, amelyek alapján negatívan ítélnék meg egy vármegyét a kevés munkalehetőség, az etnikai kisebbségek fokozott jelenléte, illetve a bűnözések száma volt. Ezen mutatók tekintetében, elmondható, hogy a térségben azonosítható etnikai kisebbségek száma szorosan összefügghet a bűnözések számával is. Ugyanakkor, a nógrádiak szerint, a kevés munkalehetőség is nagymértékben befolyásolhatja a negatív megítélést. Ez nem lehet véletlen, hiszen ezen tényező nagymértékben felelhet, például a fiatal, képzett munkaerő elvándorlásáért is, ami által, tudásukat nem saját vármegyéjükben kamatoztatják, hanem idegen területeken.

Ellenben, a más vármegyékben élők, már a legfontosabb szempontnak, mindent összevetve, a rossz életszínvonalat határozták meg. A rossz életszínvonal gyakorlatilag magába foglalja, az összes tényezőt, hiszen fogalma megegyezik a társadalom tagjainak jóléti szintjével, szükségleteinek kielégítettségi fokával. (Pénzügy Sziget, 2012) A rossz életszínvonal mellett, a más vármegyékben élők is, szintén a bűnözések számát, illetve a kevés munkalehetőséget tartják a legfontosabb befolyásoló tényezőknek.

Itt fontos lehet megnézni, hogy hogyan értékelik nógrádi kitöltőim, közvetett lakóhelyüket, van-e összefüggés a negatív megítélés és lakóhelyük megítélése között. A közvetett lakóhely értékelése alapjaiban, 5 tényező köré szerveződött, melyek a következők voltak: oktatás (intézmények mennyiségi, minőségi jellemzői), munkalehetőségek (minősége, mennyisége), rekreációs lehetőségek (mennyisége, minősége), infrastruktúra (minősége), környezettudatosság (minőségi jellemzői).

23. ábra: Nógrád vármegyei kitöltők, közvetett lakóhelyének fejlettség szerinti értékelése, 1-4-ig terjedő skálán (1=nagyon elmaradott, 4=nagyon fejlett), n=203

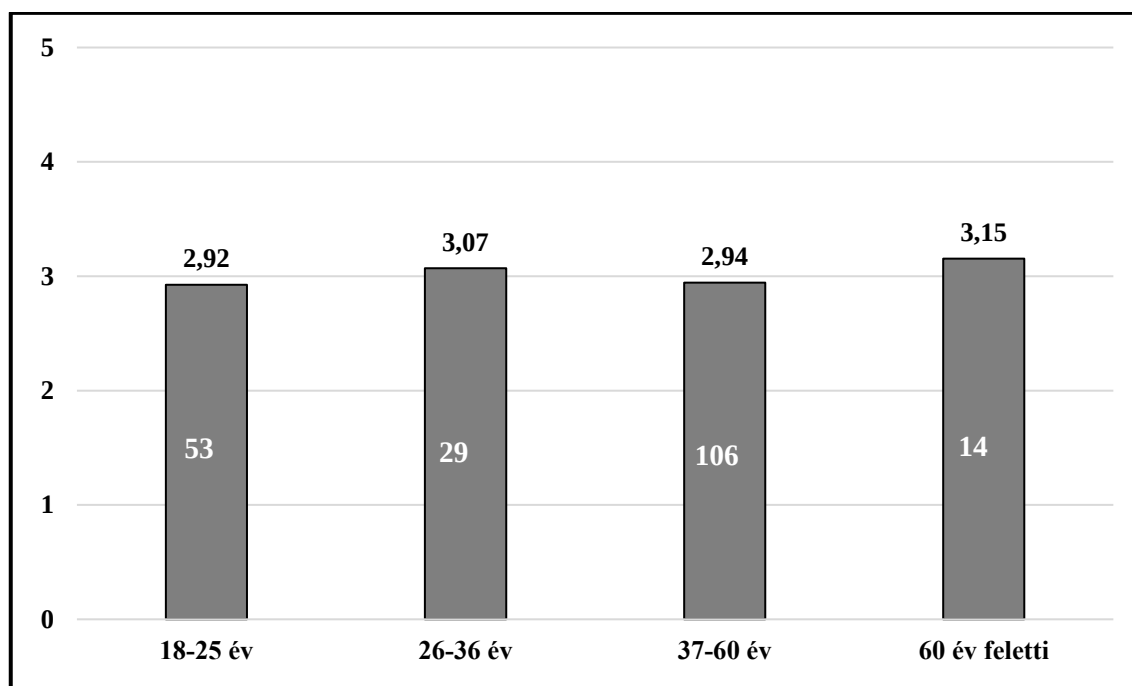
Forrás: Saját szerkesztés, kérdőívem alapján

A 23.ábra alapján, érdekesség lehet, hogy az egyes korosztályok, mely tényezőkben látják a legnagyobb elmaradottságot, Nógrád vármegye területén. A 18-25 év közötti korosztály, a környezettudatosságban és a munkalehetőségek minőségi állapotában véli a legnagyobb elmaradottságot, 1,72-es mutatóval. A munkalehetőségek minőségi állapota alatt érthetjük, a

munkaerőpiaci és fizetési feltételeket, amelyek nagymértékben befolyásolhatják a végzett munkaerő elvándorlását, illetve más térségekben való munkaerőpiaci elhelyezkedését. Azonban, elmondható, hogy míg a 26-36 év közötti korosztály a legnagyobb hátrányt a környezettudatosságban, a munkalehetőségek minőségében, illetve az infrastruktúrában érzékeli, addig a 37 és 60 év közötti, illetve az a feletti korosztály, már a munkalehetőségek mennyiségi jellemzőit tartja a legelmaradottabbnak. Ezen tény fakadhat abból, hogy a cégek jelentős része a fiatalabb munkaerőt részesíti előnyben, tudást fektetve, buzdítva ezzel a végzett fiatal munkavállalókat. Ellenben, ezáltal a középosztály (37-60 év közöttiek), illetve az idősebb, zömében nyugdíjas korosztály munkaerőpiaci helyzete folyamatosan romló tendenciát mutathat. Mindezek mellett, megemlítenő, hogy minden korosztályban a legjobb értékeket az oktatás kapta, ezáltal beigazolódott, ami már a versenyképességi vizsgálat során is kiderült, hogy Nógrád vármegye oktatási helyzete jó tendenciákat mutat.

Ezen kérdés után, kíváncsi voltam arra, hogy a Nógrád vármegyében élők, mennyire élnek szívesen a vármegye területén.

24. ábra: A helyi lakosság, mennyire él szívesen Nógrád vármegyében, korosztályok szerint (1=nagyon szívesen, 5=egyáltalán nem szívesen), n=202

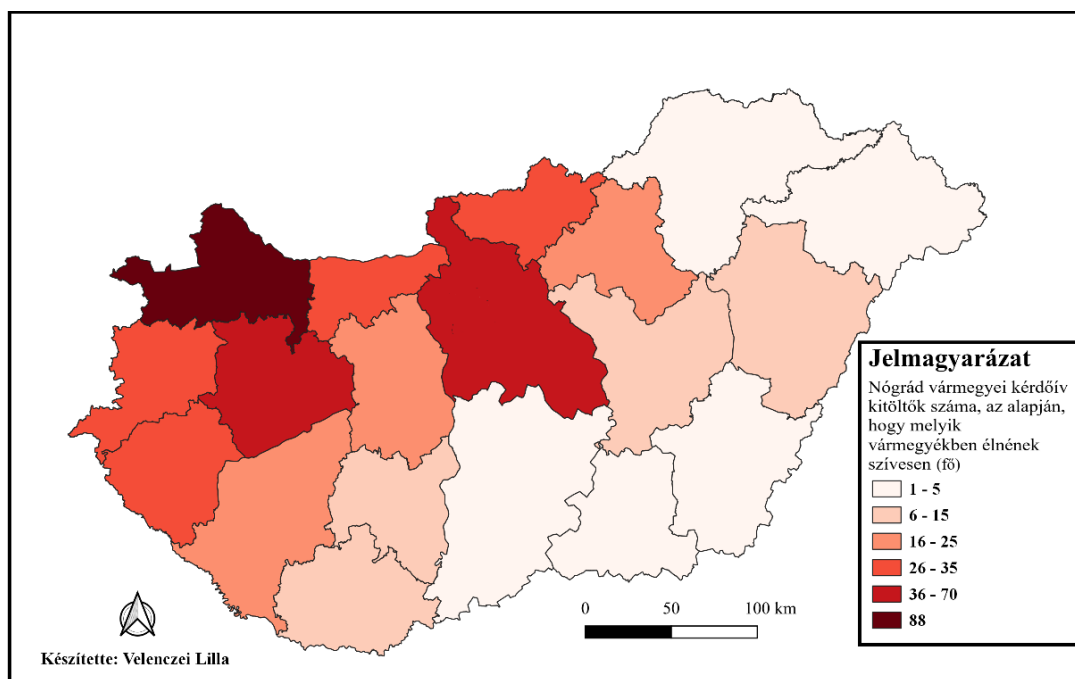
Forrás: Kérdőívem alapján, saját szerkesztés

A 24.ábra alapján látható, hogy mindegyik korosztály inkább a „nem él szívesen” Nógrád vármegyében felé, tette le a voksát. A feltüntetett ábrán az is látható, hogy a 60 év feletti

korosztály sem él olyan szívesen vármegyénkben, melynek oka lehet, egyrészt az 23. ábránál kifejtett, Nógrád vármegyei munkaerőpiaci helyzetük, másrészt pedig a magas érték oka lehet, az idősebb korosztály számára nyújtott programok és szolgáltatások számának hiánya, amely egy kis színfoltot vihetne, ezen korosztály mindennapi életébe.

Az előző kérdést tovább építve, kíváncsi voltam arra, hogy ha kitöltőim nem élnek szívesen Nógrád vármegyében, akkor mégis hol élnének szívesen.

25. ábra: A Nógrád vármegyében élő kérdőív kitöltők szerinti, vármegye sorrend, az alapján, hogy mely vármegyékben élnének szívesen, n=203

Forrás: Kérdőív alapján, saját szerkesztés

A 25. ábra alapján, egyértelműen kirajzolódik, hogy a legtöbb Nógrád vármegyei lakos, legszívesebben Győr-Moson-Sopron vármegyében élne. Nyilvánvalóan, mint Nyugat-Dunántúli vármegye, egy elég vonzó térség lehet, ami talán az osztrák határ közelségének is köszönheti, jelentős gazdasági helyzetét. Győr-Moson-Sopron vármegyével kapcsolatosan elmondható, hogy a kiváló gazdasági helyzete, jó munkaerőpiaci és jövedelmi feltételeket tesz lehetővé, amely ösztönzően hathat a társadalmi elégedettségre is. Ellenben, habár Győr-Moson-Sopron vármegye megfelelő jövedelmi feltételeket tesz lehetővé, ezen költségeket a gazdasági társaságok kötelesek lesznek beiktatni a nyújtott termékek és szolgáltatások áraiba is, ami által megnövekednek az árak a vármegye piacán is. Az imént említett jelenséget, másnéven ár-bér spirálnak nevezzük. Ezt követően, elmondható, hogy Győr-Moson-Sopron vármegyén kívül,

Nógrád vármegyei kitöltőim szívesen preferálnák még, Pest és Veszprém vármegyéét is, mint lakóhely. Emellett, szintén jó helyen végzett még a sorrendben, Vas, Zala, valamint Komárom-Esztergom vármegye. Érdekesség lehet, azonban, hogy nógrádi kitöltőim jelentős része tette a voksát, saját vármegyéjére, Nógrádra. Mindezek alapján, leszűrhető, hogy talán mégis vannak Nógrád vármegyének pozitív tényezői, a többi vármegyével szemben, legyen ez akár a család közelsége, akár a természeti vagy kulturális értékek, amelyek Nógrád vármegyéhez kötik kitöltőimet. A másik oldalról nézve, a nem Nógrád vármegyei kitöltőimnek is feltettem azt a kérdést, hogy melyik vármegyében élnének szívesen. A válaszok alapján, az 51 kitöltőből, 30-an, saját vármegyéjüket is megjelölték, ami azt jelenti, hogy a más vármegyéből származó kitöltőim 58,82%-a jól érzi magát saját vármegyéjében, és nem kívánczik máshova.

Kérdőívem ezen fejezetének a végén, megkérdeztem kitöltőimet, hogy szerintük, miben kellene a leginkább fejlődnie Nógrád vármegyének, hogy felzárkózhasson az országos átlaghoz képest.

10. táblázat: A legfontosabb fejlesztési területek rangsorolása, a helyi lakosság véleménye alapján (1.=legfontosabb fejlesztendő terület)

Tényezők	1	2	3	4	5	6	Rangsor
Környezettudatosság	27	28	35	43	30	40	6.
Közúti infrastruktúra minősége	32	29	41	41	27	33	3.
Munkalehetőségek száma, minősége	72	18	19	23	22	49	1.
Oktatási képzések mennyisége, minősége	24	46	35	36	33	29	2.
Rekreációs tevékenységek száma, minősége	15	29	34	50	46	29	5.
Turisztikai, vendéglátóipari fejlesztések száma	16	38	25	52	39	33	4.

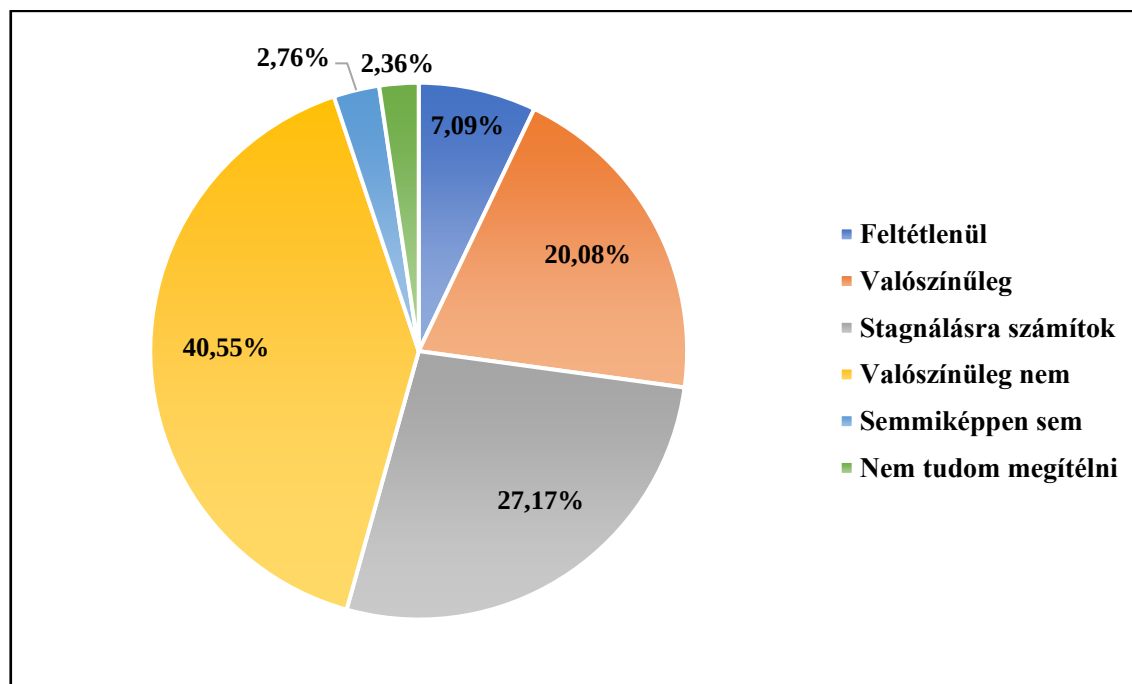
Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív alapján

A 10.táblázat adatai alapján, látható, ami már a korábbiakban is kirajzolódott, hogy a legfontosabb fejlesztendő terület Nógrád vármegyében, a munkalehetőségek száma és minősége lenne. Ez nem véletlen, hiszen ez a két tényező sok mindenre hatással lehet, mint például az elvándorlási arányra, a társadalmi elégedettségre és a megélhetésre is. A második legfontosabb fejlesztendő terület az oktatás lenne, kitöltőim szerint. A második helyhez

hozzájárulhatott, a felsőoktatási intézmények hiánya, vagy akár az apró falvakon lévő oktatási intézmények helyzete is, ahol többségben roma diákok tanulnak. A harmadik fejlesztendő terület a közúti infrastruktúra lenne, kitöltőim szerint. Adott kontextusban, ha Nógrád vármegyére gondolunk, mindenkinek eszébe jutnak a területen található rossz minőségű közutak, ami által, nem véletlen, hogy sokan tartják fontos fejlesztendő területnek. Ellenben, a negyedik fejlesztendő terület a turisztikai és vendéglátóipar lenne. Habár, azt mondhatjuk, hogy az elmúlt években születtek újabb turisztikai fejlesztések, mint például a Hollókő közelében található Kéz-kilátó, vagy a Garáb településén található Buddhista park, ellenben mégis úgy gondolom, hogy van még hova fejlődni a vármegyének e tekintetben is. Az utolsó előtti helyre, a rekreációs tevékenységek szorultak, melynek lehet az az oka, hogy azért minden évben kínál néhány programot a vármegye, különböző fesztiválok vagy kulturális, gasztronómiai rendezvények keretein belül. Ellenben, az utolsó helyre, a környezettudatosság szorult, hiszen ez a fajta környezettudatos gondolkodás még nem eléggé terjedt el, a nógrádi lakosság körében.

A fejezetem végén, kitöltőimet arról kérdeztem, hogy szerintük lehetséges-e Nógrád vármegye gazdasági felemelkedése.

26. ábra: Nógrád vármegye gazdasági felemelkedésének lehetősége, n=254

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőívem alapján

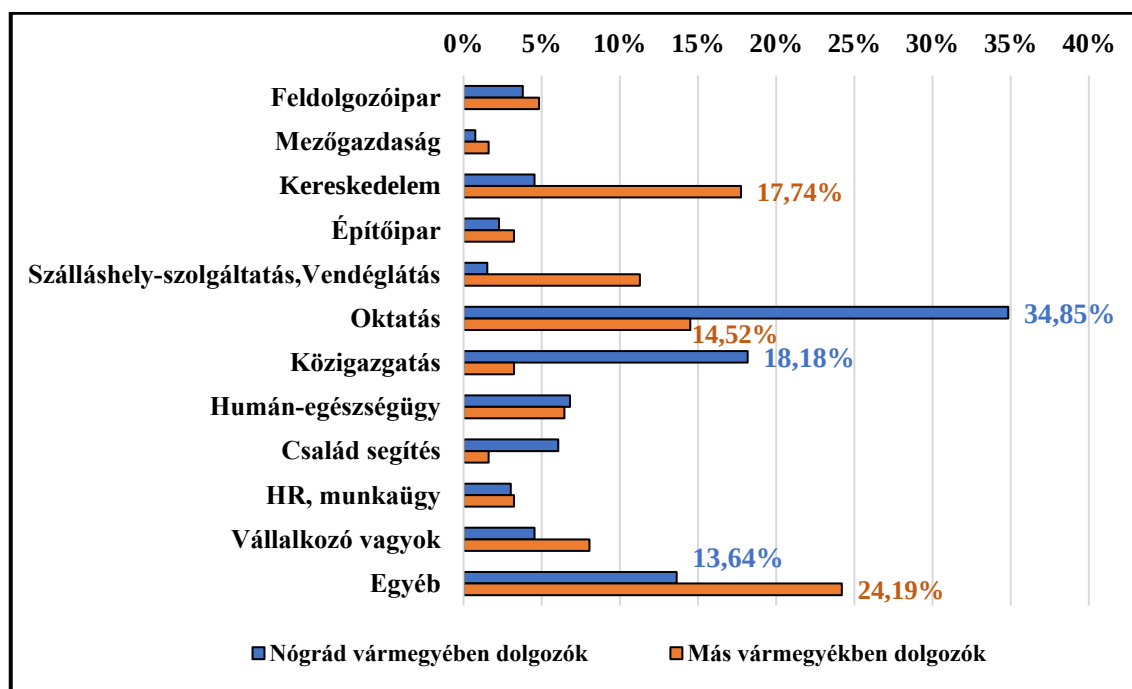
A 26.ábra alapján látható, hogy kitöltőim közel 41%-a tartja úgy, hogy Nógrád vármegye gazdasági felemelkedése valószínűleg nem fog bekövetkezni, a közeljövőben. Ellenben, a

kitöltőim kicsit több, mint 27%-a stagnálásra számít, Nógrád vármegye gazdasági helyzetével kapcsolatosan. Ugyanakkor, mindezeket látva, reménykedésre adhat okot, hogy a kérdésre, kitöltőim 20,08%-a „valószínűleg”, 7,09%-a pedig „feltétlenül” választ adott, mellyel azt sugallják, hogy ők azért látnak esélyt a javulásra, Nógrád vármegye tekintetében.

3.2.3. Nógrád vármegye munkaerőpiacának elemzése

Áttérve, a munkaerőpiaci elemzésre, először is, nézzük meg hogy a Nógrád vármegyében és a más vármegyékben élő kitöltőim, mely gazdasági ágazatokban dolgoznak.

27. ábra: A Nógrád vármegyében, illetve a más vármegyékben élő kitöltőim megoszlása (%), az alapján, hogy melyik gazdasági ágazatban dolgoznak, n=254

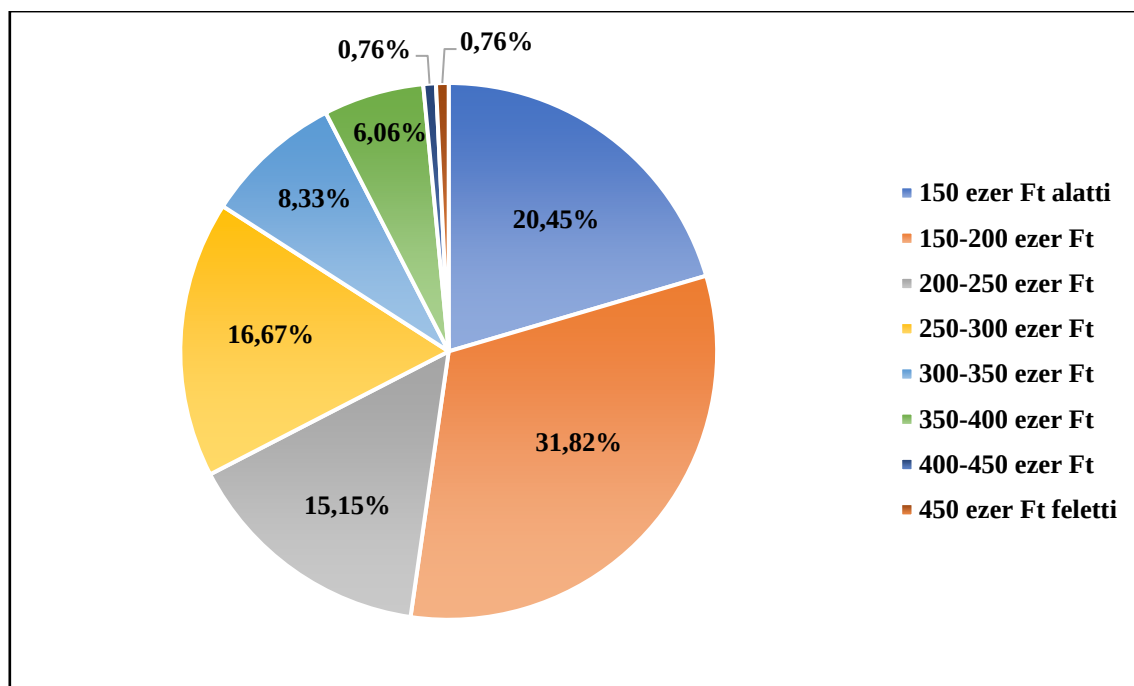
Forrás: Kérdőív alapján, saját szerkesztés

A 27.ábra alapján, azonosítható, hogy a Nógrád vármegyei kitöltőim, legnagyobb arányban az oktatási szférában dolgoznak. Ez az eredmény azt is tükrözheti, hogy az oktatási intézmények száma valószínűleg megfelelő arányt képvisel, Nógrád vármegye területén, viszonyítva a lakónépesség számához. Az oktatás mellett, jelentős gazdasági ágazat volt még, a közigazgatás és az egyéb gazdasági ágazatok, amelyek között szerepelt például a fémipar, az autóipar és a szociális szféra. A más vármegyékben élők, legnagyobb arányban az „egyéb” kategóriát jelölték meg. Az egyéb kategórián belül, voltak olyanok, akik kutatás-fejlesztéssel

foglalkoznak, voltak, akik IT területen dolgoznak, emellett megjelent a marketing terület, illetve a pénzügyi és biztosítási szektor is. Mindezek mellett, 10% fölötti részesedéssel rendelkezett még, a kereskedelem, az oktatás, illetve a szálláshely-szolgáltatás és a vendéglátás is.

Ezt követően, nézzük meg, hogy milyen magas a Nógrád vármegyei háztartásokban azonosítható, egy főre jutó nettó átlagjövedelem.

28. ábra: A Nógrád vármegyében dolgozók, 1 főre jutó havi átlag nettó jövedelme, n=203

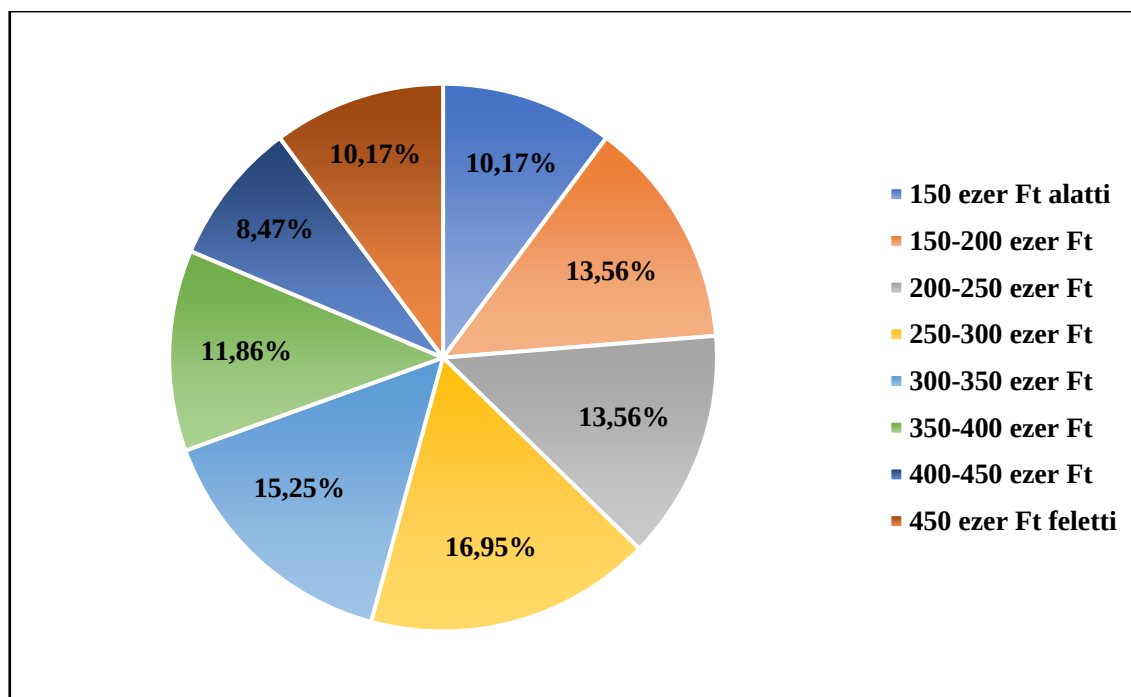
Forrás: Kérdőív alapján, saját szerkesztés

A 28.ábra adatai alapján, egyértelműen látható, hogy a Nógrád vármegyében dolgozó kitöltőim háztartásában, legnagyobb arányban (52,27%), az egy főre jutó nettó havi átlagjövedelem 200 ezer Ft alatti. Az imént kapott eredmény jól tükrözi, az előzőekben már kifejtett elmaradottságot a munkalehetőségek minőségében, hiszen a 28.ábra alapján, egyértelműen kijelenthető, hogy a Nógrád vármegyei fizetési kondíciók egyáltalán nem mondhatóak kielégítőnek. Továbbá, az ábrán látható az is, hogy 200-300 ezer Ft közötti egy főre jutó havi átlagos nettó jövedelem, kitöltőim háztartásának 31,82%-ban azonosítható. Ellenben, az ábrán megfigyelhető, hogy 300 ezer Ft feletti egy főre jutó havi nettó átlagjövedelem, csupán a nógrádi háztartások 15,91 százalékában volt azonosítható. Ezt követően, megkérdeztem a Nógrád vármegyében dolgozó kitöltőimet, hogy mennyire elégedettek jelenlegi fizetésükkel. A kérdőív alapján kiderült, hogy

a Nógrád vármegyében dolgozók 75,76%-a nem elégedett jelenlegi fizetésével. Mindezek által, nem véletlen, hogy a Nógrád vármegyei fiatal korosztályban sokan vannak olyanok, akik a végzettség megszerzése után, inkább más vármegyékben próbálnak szerencsét, ahol akár kedvezőbb fizetési feltételeket is képesek lehetnek elérni.

A Nógrád vármegyei adatok megismerése után, kíváncsi voltam arra, hogy hogyan néz ki az egy főre jutó havi nettó átlagos jövedelem, a nem Nógrád vármegyében dolgozó kitöltőim tekintetében.

29. ábra: Más vármegyékben dolgozók, 1 főre jutó havi átlag nettó jövedelme, n=51

Forrás: Kérdőív adatbázisa alapján, saját szerkesztés

A 29.ábrán látható, hogy a más vármegyékben dolgozók háztartásában, az egy főre jutó nettó átlagos jövedelem jóval magasabb, mint a Nógrád vármegyében dolgozók háztartásában. Az ábra alapján elmondható, hogy a más vármegyékben élők, háztartásában a legnagyobb arányban, közel 17%-kal, 250 és 300 ezer Ft közé tehető az egy főre jutó nettó átlagos jövedelem. Ellenben, az is azonosítható az ábra alapján, hogy a más vármegyében dolgozók háztartásának 45,75 százalékában 300 ezer Ft feletti, az egy főre jutó nettó átlagos jövedelem. Mindezek után, a más vármegyékben dolgozók tekintetében is, feltettem azt a kérdést, hogy mennyire elégedettek jelenlegi fizetésükkel. Az eredményeket látva, nem született meglepetés, hiszen a nem Nógrád vármegyében dolgozók 54,64%-a jelölte azt, a választ, hogy elégedett jelenlegi fizetésével.

Az eredményeket összegezve, kérdőívem alapján kiszámoltam osztályközös gyakorisággal, hogy egy átlagos Nógrád vármegyében dolgozó háztartásában, illetve egy más vármegyében dolgozó háztartásában, mennyi az egy főre jutó nettó átlagos havi jövedelem. Az eredményekből kiderült, hogy átlagosan egy Nógrád vármegyében dolgozó háztartásában, az egy főre jutó havi nettó átlagos jövedelem 207 576 forint. Ellenben, azok a kitöltőim háztartásában, akik nem Nógrád vármegyében dolgoznak, az egy főre jutó havi nettó átlagjövedelem, 286 864 forint. Ezen tényeket összegezve, kérdőívem alapján megállapítható, hogy a más vármegyékben dolgozó kitöltőim, egy főre jutó havi nettó átlagjövedelme, átlagosan 38,20%-kal magasabb, mint a Nógrád vármegyében dolgozó kitöltőim háztartásában. Ez a magas fölény, valószínűleg azért születhetett meg, mivel a nem Nógrád vármegyében dolgozó kitöltőim 70,96%-a Közép-Magyarországon vagy a fejlettebb Dunántúli vármegyékben (Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Veszprém, Vas és Fejér) dolgozik. Az imént felsorolt vármegyékben, mint kiderült a szekunder adatelemzésem során (16.ábra) több, mint 10%-kal magasabb a nettó havi átlagkereset, Nógrád vármegyéhez viszonyítva. Mindezeket látva, nem lehet véletlen ez a nagyarányú eltérés, a Nógrád vármegyében dolgozó és a más vármegyékben dolgozó kitöltőim, egy főre jutó nettó átlagos jövedelme között.

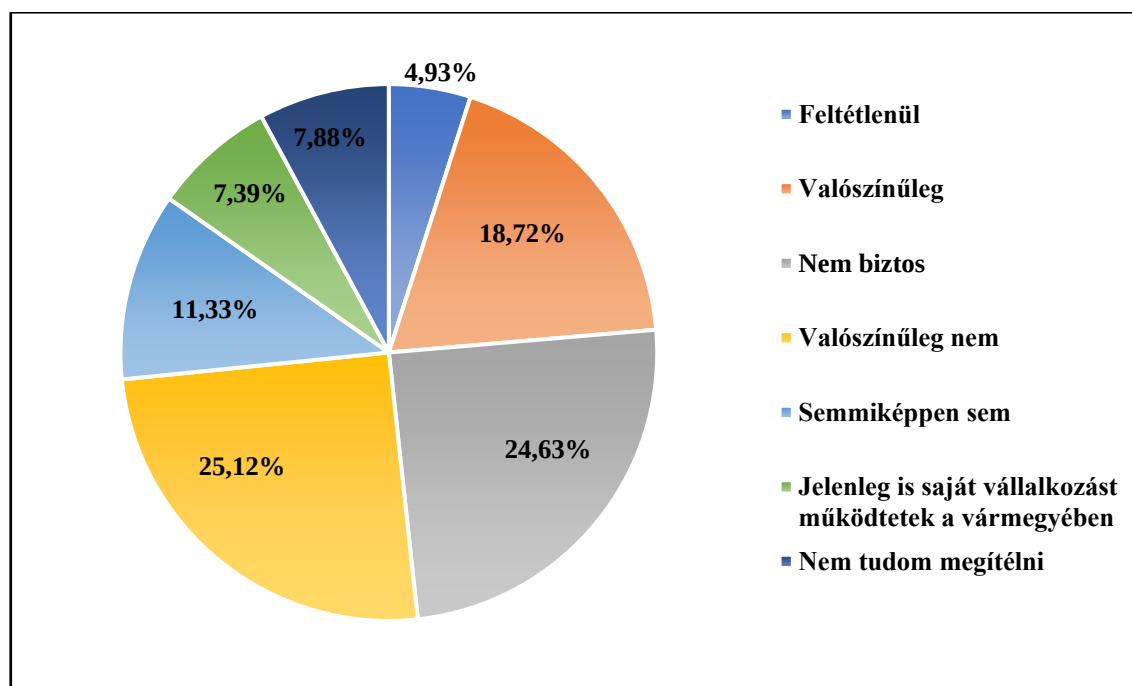
3.2.4. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata, Nógrád vármegyében

Mindenekelőtt, ezen fejezetben tisztázzuk, hogy ki is a vállalkozó. Szakértők szerint, elmondható, hogy *„a vállalkozó egyénben (és csapatában vagy kiterjesztve szervezetében) explicit megvan a képesség és az akarat, hogy új gazdasági lehetőségeket észleljen, hozzon létre (új termék, termelőfolyamat, szervezeti felépítés/séma és új termék-piac kombinációt), és új ötleteit döntéseivel, erőforrások és eszközök allokálásával képes a piacra bevezetni annak bizonytalanságai mellett is.”* (Németh, 2022, 71.o.) Mindezeket tisztázva, kutatásom ezen részében, arra kerestem a választ, hogy Nógrád vármegye társadalmában milyen a vállalkozói kedv, illetve kitöltőim szerint, mik lehetnek azok a tényezők, illetve ágazatok, amelyekre leginkább lehetne építeni egy vállalkozás indítása során, a térségben.

Ezen fejezetem első részében, azt kérdeztem a Nógrád vármegyei kitöltőimtől, hogy ha minden lehetőségük adott lenne hozzá, mennyire szívesen indítanának saját vállalkozást a vármegyében. A kérdésre kapott eredmények tükrében kiderülhet, hogy Nógrád vármegye társadalma, mennyire nyitott egy új vállalkozás indítására, ezenkívül megtudhatjuk azt is, hogy milyen vállalkozói hajlandóság azonosítható, a vármegyében.

Az említett kérdésre kapott válaszok megoszlását, a következő diagram segítségével szeretném szemléltetni.

30. ábra: A Nógrád vármegyei kitöltőim mennyire vállalkoznának szívesen, saját vármegyéjükben, n=203

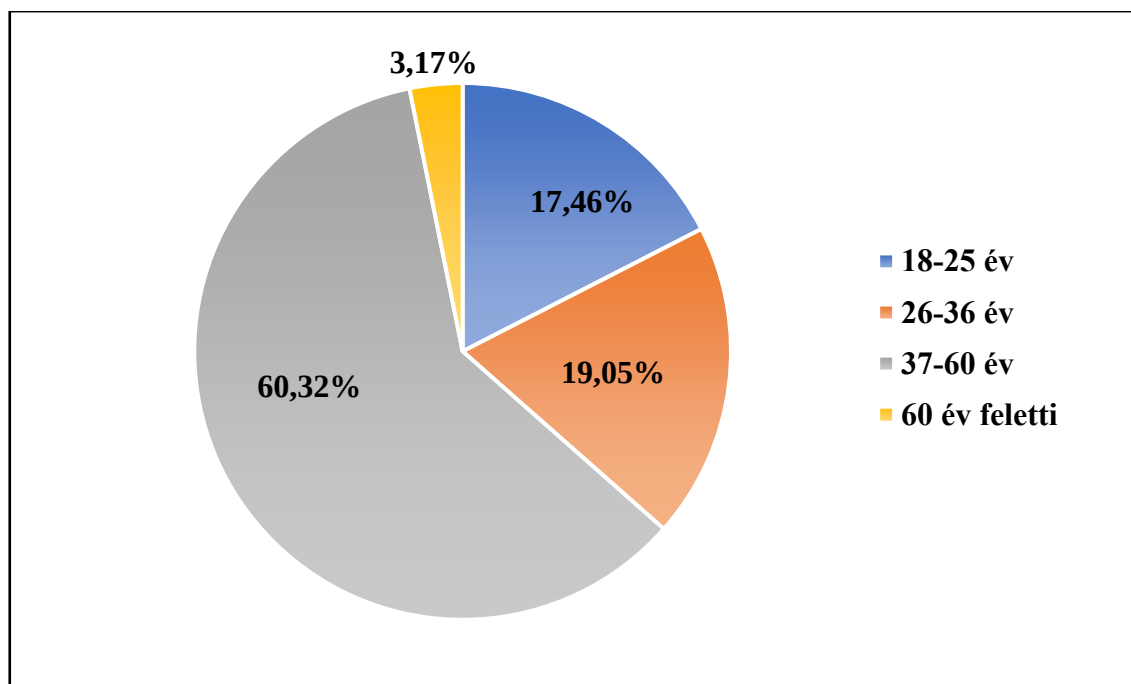
Forrás: Kérdőív adatbázisa alapján, saját szerkesztés

A 30.ábra alapján kiderült, hogy válaszadóim 61,08%-a inkább afelé hajlik, hogy nem vállalkozna Nógrád vármegye területén. Az eredmény egyrésztől fakadhat abból, hogy egy vállalkozás indításának azért elég nagy anyagi vonzata is lehet, ami nem feltétlen fér bele minden átlagos ember anyagi helyzetébe. Továbbá, egy vállalkozás indítása elég nagy kockázatot és stresszt is jelenthet a vállalkozó személyre nézve, ezáltal kétségtelenül fontos, hogy ha valaki vállalkozni szeretne, rendelkezzen megfelelő motivációval, energiával, és magabiztossággal, amely által biztosított lehet a megfelelő személyes háttér, a vállalkozás indításához. Mindezekből adódóan, azok, akik azt jelölték, hogy nem vállalkoznának szívesen Nógrád vármegyében, valószínűleg nem tartják magukat vállalkozói beállítottságúnak és nem állnak készen egy vállalkozás indítására. Az ellentétes oldalról nézve, a nagyarányú nem jellegű válaszok oka lehet az is, hogy kitöltőim lehet szívesen vállalkoznának, csak nem pont Nógrád vármegyében, hanem inkább olyan térségekben, ahol jobbnak találják a gazdasági és társadalmi feltételeket, a vállalkozás indításához. Ellenben, vizsgálati kérdésemből az is kiderült, hogy vannak olyanok is, akik szívesen vállalkoznának Nógrád vármegye területén. Ezt igazolja,

hogy nógrádi kitöltőim 23,65%-a azt jelölte, hogy szívesen vállalkozna, 7,39%-a pedig azt, hogy már jelenleg is működtet vállalkozást, Nógrád vármegye területén, amely bizakodásra is adhat okot a vármegyét illetően.

Mindezek után, kíváncsi voltam arra, hogy Nógrád vármegye társadalmában, melyik korosztálynak a legnagyobb a vállalkozói kedve. Az eredményeket szemléltetve, nézzük meg a következő ábrát.

31. ábra: Nógrád vármegyei kitöltőim (fő) vállalkozói hajlama, korosztályokra bontva, n=63

Forrás: Kérdőív alapján, saját szerkesztés

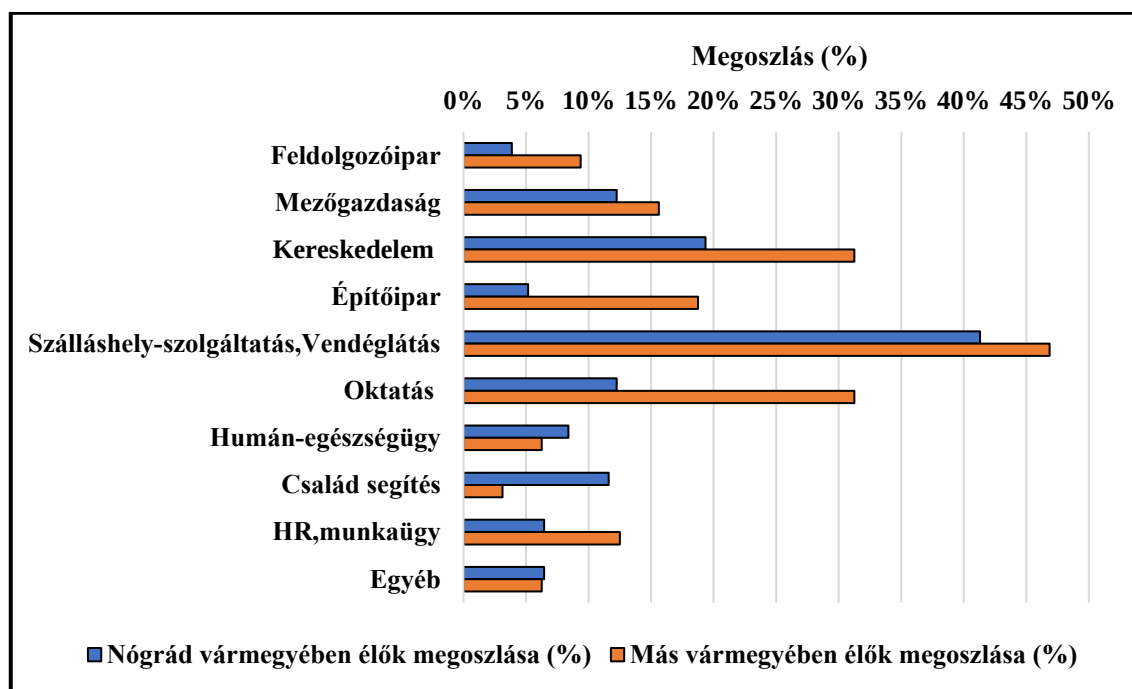
A 31.diagram jól szemlélteti, hogy azok között, akik szívesen vállalkoznának, illetve jelenleg is vállalkoznak Nógrád vármegyében, legnagyobb arányban (60,32%) 37 és 60 év közöttiek találhatók. Az eredményhez egyrészt hozzájárulhatott az is, hogy kitöltőim között is, ez a korosztály a legdominánsabb, illetve valószínűleg ez a korosztály már nagyobb tapasztalattal rendelkezhet, egy új vállalkozás indításához. Ugyanakkor, a megszületett eredményeket indokolhatja, hogy ezen korosztály (37-60 év) tekintetében elmondható, hogy a fiatalabb korosztályhoz képest, kevésbé rugalmasan váltanak lakóhelyet, munkahelyet, ezáltal nem csoda, hogy a személyes tényezőkre hivatkozva a jövőjüket is inkább Nógrád vármegyében képzelik el. Továbbá, mindezekhez kapcsolódóan, arra is kerestem a választ, hogy mik lehetnek azok a Nógrád vármegyei tényezők, amik leginkább motiválhatják, a Nógrád vármegyében való

vállalkozás indítási hajlamot. A kérdőívem alapján, elmondható, hogy a Nógrád vármegyében való vállalkozás indítási hajlamot, legnagyobb mértékben a személyes tényező, mint család közelsége motiválhatja. Ellenben, jelentős befolyásoló hatása van annak is, hogy a kitöltőim a vármegyében képzelik el a jövőjüket.

Ugyanakkor, mindezen eredményeket látva, kíváncsi voltam arra is, hogy azok a kitöltőim, akik szívesen vállalkoznának a vármegyében, melyik gazdasági ágazatot preferálnak a leginkább, az új vállalkozásuk szempontjából.

A kérdéskörben kapott eredményeket, a következő oszlopdiagram segítségével szeretném szemléltetni.

32. ábra: Vállalkozás indítási hajlandóság megoszlása (%) Nógrád vármegyében, gazdasági ágazatokra bontva, n=57

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív adatbázisa alapján

A 32. ábrán azonosítható, hogy Nógrád vármegye területén, mind a nógrádi kitöltők, mind pedig a más vármegyében élő kitöltők, legnagyobb arányban, 40% fölötti értékekkel, a szálláshely-szolgáltatáshoz, illetve vendéglátáshoz kötődő vállalkozást indítanának. Ezáltal, okkal mondható, hogy Nógrád vármegye turisztikai szuprastruktúrája még sok lehetőséget rejt magában, hiszen a kitöltőim is nagy fantáziát látnak a turisztikai célú vállalkozások indításában, a térségben. Az imént kapott eredményeket indokolhatják, a térségben található, folyamatosan növekedő turista számokat elérő attrakciók. Megemlítenéd még, a turisztikai ágazaton kívül, a

kereskedelem, hiszen kitöltőim szívesen vállalkoznának ebben a gazdasági ágazatban is, Nógrád vármegye területén. Adott kontextusban, azt mondhatjuk, hogy egy kereskedelmi típusú vállalkozás, akár mindenhol megállhatja a helyét, hiszen az emberek mindig igyekeznek az újdonságokat felfedezni, kipróbálni, ami által, hamar kiépíthetővé válhat, ezen ágazatban is a megfelelő vásárlókör. Továbbá, kitöltőim tekintetében azonosítható, hogy az oktatási területen is szívesen vállalkoznának. Ezen eredményhez nagymértékben hozzájárulhatott, hogy kitöltőim legnagyobb aránya az oktatási ágazatban dolgozik, ezáltal nem véletlen, ez a terület népszerűsége, az adott kérdéskörben.

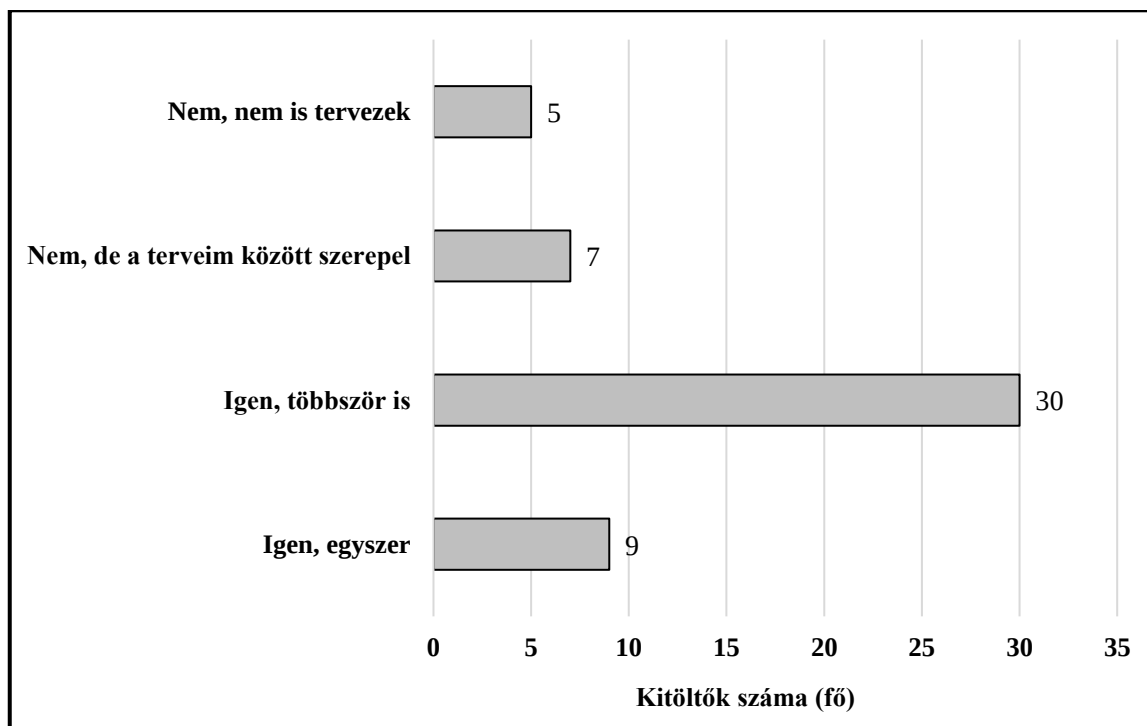
Mindezeket összegezve, kiderült, hogy a vállalkozói hajlam nem a legfényesebb Nógrád vármegye területén. Ellenben, kérdőívem ezen fejezete, rávilágított arra is, hogy mik lehetnek azok a területek, amikre a leginkább lehetne építeni a vállalkozások fejlesztése során, illetve mely korosztályok lehetnek a legaktívabbak, a vállalkozás indítás témájában, a térségben. Továbbá, összességében, az eredmények alapján, elmondható, hogy egy vállalkozás indításának lehetőségét, számos tényező befolyásolhatja. A legnagyobb ilyen befolyással, azonban az adott térség gazdasági-társadalmi környezete bír, amely hatással lehet a vállalkozások működésére és mozgásterére is. Ugyanakkor, mindezek mellett, nem elhanyagolhatóak, a személyes tényezők sem, a vállalkozás indítás szemszögéből, melyek mind-mind befolyásolják a vállalkozások sikerességét. (Kopcsay, 2016)

3.2.5. Nógrád vármegye turisztikai helyzetének elemzése

Magyarország turisztikai kínálatát tekintve, elmondható, hogy jelentős differenciálódáson ment keresztül az elmúlt években, amely jól tükrözi a térségek közötti regionális különbségeket is. (Gyurkó-Bujdosó, 2019; Aubert et al., 2010) Ugyanakkor, ha Nógrád vármegye turisztikai kínálatát tekintjük, azt mondhatjuk, hogy célterületemre a leginkább jellemző turizmus fajta, a falusi turizmus, melynek alapvető esszenciáját a gazdálkodó életforma adja. A falusi turizmus menedzsmentje számára alapvetően két lehetőség kínálkozik a térségben, mégpedig egyrészt a hagyományos értékek megőrzése és a vidék esszenciájának interpretálása a fogyasztók felé, másrészt pedig a „zöldturizmus típusú” desztinációk példáját követve, a természeti értékek előtérbe helyezése. (Michalkó et al., 2017; Jászberényi, 2020) Mindezeket képviselve, Nógrád vármegye apró falvain lévő, változatlan formában megőrzött hagyományos népviselet, építészeti stílusok, illetve hagyományos nógrádi ételek, számos falusi turizmust kedvelő, turistát vonzhatnak a vármegyébe. Ellenben, a falusi turizmus mellett, nem elhanyagolható a természeti turizmus sem a térségben, hiszen a Cserhát, a Börzsöny, illetve a Mátra egyedülálló

kiránduló lehetőséget nyújt, a hegyvidéki területek kedvelőinek. Mindezek után, megemlítendő még, Nógrád vármegye kulturális turizmusa is, hiszen számos kulturális, történelmi örökség, műemlékegyüttes és múzeum kínál szebbnél szebb látnivalót, a térségbe érkező turistáknak. Ugyanakkor, kiemelendő még, a horgászturizmus is, hiszen Nógrád vármegye folyói, illetve bányatói lehetővé teszik a felejthetetlen kikapcsolódást, a horgászat szerelmeseinek is. Mindezek mellett, a már korábbiakban is említett, vidéki fesztiválturizmus felé hajló kezdeményezések is sok turistát vonzhatnak a térségbe. Ezek a fesztiválok, a helyi kultúra és történelem bemutatása, gazdagítása, valamint a helyiek számára biztosított kikapcsolódási lehetőségek által, segítik elő a turizmus fejlődését. (Boros, 2023; Jászberényi et al., 2017) A nógrádi térségben, vidéki fesztiválként lehet említeni, például, a Hollókői Húsvéti Fesztivált, a Bánki-tó Fesztivált, illetve a Szécsényi Robinson Szigetek Fesztivált, de ide sorolhatóak még a különféle kisebb gasztronómiai fesztiválok is, mint a Kazári Laskafesztivál, vagy a Balassagyarmati Sörfesztivál is. Mindezeket felsorolva, azonosítható, hogy Nógrád vármegye elég színes turisztikai kínálattal rendelkezik, de vajon, hogyan látja ezt, a vármegye társadalma, illetve a más vármegyékből érkező turisták. A kérdéskört vizsgálva, kérdőívem turisztikai fejezetének első részében, arra voltam kíváncsi, hogy a nem Nógrád vármegyében élők, jártak-e már turisztikai célzattal a vármegyében.

33. ábra: A más térségekben élők, jártak-e már turisztikai célzattal a célterületen, n=51

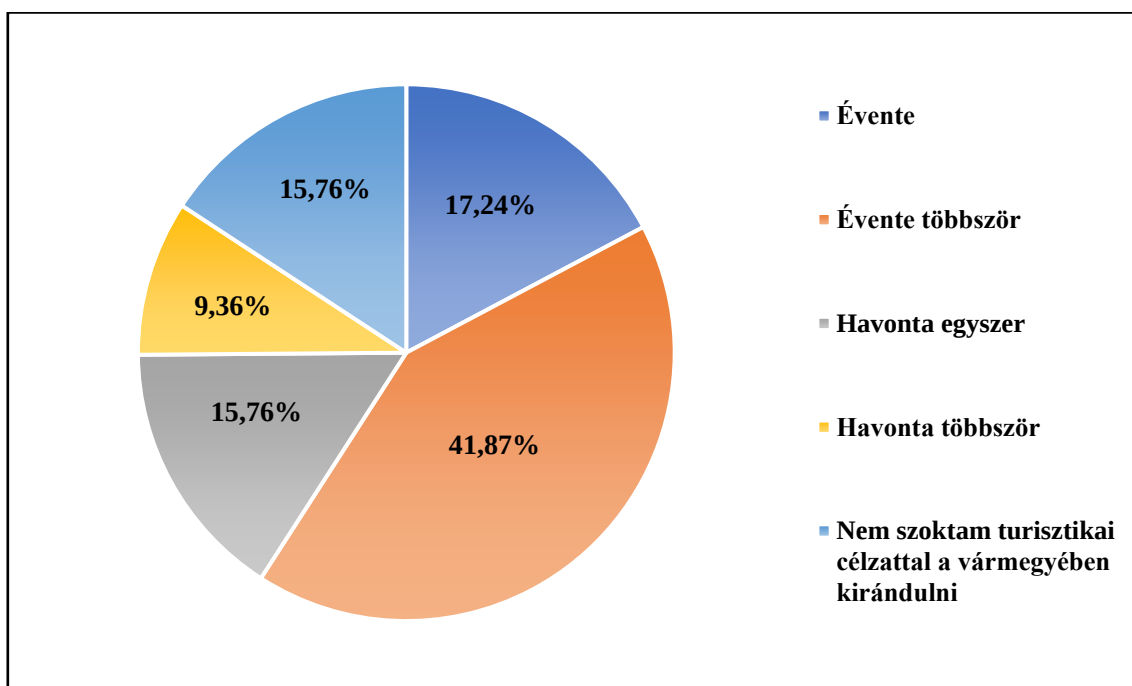

Forrás: Saját szerkesztés, a kérdőív alapján

Az 33. ábra alapján látható, hogy a más vármegyében élő kitöltőim, közel 60%-a már többször is járt turisztikai célzattal, Nógrád vármegye területén. Ezen eredmény alapján, kognitív téren, azt mondhatjuk, hogy a vármegye kínál olyan turisztikai desztinációkat és attrakciókat is, melyek akár országos vonzáskörrel is bírhatnak. Ilyen országos vonzáskörrel bírhat, például Hollókő települése, amely az UNESCO világörökségi listáján is szerepel. Hollókő települése, talán annak is köszönheti világörökségi rangját, hogy változatlan formában megőrizte, a régmúlt építészeti stílusait, illetve a településen lévő lakosság a mai napig tartja, a hagyományos népviseleti, gasztronómiai és ünnepi hagyományokat. (Hollókő Weboldala, 2023)

Összefüggésben az előző ábrával, kérdőíves felmérésben, a Nógrád vármegyei kitöltőimet is megkérdeztem arról, hogy ők milyen gyakorisággal kirándulnak, turisztikai célzattal, a célterületen.

34. ábra: A Nógrád vármegyei kitöltőim megoszlása (%), az alapján, hogy milyen gyakorisággal kirándulnak, turisztikai célzattal, célterületemen, n=203

Forrás: Kérdőív alapján, saját szerkesztés

A 34. ábra alapján látható, hogy nógrádi kitöltőim legnagyobb aránya (41,87%) évente többször is felkerekedik, Nógrád vármegye rejtett turisztikai attrakcióinak felkutatása érdekében. Továbbá, azonosítható az ábrán, hogy a nógrádi kitöltőim 17,24%-a csupán évente egyszer keresi fel, a Nógrádi turisztikai desztinációkat. Ellenben, elkeserítő lehet, hogy kitöltőim kicsit

több, mint 15 %-a egyáltalán nem szokott turisztikai célzattal, a vármegyében kirándulni. Ennek a ténynek az oka az lehet egyrészt, hogy a Nógrád vármegyei lakosság nincs teljesen tisztában a vármegyéjük által nyújtott, színes és gazdag turisztikai kínálattal. Másrészt, azonban, ezen elkeserítő eredménynek lehet az is az oka, hogy a célterületemen élők unalmasnak találják a vármegye területén realizálható turisztikai kínálatot, ami által, inkább más vármegyékben lévő desztinációkat keresnek fel, turisztikai célzattal.

Az imént említett témánál maradva, a továbbiakban nézzük meg, hogy mik is lehetnek, a legnépszerűbb, illetve a leglátogatottabb turisztikai attrakciók, Nógrád vármegyében, amelyek jelentős turistát vonzhatnak a területre, mind Nógrád vármegyéből, mind pedig a többi vármegyéből. Az előbb kifejtett kérdésre válaszolva, tekintsük meg a következő táblázatot, amely a Nógrád vármegyei, illetve a más vármegyéből származó kitöltőim tekintetében is szemlélteti a legnépszerűbb turisztikai attrakciókat.

11. táblázat: A leglátogatottabb turisztikai attrakciók, Nógrád vármegyében

Nógrád vármegyében élők, szerinti rangsor	Nógrádi kitöltőim, hány százaléka járt már, a különböző attrakciónál?	Más vármegyékben élők, szerinti rangsor	Külsős kitöltőim, hány százaléka járt már, a különböző attrakciónál?
Hollókői Ófalu	95,54%	Hollókői Ófalu	80,43%
Hollókői Vár	93,56%	Hollókői Vár	80,43%
Ipolytarnóci Ősmaradványok	86,14%	Salgó Vára	34,78%
Szécsényi Forgách Kastély	86,14%	Ipolytarnóci Ősmaradványok	32,61%
Szécsényi Robinson Szigetek	85,64%	Nógrádi Vár	30,43%
Bánki-tó	74,26%	Bánki-tó	30,43%
Szentkúti-remetebarlang	69,31%	Somoskő Vára	30,43%
Somoskő Vára	66,83%	Szentkúti- remetebarlang	23,91%
Salgó Vára	64,36%	Szécsényi Forgách Kastély	23,91%
Palóc Grand Canyon	52,48%	Kéz-kilátó	19,57%

Forrás: Kérdőív alapján, saját szerkesztés

A 11.táblázat adatai szépen szemléltetik, a már a szekunder adatbázisok alapján is, megállapított Hollókői főként, mint turisztikai desztináció. A szekunder adatbázis vizsgálat

során, láthattuk, hogy a nógrádi kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák jelentős része is, Hollókő településén volt azonosítható, a 2021-es évben. Ellenben, kitöltőim tekintetében is, a Hollókői Ófalu és Vár a leglátogatottabb turisztikai attrakció, Nógrád vármegye területén. Mind a nógrádiak, mind pedig a más vármegyében élő kitöltőim tekintetében, elmondható, hogy előkelő helyen végzett még az attrakciók között, az Ipolytarnóc településén található, őslénytani lelőhely, amely egyedülálló élményt nyújthat a történelem kedvelőinek. Ugyanakkor, szintén népszerű desztináció lehet, Szécsény városa is, a kulturális turizmusáról híres Forgách Kastélyával, illetve az aktív és horgászturizmusáról ismert, Robinson Szigetekkel. A más vármegyékben élők alapján, elmondható, hogy zömében a várak funkcionálnak a leglátogatottabb turisztikai attrakcióként a vármegyében, ideértve, a Hollókői, a Salgó, a Nógrádi, illetve a Somoskői várat. Mind a két rangsort tekintve, megemlítendő, hogy a Rétsági járásban található, Bánki-tó végzett a 6. helyen. A Bánki-tó népszerűségét, legfőképpen a fesztiválturizmusának köszönheti, hiszen minden nyáron jelentős magyar előadókkal és programokkal várja a fesztiválturizmus kedvelőit. Megemlítendő még, mindkét sorrendben a Szentkúti-remetebarang, amely attrakció, egyedülálló szentélyként, vallási turizmusáról híres, Nógrád vármegye területén. Továbbá, elmondható a nógrádiak tekintetében, hogy a látogatottsági sorrendben 10. helyen a Szécsényi járásban található, Palóc Grand Canyon végzett, amely a természeti turizmus kedvelőinek nyújthat kiemelkedő élményt. A más vármegyéből, származó kitöltőim szerint, pedig a 10. helyet a Szécsényi és Pásztói járás határában, található, 2019-ben átadott, Kéz-kilátó birtokolja, amely elbűvölő és egyedülálló látványt nyújthat, a turisták számára.

Mindezek után, végezetül, arra voltam kíváncsi, hogy a Nógrád vármegyében élők, illetve a más vármegyékben élők, hogyan minősítenék a vármegye turisztikai kínálatát. Mind a nógrádiak, mind pedig a külsős kitöltők tekintetében kiderült, hogy 5-ös skálán a legtöbben jóra értékelték, Nógrád vármegye turisztikai kínálatát. Emellett, a kérdőívem alapján elmondható, hogy mindkét kategóriában, inkább a „megfelelő” és „gyenge” értékelés dominál, szemben a „nagyon jó” és „kiváló” minősítéssel. Mindezek által, okkal mondható, hogy a nógrádiak, illetve a más vármegyékben élők véleménye közel azonos, Nógrád vármegye turisztikai helyzetét illetően.

Összeségében, ha Nógrád vármegye turisztikai helyzetét vizsgáljuk, érdekes lehet megnézni, hogy az Alan Godsava szakértő, szerint kidolgozott 4A, mennyire valósul meg Nógrád vármegye területén. A Godsava által felépített, 4A minden turisztikai terméknek a négy lényegi összetevőjét foglalja magába, amelyek a következők: Attraction (vonzerő), Acces (megközelítés), Accomodation (elszállásolás), és Attitude (hozzaállás). (Michalkó, 2016) A

vonzerő tekintetében, elmondható, hogy leginkább a helyi és országos vonzerő érvényesülhet a nógrádi attrakciók tekintetében, ellenben Hollókő esetében, mint világörökségi helyszín, akár nemzetközi, globális vonzerőről is beszélhetünk. (Sziva, 2010) Mindezek által, azt mondhatjuk, hogy Nógrád vármegyének bőven van még hová fejlődnie, hiszen vannak a vármegyének jelentős turisztikai attrakciói, azonban ezek promócióját a jövőben a digitalizáció lehetőségeinek kihasználásával javítani kellene. (Csugány-Tánczos, 2019) Továbbá, a vonzerő fejlesztésének tekintetében, jó megoldás lehet egy „turisztikai csapda” kiépítése is, amely új kiegészítő létesítmények segítségével, illetve a kreativitás növelésével, lehetővé teszi, hogy a turisták egy adott desztináción több időt töltsenek el. (Priatmoko et al., 2021) Ugyanakkor, ha a megközelítést nézzük, azt mondhatjuk, hogy jó helyzetben van Nógrád vármegye, hiszen a főváros tekintetében elég jól, gyorsan megközelíthető vármegyének tekinthető. Ellenben, az elszállásolás, illetve a turisztikai szuprastruktúra tekintetében, saját meglátásom szerint, fontos lenne a kapacitások növelése és az erőforrások hatékonyabb kihasználása, a vármegyében. (Péter, 2010) A legutolsó szempont tekintetében pedig, mint a hozzáállás, véleményem szerint, jól teljesít Nógrád vármegye, hiszen általánosságban elmondható, hogy a nógrádi lakosság, tárt karokkal, illetve kedvesen fogadja a térségbe érkező „felelősségteljes utazókat”. Az imént említett turistatípus, nyitott a kultúrák és hagyományok felé, valamint tiszteli a kulturális sokszínűséget, a hagyományokat, az emberi jogokat, a természetet és a helyi törvényeket is. (Csorba, 2019)

Mindezek összegezve, habár Nógrád vármegye turizmusa, az adatok alapján javuló tendenciát mutat, azért látható, hogy van még hová fejlődnie, hogy még vonzóbb és népszerűbb térség lehessen, a turisták számára.

4. Összegzés

Saját kutatásom célja az volt, hogy megvizsgáljam Nógrád vármegye elmaradottságának lehetséges okait. Ezen belül pedig, arra is kerestem a választ, hogy ez a fajta elmaradottság, milyen hatással lehet a vármegye gazdasági és társadalmi helyzetére. Mindezen célok keretein belül, kérdőíves felmérés segítségével elemeztem, hogy a társadalom, mely területeken és miben érzékeli a leginkább a vármegye erősségeit és gyengeségeit. Továbbá, ezzel összefüggésben, egy saját magam által összeállított, gazdasági és társadalmi mutatókból álló, versenyképességi módszertan alapján is, felmértem a vármegye jelenlegi versenyképességi helyzetét, az országos adatokhoz való viszonyítással.

A szakdolgozatom átfogó céljainak tükrében, nézzük meg, hogy vizsgálataim alapján, kutatási hipotéziseim elfogadhatóak-e, avagy elvetésre szorulnak.

H1: *Nógrád vármegye lakosságában a 18 és 25 év közötti korosztály, a munkalehetőségek minőségében érzékeli a legnagyobb elmaradottságot a vármegyét tekintve, az országos átlaghoz képest.*

Az első hipotézisemet **teljes mértékben elfogadom**, hiszen 3.2.2. fejezet 23. ábrája alapján, látható, hogy a közvetett lakóhely fejlettség szerinti értékelése során, a 18 és 25 év közötti korosztály egyértelműen a munkalehetőségek minőségében érzékeli a legnagyobb elmaradottságot, a vármegyét tekintve. Ezen korosztály, 1-től 4-ig terjedő skálán, 1,72-re értékelte a munkalehetőségek minőséget, ahol 1 a nagyon elmaradott, 4 pedig a nagyon fejlett kategóriát, jelentette. Ezt követően, a 3.2.2. fejezet 24. ábrája alapján, az is kiderült, hogy ez a korosztály él a legkevésbé szívesen Nógrád vármegyében, ami talán a munkalehetőségek minőségi állapotának is köszönhető, mint például a kedvezőtlen munkaerőpiaci és fizetési feltételeknek.

H2: *2018 és 2022 között, Nógrád vármegye területén negatív irányú eltérés figyelhető meg az országos átlaghoz képest, az idegenforgalmi mutatókban.*

(Idegenforgalmi mutatók alatt, a vendégek, illetve a vendégéjszakák számát értem, a kereskedelmi szálláshelyeken) Ehhez valószínűleg nagymértékben hozzájárulhattak, a covid világjárvány következtében bevezetett, jogi szankciók is.

A második hipotézisemet **elfogadom**, a 3.1.5 fejezet, 5. táblázata alapján. A táblázat adatai alapján látható, hogy 2017-ről 2018-ra Nógrád vármegyében jóval nagyobb növekedés volt

azonosítható, a vendégek és a vendégejszakák számában, mint az országos átlagban. Ellenben, az ezt követő években, egészen 2022-ig, Nógrád vármegye jelentősen rosszabbul teljesített, ezen két mutató tekintetében, mint az országos átlagos adatok. Mindezek által, kijelenthető, hogy a 2018-as és a 2022-es év között az idegenforgalmi mutatókban negatív irányú eltérés figyelhető meg Nógrád vármegyében, az országos átlaghoz képest, hiszen a változás tekintetében, egyedül 2018-ban sikerült a vármegyének jobb értékeket elérni, mint az országos átlag.

H3: *Nógrád vármegye a társadalmi-gazdasági mutatókban elért, versenyképességi rangsorban, az utolsó helyen szerepel, az összes vármegye közül.*

Saját kutatásom alapján, harmadik hipotézisemet **teljes valószínűséggel elfogadom**. Ezen hipotézisem valódiságát igazolja, a 3.1.6.fejezet, amely egy általam felépített 9 tagú mutatószámrendszer alapján vizsgálta, a magyarországi vármegyék versenyképességi helyzetét. A fejezet 20.ábrája alapján, azonosítható, hogy Nógrád vármegye 0,29-es mutatóval, az utolsó helyen végzett a versenyképességi rangsorban, holtversenyben Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyével. A mutató alapján elmondható, hogy ezen három vármegye jóval elmarad a fejlettebb Közép-Magyarországi és Dunántúli vármegyék versenyképességi értékeitől. Mindent összevetve, azonban, ez az eredmény várható volt, hiszen a szakdolgozatomban használt valamennyi gazdasági és társadalmi mutatóban, Nógrád vármegye alul maradt, a többi vármegyével szemben.

H4: *A vállalkozói hajlam, Nógrád vármegyében a középkorú (37-60 évesek) korosztályban a legkiemelkedőbb.*

A negyedik hipotézisem, primer kutatásom 3.2.4. fejezetének 31.ábrája alapján, **teljes mértékben elfogadható**. Az említett ábrán látható, hogy nógrádi kitöltőim közül, azok, akik szívesen vállalkoznának, avagy már jelenleg is vállalkoznak a vármegyében, legnagyobb arányban, 60,32%-kal a 37 és 60 év közötti korosztályba tartoznak. Ezen eredmény által, okkal mondható, hogy Nógrád vármegyében a legnagyobb vállalkozói hajlandóság, a középkorú (37-60 éves) korosztályban azonosítható.

H5: *A gazdaságilag jelentősebb Nógrád vármegyei cégek, nagyobb arányban támaszkodnak idegen tőkére, mint saját tőkére.*

Az ötödik hipotézis **elfogadhatóságát** igazolja, a 3.1.3. fejezetem, 2.táblázata. Az említett táblázat a legjelentősebb Nógrád vármegyei cégek, éves beszámolóiból számolt, gazdasági

mutatókat tartalmazza. A hipotézisem tekintetében, az idegen tőke arány (%) és a tőkefeszültségi mutató lehet releváns. Míg az idegen tőke arány, nyilvánvalóan az idegen tőke arányát mutatja, a forrásszerkezeten belül, addig a tőkefeszültségi mutató az idegen tőke és a saját tőke egymáshoz való arányát mutatja. Összességében, elemzésem alapján elmondható, hogy mind a két mutató tekintetében, egy cég kivételével (Magna Car Top Systems Kft.), a legjelentősebb Nógrád vármegyei cégek nagyobb arányban támaszkodnak idegen tőkére, mint saját tőkére, forrásszerkezetükön belül.

H6: *Nógrád vármegye lakossága leginkább Budapestet preferálná, mint választható lakóhely. A valószínűsíthető eredményt indokolhatja, a főváros közelsége a vármegyéhez, illetve a prosperáló helyzete.*

A hatodik hipotézisemet kérdőíves felmérésem eredményei alapján, **nem tudom elfogadni.** Ezt a tényt igazolja, a 3.2.2. fejezetem, 25.ábrája, amely egy tematikus térképen szemlélteti, hogy a Nógrád vármegyei kitöltőim, mely vármegyékben élnének szívesen. Eredményeim alapján, látható, hogy Budapest a vármegyéhez való közelsége és a kiemelkedő gazdasági helyzete ellenére is, csak a második legkedveltebb térség lett, nógrádi kitöltőim tekintetében. Ugyanakkor, elmondható, hogy a leginkább preferált vármegye, a Nyugat-Magyarország régióban található, Győr-Moson-Sopron vármegye lett, amelyet 88-an jelöltek meg kitöltőim közül, mint kedvelt vármegye. Mindezek által, megállapítható, hogy a nógrádi lakosság körében, a legkedveltebb térség, a Nyugat-Dunántúl régió lett, amely talán az osztrák határ közelségének is köszönheti, népszerűségét.

Ellenben, érdekesség lehet, hogy a célterületemen élő kitöltőim közül, sokan saját vármegyéjüket, Nógrád vármegyét is megjelölték, mint kedvelt lakóhely. Adott kontextusban, ezen ténynek valószínűleg, a család közelsége lehet az elsődleges oka, amely a vármegyéhez köti kitöltőimet.

Összegezve kutatásom eredményeit, elmondható, hogy Nógrád vármegye, az elemzéseimben szereplő mutatók többségében, az országos átlagon alul teljesített, ami által, nyilvánvalóan egy elmaradott perifériának tekinthető. A másik oldalról nézve, azonban elmondható, hogy Nógrád vármegyében vannak olyan gazdasági ágazatok is, melyekben kifejezetten, jól teljesített és amelyek a jövőben akár „fejlesztési minták” is lehetnének, Nógrád vármegye gazdasági-társadalmi fellendüléséhez. Ilyen ágazat lehet például, az oktatás, amely mind a versenyképességi elemzésem, mind pedig a kérdőívem részeredményei alapján, jó értékeket ért el. Ellenben, a kutatásom alapján, a lakásügyi mutatóban (100 főre jutó lakások száma) is jó

helyen, végzett Nógrád vármegye, amely bizakodásra adhat okot a jövőben. Megemlítendő még, összegzésem ezen részében, a turisztikai ágazat is, mind fejlődő szektor. Kutatásom alapján, érzékelhető, hogy Nógrád vármegye természeti kincsei, építészeti örökségei ellenére is, jelenleg még eléggé elmarad a többi vármegyétől, a turisztikai mutatókban. Mindezek által, Nógrád vármegye turisztikai versenyképességének javítása érdekében, elengedhetetlen lenne a turisztikai infrastruktúra és a meglévő desztinációk imázsának a megerősítése, valamint kihasználatlan potenciáljaira építve, új attrakciók és szállásadóhelyek kialakítása. (Bujdosó et al., 2019; Stankova-Vasenska, 2017)

Mindezen eredmények alapján, véleményem szerint, Nógrád vármegye tekintetében, a jövőben oda kellene figyelni, az úgynevezett „pontoszerű fejlődés” lehetőségére is. E gondolat lényege, hogy a fejlődő térségben is sokáig megmaradnak az elmaradott, lemaradó, a növekedési pólusokhoz kapcsolódni nem tudó települések, de egy válságrégióban is kialakulnak fejlett települések, melyek az egész térség húzó területei lehetnek a jövőben. (Piskóti, 2016; Hudecz et al., 2020)

Irodalomjegyzék

KÖNYV, KÖNYVRÉSZLET

- Andor Gy. (2018): Üzleti gazdaságtan. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Bakács A. (2003): Versenyképesség koncepciók, Budapest, MTA Világgazdasági Kutatóintézet
- Bauer A., Berács J. (2017): Marketing, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Berne Á. (2018): Közép- és Kelet-Európa a 21. század geopolitikai/geoökonómiai stratégiáiban, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Blahó A., Czakó E., Poór J. (2021): Nemzetközi menedzsment, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Bod P. (2020): Bevezetés a gazdaságpolitikába, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Boros K. (2023): Az üzleti és a kulturális rendezvények értékteremtő ereje, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Budai B. (2017): A közigazgatás újragondolása, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Csath M. (2021): Versenyképességi mozaik, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Csorba, L. (2019): A turizmusra is kiterjedő átalakuló fogyasztói hatalom a fejlett piacgazdaságokban, Jubileumi kiadvány az Eszterházy Károly Egyetem Turizmus tanszék alapításának 10. évfordulója alkalmából, Líceum Kiadó, Eger, pp. 41-53.
- Csugány J., Tánczos T. (2019): A hazai turizmusban rejlő lehetőségek a negyedik ipari forradalom korszakában, Eger, Eszterházy Károly Egyetem, Líceum Kiadó, pp 55-65.
- Dövényi Z. (szerk.) (2016): A Kárpát-medence földrajza, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Éltető A., Szijártó N. (szerk.) (2018): Változó Európa a változó világban, Budapest, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Világgazdasági Intézet
- Iammarino S., Rodríguez-Pose A., Michael S. (2018): Regional inequality in Europe: evidence, theory and policy implications, Journal of Economic Geography, Oxford University Press
- Irimiás A., Jászberényi M., Michalkó G. (2019): A turisztikai termékek innovatív fejlesztése, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Jászberényi M. (2020): A kulturális turizmus sokszínűsége, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Jászberényi M., Zatori A., Ásványi K. (szerk.) (2017): Fesztiválturizmus, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Kende T. (2016): Bevezetés az Európai Unió politikáiba, Budapest, Wolters Kluwer Kft.
- Kengyel Á. (2016): Kohéziós politika és felzárkózás az Európai Unióban, Budapest, Akadémiai Kiadó

- Kengyel Á. (szerk.) (2016): Az Európai Unió közös politikái, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Kopcsay L. (2016): A marketingcsatorna menedzselése, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Kozma, G. (2003): Az Európai Unió regionális politikája. In: Süli-Zakar, I. (szerk.): A terület- és településfejlesztés alapjai, Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, pp. 183-205.
- Lengyel I. (2003): Verseny és területi fejlődés, Szeged, JATEPress Kiadó
- Lőrinczné Bencze E. (2020): Horvátország a függetlenség kikiáltásától az uniós csatlakozásig, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Lukovics, M. (2017): Regionális gazdaságfejlesztés: eltérő fejlettségű megyék versenyképességének összehasonlító elemzése, In: Lengyel, I. (szerk.): Két évtizedes a regionális tudományi műhely Szegeden: 1997–2017, JATEPress Kiadó, Szeged, pp. 294-315.
- Matiscsákné Lizák M. (szerk.) (2016): Emberi erőforrás gazdálkodás, Budapest, Wolters Kluwer Kft.
- Mellár T. (2017): Szemben az árral, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Mészáros R. (szerk.) (2017): A globális gazdaság földrajzi dimenziói, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Michael Hall C., Lundmark L., Zhang J. (2021): Degrowth and Tourism: New Perspectives on Tourism Entrepreneurship Destinations and Policy, Routledge
- Michalkó G. (2016): Turizmológia, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Michalkó G. (2020): A biztonság szerepe a turizmus rendszerében, In: Michalkó G., Németh J., Ritecz Gy. (szerk.): Turizmusbiztonság, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, pp. 15-28.
- Michalkó G. (2022): A turizmus esszenciája. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 25-99.
- Mizik T. (szerk.) (2018): Agrárgazdaságtan II., Budapest, Akadémiai Kiadó
- Molnár, E., Dézsi, Gy., Lengyel, I. (2018): Debrecen gazdasága a hazai nagyvárosok mezőnyében, In: Péntes, J. (szerk.): Falu – város – periféria: határon innen és túl, Süli-Zakar István professzor emlékére, Didakt Kiadó, Debrecen, pp. 31-39.
- Nemes Nagy J. (2017): Terek, helyek, régiók. Budapest, Akadémiai Kiadó
- Németh G. (2022): A vállalkozói lét illúziói / A vállalkozói magatartás elméletei, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Palánkai T., Kengyel Á., Kutasi G., Benczes I., Nagy Sándor Gy. (2016): A globális és regionális integráció gazdaságtana, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Papp, Zs. (2012): A turisztikai desztinációk versenyképessége – hogyan mérjük? Modellek és módszerek áttekintése, In: Bajmócy, Z., Lengyel, I., Málovics, Gy. (szerk.): Regionális

- innovációs képesség, versenyképesség és fenntarthatóság, JATEPress Kiadó, Szeged pp. 225-238.
- Pénzes, J. (2014): Periférikus térségek lehatárolása – Dilemmák és lehetőségek, Debrecen, Didakt Kiadó, pp. 14-76.
- Piskóti I. (2016): Régió- és településmarketing, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Rechnitzer J. Smahó M. (2016): Területi politika, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Ritter, K., Nagy, H., Tóth, T. (2013): Hátrányos helyzetű vidéki térségek és helyi fejlesztési lehetőségeik egy Észak-magyarországi példán keresztül, In: Lukovics, M., Savanya, P. (szerk.): Új hangsúlyok a területi fejlődésben, JATE Press, Szeged, pp. 224-242.
- Ron M., Michael K., Peter T. (2006): Regional Competitiveness, Routledge, London and New York
- Sándor Á., Gubán Á., Mezei Z. (2023): Digitális érettségen alapuló életciklusmodell kkv-k számára, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Süli-Zakar, I. (2003): Az EU regionális politikájához való csatlakozás területfejlesztési következményei Magyarországon, In: Süli-Zakar, I. (szerk.): A terület- és településfejlesztés alapjai, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, pp. 305-329.
- Szlávik J. (2019): Fenntartható gazdálkodás, Budapest, Wolters Kluwer Kft.
- Tattay L. (2019): Versenyképesség és szellemi alkotások az Európai Unióban, Budapest, Wolters Kluwer Kft.
- Tóth J. (2016): Világföldrajz, Budapest, Akadémiai Kiadó
- Tóth, G. (2018): A térszerkezet átfogó vizsgálata az elérhetőség figyelembevételével, In: Pénzes J. (szerk.): Falu – város – periféria: határon innen és túl, Süli-Zakar István professzor emlékére, Didakt Kiadó, Debrecen, pp. 20-25.
- Varga A. (2017): Regionális fejlesztéspolitikai hatáselemzés, Budapest, Akadémiai Kiadó

FOLYÓIRATCIKK

- Afonasova M.A., Panfilova E.E., Galichkina M.A., Ślusarczyk B. (2019): Digitalization in economy and innovation, The effect on social and economic processes, Polish journal of management studies, 1-2. oldal
- Árpási Z., Gödör Zs., Nyári Cs. (2021): Gondolatok a COVID járvány uniós és hazai gazdasági hatásairól. Deliberationes tudományos folyóirat, 14(1): pp. 59–70. 7. oldal
- Aubert, A., Gelányi, N., Jónás, Berki, M. (2010): The Place and Role of Peripheries in Hungary's Changing Tourism, Geographica Timisiensis, 19(2): pp. 257-267. 1- 6. oldal

- Balogh E., Boldizsár A., Gerlaki B., Kóczyán B. (2018): A GDP és GNI közötti eltérés hazai és régiós alakulása, *Hitelintézet Szemle*, 17(3), 2,4. oldal
- Benedek J. (2016): Centrum-periféria elméletek, *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 8(1): pp. 4-17. 1.oldal
- Bujdosó Z., Dávid L., Herneczky A., Tóth G. (2007): A turizmus és a regionális versenyképesség kapcsolatának mutatói a Mátravidék példáján keresztül, *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 6(1): pp. 3-20, 1.oldal
- Bujdosó, Z., Gyurkó, Á., Benkő, B. (2019): Tourism development in Hungary on the example of Northern Hungary Region. *Folia Geographica*, 61(2): 86-103 pp. 16.oldal
- Bujdosó, Z., Kovács, T., Szűcs, Cc., Brambauer, Zs. (2016): "New" Direction of Urban Development from a Central European Perspective. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, 11:(2). pp. 55-64. 4.oldal
- Butcher J. (2021): Covid-19 tourism and the advocacy of degrowth, *Tourism Recreation Research* 48(5): pp. 633–642 5.oldal
- Chikán, A., Molnár B., Szabó, E. (2018): A nemzeti versenyképesség fogalma és támogató intézményi rendszere. *Közgazdasági Szemle*, 65(12): pp. 1205-1224. 2.oldal
- Csath, M. (2017). A gazdasági teljesítmény és a versenyképesség kulturális meghatározottsága. *Acta Humana – Emberi Jogi Közlemények*, 5(5): pp. 7–22. 1-3.oldal
- Csuvár Á., Bánkuti Gy., Cseh B., Simon Sz., Varga J. (2019): A GPI, az SNBI és a HDI alternatív gazdasági mutatók elméleti áttekintése, *Act Sci Soc.*, 49: pp. 17–25. 6-7.oldal
- Dávid L., Kovács B., Tóth G. (2009): A turizmus szerepe az Észak-Magyarországi régióban: a munkaerőpiac és a makrogazdasági teljesítmény összefüggései, *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 6(1): pp. 16-27, 1.oldal
- Dobó, R., Pintér, T. (2022) Regionális különbségek alakulása különböző területi szinteken értelmezve Magyarországon, In: *BGE Szemelvények*, Budapesti Gazdasági Egyetem, Budapest, pp. 58-63. 1.oldal
- Dömötör, E., Mátyás, L., Balázs, L. (2016): A gazdaság térbelisége, városok, régiók, kereskedelem és természeti környezetünk: Összegzés a COEURE-projekt tanulmányaiból, III. *Közgazdasági Szemle*, 63(6): pp. 673-696. 2.,17.oldal
- Egri Z. (2022): A hazai települési jövedelemegyenlőtlenségek sajátosságai a földrajzi közelségek alapján, 2012-2019, *Területi Statisztika*, 2022, 62(6):625-662, 4.oldal
- Faragó L. (2016): Az EU területi politikájának a változásai közép-kelet-európai nézőpontból, *Tér és Társadalom*, 30(2), 16.oldal

- Fekete-Fábián Zs., Jánosi, D. (2022): A 2008. és a 2020. évi válság hatása a hazaimunkaerőpiacra és turizmusra, *Területi Statisztika*, 62(2): pp. 135-165. 2., 6. oldal
- Fenyővári Zs., Lukovics M. (2008): A regionális versenyképesség és a területi különbségek kölcsönhatásai, *Tér és Társadalom*, 22: 1-20. pp., 1. oldal
- Gössling S., Scott D., Hall M. (2020): Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19, *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1): pp. 1-20. 2. oldal
- Gyurkó Á., Bujdosó Z. (2019): Turisztikai versenyképesség és potenciál kapcsolata az Észak-Magyarország régióban. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 4(3): pp. 4-20. 11. oldal
- Halmai, P. (2018): Az európai növekedési modell kifulladásának, *Közgazdasági Szemle*, 65(2): pp. 122-160. 1. oldal
- Hudecz G., Moshhammer E., Wieser T. (2020): Regional disparities in Europe: should we be concerned?, *European Stability Mechanism*, 1(13) 5. oldal
- Káposzta J. (2014): Területi különbségek kialakulásának főbb összefüggései, *Gazdálkodás* 58(5) 1. oldal
- Káposzta, J., Nagy, H. (2022): The Major Relationships in the Economic Growth of the Rural Space. *European Countryside*, 14(1): pp. 67-86. 3. oldal
- Kertész K. (2014): A nemzetgazdasági és a regionális konvergencia mérése az EU-ban, *Közgazdasági Szemle*, 61: pp. 1447–1462. 1-2. oldal
- Komarek L., (2019): Hasonlóságok és különbségek Magyarország területi fejlettségében, *Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok*, 14(3): pp. 29–43, 1-6. oldal
- Koncz G., Szűcs A., Nagyné Demeter D. (2018): A gazdaság térszerkezetének változásai Észak-Magyarországon az ezredforduló után, *Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok*, 8(1-2): 139-149, 2. oldal
- Kónya I. (2019): Külkereskedelem, regionális különbségek és a képzettek vándorlása, *Közgazdasági Szemle* 66(6): pp. 635-652. 1. oldal
- Kovács Pálné, I., Mezei, C. (2016): Regionális politikai és területi kormányzási ciklusok Közép- és Kelet-Európában, *Tér és Társadalom*, 30(4): pp. 54–70. 4. oldal
- Kozma, G. (2006): Az Európai Unió 2007-2013 közötti regionális politikájának legfontosabb elemei, *Debreceni Szemle*, 14(1): pp. 39-53.
- Kupi M., Szemerédi E. (2022): A magyarok környezettudatos utazással kapcsolatos attitűdjének és egyes magatartásformáinak vizsgálata a Covid-19 járvány tükrében. *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 7(2): pp. 49-71. 3. oldal

- Leadership Kft., (2020): A fenntarthatóság és a gazdaságitársadalmi fejlődés megjelenése a versenyképességben Magyarországon, Biatorbágy, 20.oldal
- Lengyel I. (2000): A regionális versenyképességről, Közgazdasági Szemle, 47: pp. 962–987. 13. oldal
- Lengyel I., (2006): Területi Statisztika 2006/2 6-7. oldal
- Magnus B., Daniel B., Jörgen E. (2022): Spatial Concentration of Tourism – a Case of Urban Supremacy. Tourism Planning & Development, 19(5), 392-412, 1.oldal
- Martos T., Kopp M. (2011): A társadalmi összjóllét jelentősége és vizsgálatának lehetőségei a mai magyar társadalomban II., A GDP alakulása és az életminőség néhány trendje Magyarországon, 1990-2010, Budapest, Semmelweis Egyetem, Mentálhigiéné Intézet, 3.oldal
- Maucorps A., Römisch R., Schwab T., Vujanovic N. (2023): The Impact of the Green and Digital Transition on Regional Cohesion in Europe, 58(2): pp. 102-110 2.oldal
- Michalkó G., Lontai-Szilágyi Zs., Kiss K., Martonné Erdős K. (2017): A megújuló energia szerepe a falusi turizmus és a magyarországi falvak modernizációjában, Turizmus Bulletin, 17(1-2) 1-2.oldal
- Molnár D., Csonka A., Bareith T. (2023): Az exportképesség és jövedelmezőség kapcsolata a dél-dunántúli feldolgozó szektorban 2014 és 2019 között, 3.oldal
- Nemes Nagy J. (2007): Kvantitatív társadalmi térelemzési eszközök a mai regionális tudományban, Tér és Társadalom, 21(1) pp. 1-19. 3.oldal
- Palkovics K. (2022): A turizmus és a gazdaság alakulása Magyarországon és az Európai Unióban a Covid-19 árnyékában, Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok, 7(3): pp. 76-89. 1-2.oldal
- Pénzes J. (2011): A jövedelmi szempontból elmaradott települések területi átrendeződése a rendszerváltozás után, Földrajzi Közlemények, 135(1): pp. 59–69. 3.oldal
- Pénzes J., Tátrai P., Pásztor I., (2018): A roma népesség területi megoszlásának változása Magyarországon az elmúlt évtizedekben, Területi Statisztika, 2-18.oldal
- Péter Zs. (2010): Kereskedelmi szálláshelyek kihasználtságának vizsgálata, különös tekintettel az Észak-magyarországi és a Dél-alföldi régióra, Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, 7(1): pp. 27 – 35.
- Priatmoko, S., Kabil, M., Vasa, L., Pallás, E.I., Dávid, L. D. (2021): Reviving an Unpopular Tourism Destination through the Placemaking Approach: Case Study of Ngawen Temple. Indonesia. Sustainability, 13(12): pp. 1-21. 1.oldal

- Ritter, K. (2008): A helyi fejlesztés esélyei – agrárfoglalkoztatási válság és területi egyenlőtlenségek Magyarországon. *Területi statisztika*, 48(5): pp. 554-572. 3.oldal
- Robert H., Hiro I., Piers T. (2013): Regional Competitiveness: Theories and Methodologies for Empirical Analysis, *The Business and Economics Research Journal*, 6(2): pp. 155-172, 2.oldal
- Rőfi M. (2006): Az Észak-alföldi régió versenyképességének vizsgálata néhány alapmutatón keresztül, *Agrártudományi Közlemények*, 2006/22. különszám, 1-2.oldal
- Sági Zs. (2015): Az Európai Unió kohéziós és regionális politikája a magyar nemzeti politika szemszögéből, *Földrajzi Közlemények*, 139(3): pp. 183–195. 11.oldal
- Simon, Á. (2017): Koltai Z.: Sikeres és versenyképes városok. *Piackutatás a magyar települések körében. Tér és Társadalom*, 31(1): pp. 135-139. 5.oldal
- Stankova M. and Vasenska I. (2017): Tourism destination competitiveness models. *Tourism and Travelling*, 1(1): pp. 58-64. 7.oldal
- Sziva Ivett (2010): A turisztikai desztinációk versenyképessége. Egyedül miért nem, együtt mikor és meddig? *Turizmus Bulletin*, 14(3): pp. 40–49. 21.oldal
- Tóth G., Nagy Z. (2016): Centrum periféria viszonyok Kelet-Közép-Európa térszerkezetében, *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 8(1): pp. 18-31. 12.oldal
- Tri H. (2020): Editorial: Covid-19 Pandemic and International Tourism Demand. *JDE (Journal of Developing Economies)*, 5(1): pp. 1-4. 2.oldal
- Vajsz T., Pummer L., (2006): A magyarországi régiók közötti különbségek vizsgálata, *Gazdálkodás*, 50(4), 3.oldal
- Van Bon N. (2021): The Digitalization –Economic Growth Relationship in Developing Countries and the Role of Governance, *Scientific Annals of Economics and Business*, 68(4): pp. 481-493, 1.oldal
- Végi Sz. (2021): Magyarország járási szintű turisztikai centrumtérsegeinek lehatárolása és hazánk kiemelt turisztikai térségeivel történő összevetése térökonometriai módszerekkel, *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok*, 6(3): pp. 44-58. 1.oldal
- Zapreskó-Farkas E. (2023): Magyarország vármegyéinek felzárkózása a konvergencia számítás tükrében, *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 20(1), 4-5.oldal

EGYÉB FORRÁSMUNKÁK

- A Magyar Köztársaság Kormánya (2012): Észak-Magyarországi Operatív Program 2007-2013
- Áldorfai Gy., Nagy H. (2018): Identification of development hot-spots in Nógrád county, Faculty of Economics and Social Sciences, Gödöllő, Szent István University

Annoni P., Dijkstra L. (2013): EU Regional Competitiveness Index RCI 2013, European Union
Balassagyarmat Hivatalos Weboldala (2023) Letöltve: 2023.08.12.

<https://balassagyarmat.hu/varosunkrol/>

EGOV Hírlevél (2013): EU Regionális Versenyképességi Index (RCI) 2013, Közigazgatás és
Informatika, Letöltve: 2023.12.07. <https://hirlevel.egov.hu/2013/09/08/eu-regionalis-versenykepessegi-index-rci-2013/>

Északkelet-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna (2020): Helyzetelemzés Nógrád megye
Eurostat Hivatalos Oldala (2019), Letöltve: 2023.06.11.-én

<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210303-1>

Fehér Á. (2012): A magyar mikro-, kis és középvállalatok versenyképességének mérése, TDK
dolgozat

Global Data Lab, Subnational HDI (2021) Letöltve: 2023.06.13.-án

<https://globaldatalab.org/shdi/table/shdi/?levels=1+4&interpolation=0&extrapolation=0>

Gyurkó Á. (2020): Az Észak-Magyarország statisztikai régió idegenforgalmi térszerkezetének
általános jellemzői és változásai az Európai Unió Turizmusfejlesztési források tükrében
2004-2019 között, Doktori (Phd) értekezés, Debreceni Egyetem

Házy A. (2022): Balassagyarmat és Rétság környékén szeretnek vállalkozni a legtöbben,
Ipolyinfó, Letöltve: 2023.04.28.-án

<https://www.ipolyinfo.com/2022/12/15/balassagyarmat-es-retsag-kornyeken-szeretnek-vallalkozni-legtobben/>

Házy A. (2022): Továbbra is Nyugat-Nógrád a gazdaság motorja, Ipolyinfó, Letöltve:
2023.04.23.-án <https://www.ipolyinfo.com/2022/11/23/tovabbra-is-nyugat-nograd-a-gazdasag-motorja/>

Hollókő Hivatalos Weboldala (2023): Hollókő az élő falu, Letöltve: 2023.08.29.
<https://holloko.hu/>

IMD World Competitiveness Yearbook (2022), Letöltve: 2023.06.11.-én
<https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/>

Kovács K., Schwarcz Gy., Tagai G. (2013): The Territorial Dimension of Poverty and Social
Exclusion in Europe, TiPSE project, Case Study Report

Központi Statisztikai Hivatal, (2019): A társadalmi haladást mérő mutatószámrendszer
elsődleges mutatószámai, Letöltve: 2023.06.13.-án

<https://www.ksh.hu/thm/0/headlines.html>

Magyar Nemzeti Bank (2022): Versenyképességi jelentés 2022

- Máté É., Pirisi G., Trócsányi A. (2017): A felszakadozó térszerkezet Magyarországa, Esettanulmány a Dél-Dunántúli régióból
- Nemzeti Köznevelési Portál (2021): A nemzetgazdaságtól a globális világ gazdaságig, Földrajz 10., Oktatási Hivatal, Letöltve: 2023.06.12.-én
https://www.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_10_nat2020/lecke_01_002
- Nemzeti Köznevelési Portál (2021): Magyarország a 21.században, Földrajz 10., Oktatási Hivatal, Letöltve: 2023.06.09.-én
https://www.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_10_nat2020/lecke_03_005
- Nógrád megye területfejlesztési koncepciója, (2020): Helyzetfeltárás, 2021-2027,
- Nógrád Vármegye Önkormányzatának Hivatalos Oldala (2015): „Nógrád vár rád” - de hol? Letöltve: 2023.04.17. -én <https://www.nograd.hu/fooldal/nograd-var-rad>
- Országgyűlési Hivatal (2020): Versenyképesség 2, Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálat
- Pál Á., Nagy G., Győri F. (2010): Régiók Magyarországon az ezredforduló után, Pécs
- Pénzes J., Pásztor István Z., Szikszai E. (2022): A hazai cigányság lakhatási helyzete a települési roma népesség arányok tükrében, Letöltve: 2023.04.22.-én
<https://maltaitanulmanyok.hu/magazin/a-hazai-ciganysag-lakhatasi-helyzete-a-telepulesi-roma-nepessegaranyok-tukreben/#toggle-id-1>
- Pénzügy Sziget (2012): A család pénzgazdálkodása, Tudástár, Közgazdaság, Letöltve: 2023.08.02.
https://penzugysziget.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=848:eletszinvonal-eletminoseg&Itemid=218
- Strielkowski W. (2020): International Tourism and COVID-19: Recovery Strategies for Tourism Organisations, Centre for Tourism Studies, Prague Business School
- Tánczos T. (2011): A társadalmi és gazdasági fejlettség térbeli folyamatvizsgálata Magyarországon, Doktori (Phd) értekezés, Gödöllő, Szent István Egyetem
- Terkepek.net Hivatalos oldala (2023): Nógrád vármegye domborzati térképe, Letöltve: 2023.08.28.-án <http://magyarorszag.terkepek.net/nograd/>,
- Térport weboldal (2022), Letöltve: 2023.08.28. <http://www.terport.hu/megyek/magyarorszag-megyei/nograd-megye.html>
- World Population Review (2023): Human Development Index (HDI), by Country, Letöltve: 2023.06.13.-án <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/hdi-by-country>

Mellékletek

1.számú melléklet -kérdőív

A kihívásoktól a lehetőségekig: Nógrád vármegye társadalmi-gazdasági helyzetértékelése és versenyképességének felmérése

Kedves Kitöltő!

Velenczei Lilla vagyok, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Gazdaságtudományi Karának végzős, Gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatója. Szakdolgozatomban Nógrád vármegye gazdaságának felzárkózási esélyeit vizsgálom, regionális gazdasági, társadalmi és környezeti elemzések mentén.

Mint Nógrád vármegyei lakos, érdekesnek tartom megvizsgálni, hogy a regionális különbségekből fakadó eltérés, milyen hatással lehet a vármegye gazdasági fejlettségére, illetve társadalmi tényezőire.

Kérem, amennyiben lehetősége van rá, jelen kérdőív kitöltésével támogassa szakdolgozatom elkészültét. A kérdőív kitöltése önkéntes és teljesen anonim, körülbelül 10-15 percet vesz igénybe.

Előre is köszönöm, hogy kitöltésével hozzájárul a szakdolgozatom sikeréhez!

1.Az Ön neme?

- ☐ nő
- ☐ férfi

2. Az Ön életkora?

- ☐ 18 év alatti
- ☐ 18-25 év
- ☐ 26-36 év
- ☐ 37-60 év
- ☐ 60 év feletti

3. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

- ☐ Általános iskola
- ☐ Szakiskolai végzettség
- ☐ Érettségi
- ☐ Felsőfokú szakképesítés
- ☐ Főiskola/Egyetem

4. Melyik vármegyében található az Ön lakóhelye?

5. Az Ön lakóhelye?

9/2. szakasz

A nem Nógrád vármegyében élők véleménye

Kérdőívem ezen részében, arra leszek kíváncsi, hogy a nem Nógrád vármegyében élők, hogyan ítélik meg a vármegye jelenlegi gazdasági, társadalmi és környezeti helyzetét.

6. Az alábbi paraméterek mentén 1-4-ig terjedő skálán, hogyan értékeli közvetett lakóhelyének fejlettséget? (1: nagyon elmaradott, 4: nagyon fejlett)

- ☐ Oktatás (intézmények mennyiségi jellemzői)
- ☐ Oktatás (intézmények minőségi állapota)
- ☐ Munkalehetőségek (mennyiségi jellemzői)
- ☐ Munkalehetőségek (minőségi állapota)
- ☐ Rekreációs lehetőségek (mennyiségi jellemzői)
- ☐ Rekreációs lehetőségek (minőségi állapota)
- ☐ Infrastruktúra (közintézmények, úthálózat stb. állapota)
- ☐ Környezettudatosság (minőségi jellemzői)

7. Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, Önt mennyire befolyásolják egy vármegye negatív megítélésében az alábbi tényezők? (1- egyáltalán nem befolyásol, 5- nagymértékben befolyásol)

- ☐ Alacsony bérek
- ☐ Kevés sportolási lehetőség

- ☐ Rossz életszínvonal
- ☐ Etnikai kisebbségek fokozott jelenléte
- ☐ Szolgáltatások száma / minősége
- ☐ Kevés szórakozási lehetőség
- ☐ Kevés munkalehetőség
- ☐ Kevés infrastrukturális fejlesztés
- ☐ Bűnözések száma
- ☐ Környezettudatosság hiánya

8. Kérem jelölje meg, azokat a vármegyét, ahol szívesen élné!

- ☐ Bács-Kiskun
- ☐ Baranya
- ☐ Békés
- ☐ Borsod-Abaúj-Zemplén
- ☐ Csongrád-Csanád
- ☐ Fejér
- ☐ Győr-Moson-Sopron
- ☐ Hajdú-Bihar
- ☐ Heves
- ☐ Jász-Nagykun-Szolnok
- ☐ Komárom-Esztergom
- ☐ Nógrád
- ☐ Pest
- ☐ Somogy
- ☐ Szabolcs-Szatmár-Bereg
- ☐ Tolna
- ☐ Vas
- ☐ Veszprém
- ☐ Zala
- ☐ Nem tudom megítélni
- ☐ Egyikben sem élnék szívesen

9. Ön 1-től 5-ig terjedő skálán, mennyire tudná elképzelni, hogy Nógrád vármegyében éljen? (1- szívesen lakna Nógrád vármegyében, 5- semmiképpen sem lakna Nógrád vármegyében)

10. Ön szerint, miben kellene Nógrád vármegyének leginkább fejlődnie, hogy felzárkózhasson az országos átlaghoz? Rangsorolja az egyes tényezőket, kezdje azzal, amiben Ön szerint a leginkább kellene fejlődnie a vármegyének (1.)! (egy válaszopcióhoz egy szám tartozik)

- ☐ Környezettudatosság
- ☐ Közúti infrastruktúra minősége
- ☐ Munkalehetőségek száma, minősége
- ☐ Oktatási képzések mennyisége, minősége
- ☐ Rekreációs tevékenységek száma, minősége
- ☐ Turisztikai, vendéglátóipari fejlesztések száma

11. Ön szerint, lehetséges Nógrád vármegye gazdasági felemelkedése az országos átlaghoz képest?

- ☐ Feltétlenül
- ☐ Valószínűleg
- ☐ Stagnálásra számítok
- ☐ Valószínűleg nem
- ☐ Semmiképpen sem
- ☐ Nem tudom megítélni

12. Kérem írja le, hogy mi az első szó, ami eszébe jut Nógrád vármegyéről!

A következő szakasz után: 2

A Nógrád vármegyei lakosság véleménye

Kérdőívem ezen részében, arra leszek kíváncsi, hogy a Nógrád vármegyében élők, hogyan ítélik meg a vármegye jelenlegi gazdasági, társadalmi és környezeti helyzetét.

6. Az alábbi paraméterek mentén 1-4-ig terjedő skálán, hogyan értékeli közvetett lakóhelyének fejlettséget? (1: nagyon elmaradott, 4: nagyon fejlett)

- ☐ Oktatás (intézmények mennyiségi jellemzői)
- ☐ Oktatás (intézmények minőségi állapota)
- ☐ Munkalehetőségek (mennyiségi jellemzői)
- ☐ Munkalehetőségek (minőségi állapota)
- ☐ Rekreációs lehetőségek (mennyiségi jellemzői)
- ☐ Rekreációs lehetőségek (minőségi állapota)
- ☐ Infrastruktúra (közintézmények, úthálózat stb. állapota)
- ☐ Környezettudatosság (minőségi jellemzői)

7. Kérem jelölje meg, azokat a vármegyét, ahol szívesen élne!

- ☐ Bács-Kiskun
- ☐ Baranya
- ☐ Békés
- ☐ Borsod-Abaúj-Zemplén
- ☐ Csongrád-Csanád
- ☐ Fejér
- ☐ Győr-Moson-Sopron
- ☐ Hajdú-Bihar
- ☐ Heves
- ☐ Jász-Nagykun-Szolnok
- ☐ Komárom-Esztergom
- ☐ Nógrád
- ☐ Pest
- ☐ Somogy
- ☐ Szabolcs-Szatmár-Bereg
- ☐ Tolna
- ☐ Vas
- ☐ Veszprém
- ☐ Zala
- ☐ Nem tudom megítélni
- ☐ Egyikben sem élnék szívesen

8. Ön 1-től 5-ig terjedő skálán, mennyire szívesen él Nógrád vármegyében? (1-nagyon szeretek Nógrád vármegyében élni, 5- egyáltalán nem élek szívesen Nógrád vármegyében)

9. Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, Önt mennyire befolyásolják egy vármegye negatív megítélésében az alábbi tényezők? (1- egyáltalán nem befolyásol, 5- nagymértékben befolyásol)

- ☐ Alacsony bérek
- ☐ Kevés sportolási lehetőség
- ☐ Rossz életszínvonal
- ☐ Etnikai kisebbségek fokozott jelenléte
- ☐ Szolgáltatások száma / minősége
- ☐ Kevés szórakozási lehetőség
- ☐ Kevés munkalehetőség
- ☐ Kevés infrastrukturális fejlesztés
- ☐ Bűnözések száma
- ☐ Környezettudatosság hiánya

10. Ön szerint, miben kellene Nógrád vármegyének leginkább fejlődnie, hogy felzárkózhasson az országos átlaghoz? Rangsorolja az egyes tényezőket, kezdje azzal, amiben Ön szerint a leginkább kellene fejlődnie a vármegyének (1.)! (egy válaszopcióhoz egy szám tartozik)

- ☐ Környezettudatosság
- ☐ Közúti infrastruktúra minősége
- ☐ Munkalehetőségek száma, minősége
- ☐ Oktatási képzések mennyisége, minősége
- ☐ Rekreatív tevékenységek száma, minősége
- ☐ Turisztikai, vendéglátóipari fejlesztések száma

11. Ön szerint, lehetséges Nógrád vármegye gazdasági felemelkedése az országos átlaghoz képest?

- ☐ Feltétlenül
- ☐ Valószínűleg
- ☐ Stagnálásra számítok

- ☐ Valószínűleg nem
- ☐ Semmiképpen sem

12. Kérem írja le, hogy mi az első szó, ami eszébe jut Nógrád vármegyéről!

9/4. szakasz

Nógrád vármegye turisztikai megítélése külső szemmel

A kérdőív ezen szakaszában, szeretném felmérni, hogy milyen Nógrád vármegye turisztikai megítélése, külső szemszögből, illetve melyek a vármegye legismertebb turisztikai attrakciói.

13. Ön járt már turisztikai célból Nógrád vármegyében?

- ☐ Igen, egyszer
- ☐ Igen, többször is
- ☐ Nem, de a terveim között szerepel
- ☐ Nem, nem is tervezek

14. Ha járt már turisztikai céllal Nógrád vármegyében, hogyan minősítené a vármegye turisztikai kínálatát?

- ☐ gyenge
- ☐ megfelelő
- ☐ jó
- ☐ nagyon jó
- ☐ kiváló

15. Az alábbi Nógrád vármegyei turisztikai attrakciók közül, melyik helyen járt már? Ha egyéb helyen is járt már, kérem nevezze meg az „Egyéb” feliratnál!

- ☐ Hollókői Vár
- ☐ Hollókői Ófalú
- ☐ Kéz-kilátó
- ☐ Nógrádi Vár
- ☐ Bánki-tó
- ☐ Somoskő Vára
- ☐ Salgó Vára

- ☐ Ipolytarnóci Ősmaradványok
- ☐ Drégely Vára
- ☐ Kazári Tufadombok
- ☐ Szentkúti Remete Barlangok
- ☐ Palóc-Ring
- ☐ Szécsényi Robinson Szigetek
- ☐ Szécsényi Forgách Kastély
- ☐ Palóc Grand Canyon (Páris-patak völgye)
- ☐ Bányászati Múzeum (Salgótarján)
- ☐ Csóványosi Kilátó (Diósjenő)
- ☐ Egyik helyen sem jártam még
- ☐ Egyéb

9/5. szakasz

Nógrád vármegye turisztikai megítélése a lakosság szerint

A kérdőív ezen szakaszában, azt szeretném felmérni, hogy milyen Nógrád vármegye turisztikai megítélése, a lakosság szemszögéből, illetve véleményük szerint, melyek a vármegye legismertebb turisztikai attrakciói.

13. Ön, mint Nógrád vármegyei lakos, hogyan minősítené a vármegye turisztikai kínálatát?

- ☐ gyenge
- ☐ megfelelő
- ☐ jó
- ☐ nagyon jó
- ☐ kiváló

14. Ön milyen gyakran kirándul turisztikai célzattal Nógrád vármegye területén?

- ☐ évente
- ☐ évente többször
- ☐ havonta egyszer
- ☐ havonta többször
- ☐ Nem szoktam turisztikai célzattal a vármegyében kirándulni.

15. Az alábbi Nógrád vármegyei turisztikai attrakciók közül, melyik helyen járt már? Ha egyéb helyen is járt már, kérem nevezze meg az „Egyéb” feliratnál!

- ☐ Hollókői Vár
- ☐ Hollókői Ófalu
- ☐ Kéz-kilátó
- ☐ Nógrádi Vár
- ☐ Bánki-tó
- ☐ Somoskő Vára
- ☐ Salgó Vára
- ☐ Ipolytarnóci Ősmaradványok
- ☐ Drégely Vára
- ☐ Kazári Tufadombok
- ☐ Szentkúti Remete Barlangok
- ☐ Palóc-Ring
- ☐ Szécsényi Robinson Szigetek
- ☐ Szécsényi Forgách Kastély
- ☐ Palóc Grand Canyon (Páris-patak völgye)
- ☐ Bányászati Múzeum (Salgótarján)
- ☐ Csóványosi Kilátó (Diósjenő)
- ☐ Egyik helyen sem jártam még
- ☐ Egyéb

9/6. szakasz

Munkaviszony

16. Ön jelenleg munkaviszonyban áll?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

17. Ön melyik vármegyében dolgozik jelenleg?

9/7. szakasz

Jövedelmi helyzetre irányuló kérdések (1)

A kérdőívem ezen fejezetében, a jövedelmi helyzetre irányuló kérdések kerülnek a középpontba. Emellett, szeretném feltárni, hogy milyen elvárások fogalmazódnak meg, a Nógrád vármegyei munkavállalással kapcsolatosan.

18. Ön, melyik gazdasági ágazatban dolgozik? Ha egyéb ágazatban dolgozik, akkor nevezze meg az „Egyéb” feliratnál!

- ☐ Feldolgozóipar
- ☐ Mezőgazdaság
- ☐ Kereskedelem
- ☐ Építőipar
- ☐ Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
- ☐ Oktatás
- ☐ Közigazgatás
- ☐ Humán-egészségügy
- ☐ Család segítség
- ☐ HR, munkaügy
- ☐ Vállalkozó vagyok
- ☐ Nem dolgozok jelenleg
- ☐ Egyéb

19. Az Ön háztartásában hányan élnek együtt?

- ☐ Egyedül élek
- ☐ Két fő
- ☐ Három fő
- ☐ Négy fő
- ☐ Öt fő
- ☐ Több, mint öt fő

20. Az Ön háztartásában milyen magas az 1 főre jutó havi átlag nettó jövedelem?

- ☐ 150 ezer Ft alatti
- ☐ 150-200 ezer Ft
- ☐ 200-250 ezer Ft

- ☐ 250-300 ezer Ft
- ☐ 300-350 ezer Ft
- ☐ 350-400 ezer Ft
- ☐ 400-450 ezer Ft
- ☐ 450 ezer Ft feletti

21. Ön mennyire elégedett a jelenlegi fizetésével?

- ☐ Nagyon elégedett vagyok
- ☐ Elégedett vagyok
- ☐ Nem vagyok elégedett
- ☐ Egyáltalán nem vagyok elégedett
- ☐ Jelenleg nem dolgozom

22. Mekkora havi nettó jövedelem esetén lenne hajlandó, Nógrád vármegyében munkát vállalni?

- ☐ 150 ezer Ft alatti
- ☐ 150-200 ezer Ft
- ☐ 200-250 ezer Ft
- ☐ 250-300 ezer Ft
- ☐ 300-350 ezer Ft
- ☐ 350-400 ezer Ft
- ☐ 400-450 ezer Ft
- ☐ 450 ezer Ft feletti
- ☐ Nem vállalnék munkát Nógrád vármegyében

9/8. szakasz

Jövedelmi helyzetre irányuló kérdések (2)

A kérdőív ezen fejezetében, a jövedelmi helyzetre irányuló kérdések kerülnek a középpontba. Emellett, szeretném feltárni, hogy a Nógrád vármegyei munkavállalók mennyire elégedettek jelenlegi munkahelyükkel.

18. Ön, melyik gazdasági ágazatban dolgozik? Ha egyéb ágazatban dolgozik, akkor nevezze meg az „Egyéb” feliratnál!

- ☐ Feldolgozóipar
- ☐ Mezőgazdaság
- ☐ Kereskedelem
- ☐ Építőipar
- ☐ Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
- ☐ Oktatás
- ☐ Közigazgatás
- ☐ Humán-egészségügy
- ☐ Család segítség
- ☐ HR, munkaügy
- ☐ Vállalkozó vagyok
- ☐ Nem dolgozok jelenleg
- ☐ Egyéb

19. Az Ön háztartásában hányan élnek együtt?

- ☐ Egyedül élek
- ☐ Két fő
- ☐ Három fő
- ☐ Négy fő
- ☐ Öt fő
- ☐ Több, mint öt fő

20. Az Ön háztartásában milyen magas az 1 főre jutó havi átlag nettó jövedelem?

- ☐ 150 ezer Ft alatti
- ☐ 150-200 ezer Ft
- ☐ 200-250 ezer Ft
- ☐ 250-300 ezer Ft
- ☐ 300-350 ezer Ft
- ☐ 350-400 ezer Ft
- ☐ 400-450 ezer Ft
- ☐ 450 ezer Ft feletti

21. Ön mennyire elégedett a jelenlegi fizetésével?

- ☐ Nagyon elégedett vagyok
- ☐ Elégedett vagyok
- ☐ Nem vagyok elégedett
- ☐ Egyáltalán nem vagyok elégedett
- ☐ Jelenleg nem dolgozom

22. Ha nem elégedett jelenlegi fizetésével, mennyi pénzt tartana relevánsnak, a Nógrád vármegyei munkahelyén?

- ☐ 150 ezer Ft alatti
- ☐ 150-200 ezer Ft
- ☐ 200-250 ezer Ft
- ☐ 250-300 ezer Ft
- ☐ 300-350 ezer Ft
- ☐ 350-400 ezer Ft
- ☐ 400-450 ezer Ft
- ☐ 450 ezer Ft feletti

9/9. szakasz

Vállalkozói hajlandóság vizsgálata, Nógrád vármegyében

A kérdőív ezen szakaszában, azt szeretném megvizsgálni, hogy az emberek mennyire találják ideális helyszínnek, Nógrád vármegyét, mint vállalkozás indítási helyszín.

23. Ha lehetősége lenne rá, Ön indítana saját vállalkozást Nógrád vármegyében?

- ☐ Feltétlenül
- ☐ Valószínűleg
- ☐ Nem biztos
- ☐ Valószínűleg nem
- ☐ Semmiképpen sem
- ☐ Jelenleg is saját vállalkozást működtetek a vármegyében
- ☐ Nem tudom megítélni

24. Ha szívesen indítana vállalkozást Nógrád vármegyében, akkor mi motiválná a legjobban, hogy a térségben vállalkozzon? Ha egyéb motiváló tényezőt is fontosnak tart, kérem nevezze meg az „Egyéb” feliratnál!

- ☐ Olcsó bérleti díjak
- ☐ A vármegyében képzelel el a jövőjét
- ☐ Olcsó rezsiköltségek
- ☐ Család közelsége
- ☐ Olcsó munkaerő
- ☐ A vármegye kihasználatlan erőforrásai (pl. munkaerő)
- ☐ Egyéb

25. Ha Ön jelenleg nem vállalkozik Nógrád vármegyében, melyik területeken vállalkozna szívesen? Ha egyéb területen is el tudná magát képzelni a vármegyében, kérem jelölje az „Egyéb” feliratnál!

- ☐ Feldolgozóipar
- ☐ Mezőgazdaság
- ☐ Kereskedelem
- ☐ Építőipar
- ☐ Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
- ☐ Oktatás
- ☐ Közigazgatás
- ☐ Humán-egészségügy
- ☐ Család segítség
- ☐ HR, munkaügy
- ☐ Egyéb

2.számú melléklet-nyilatkozatok

NYILATKOZAT

Alulírott VELENCZEI LILLA, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az általam benyújtott, A kihívásoktól a lehetőségekig: Nógrád vármegye társadalmi-gazdasági helyzetének és versenyképességének felmérése című szakdolgozat (diplomamunka) önálló szellemi termékem. Amennyiben mások munkáját felhasználtam, azokra megfelelően hivatkozom, beleértve a nyomtatott és az internetes forrásokat is.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozat elektronikus példánya a védés után az Eszterházy Károly Egyetem könyvtárába kerül elhelyezésre, ahol a könyvtár olvasói hozzáfuthatnak.

Kelt: Eger, 2023 év november hó 20 nap.

Velenzei Lilla

aláírás

Konzultációs nyilatkozat

Hallgató neve: Velencei Lilla
Szak, szakirány: Gazdálkodási és menedzsment BA, logisztika szakirány
Konzulens tanár neve: Dr. Gyurkó Ádám

Az első személyes konzultáció

Időpont: 2023. március 13.

Téma: A szakdolgozati kritériumok megbeszélése, témaegyeztetés, munkaterv készítése.

A konzulens tanár aláírása:

A második személyes konzultáció

Időpont: 2023. szeptember 21.

Téma: Előrehaladás bemutatása, értékelése. További munkafolyamatok megbeszélése (kutatási módszerek véglegesítése).

A konzulens tanár aláírása:

A harmadik személyes konzultáció

Időpont: 2023. november 06.

Téma: A dolgozat nyers anyagának áttekintése, javaslattétel a hibák javítására és a szakdolgozat szerkezetének véglegesítése

A konzulens tanár aláírása:

A nyilatkozatot a szakdolgozathoz kötelezően csatolni kell!